

Underdånigt utlåtande,

afgifvet

af

Kongl. Maj:ts och Rikets Kommers-Kollegium

den 30 December 1878,

öfver särskilde Kommitterades

underdåniga Betänkande och Förslag

till

Ny Grufvestadga.



Stockholm,
tryckt hos K. L. Beckman,
1879.

STORMÄGTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 13 Maj 1872 på anförda skäl anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes dels taga i nådigt öfvervägande, huruvida inmutningsrätten i fråga om stenkol kunde alldeles upphävas eller så begränsas, att garantier uppställdes mot missbruk till men för jordbrukare eller jordegare, samt i ena eller andra fallet derom utfärda nådig författning, dels låta i öfrigt omarbета gällande Grufvestadga af den 12 Januari 1855 i syftning att förekomma missbruk af inmutningsrätten till men så för jordbruket som för bergsbruket, samt Kongl. Maj:t i anledning deraf den 24 Augusti förstnämnda år i nåder uppdragit åt särskilde Kommmitterade att rörande denna fråga, efter behörig utredning af alla på dess lösning inverkan omständigheter, till Kongl. Maj:t afgifva underdånigt betänkande med förslag till de nya eller förändrade stadganden i ämnet, som kunde finnas tjenliga; så hafva bemälda Kommmitterade den 25 April 1874 till Eders Kongl. Maj:t afgifvit underdånigt betänkande och förslag till ny Grufvestadga.

Genom nådig remiss den 24 Juli 1875 har Eders Kongl. Maj:t, med öfverlemnande, i tryckt exemplar, af nämnda betänkande och förslag, åtföljdt af underdåniga yttranden i ämnet af Hushållningssällskapen och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kristianstads, Malmöhus och Hallands Län äfvensom af Bruks societeten, anbefalt Sitt och Rikets Kommers-Kollegium att, efter vederbörande Bergmästares hörande, i ärendet afgifva underdånigt utlåtande; hvarjemte Eders Kongl. Maj:t, medelst nådig remiss den 29 December samma år, till Kollegium likaledes öfverlemnadt en af Fullmäktige i Jernkontoret med skrifvelse till Statsrådet och Chefen för Eders Kongl. Maj:ts Civildepartement insänd, af en bland Bruks societetens ledamöter Grefve H. S. Mörner skriftligen affattad, reservation mot åtskilliga af Socie-

tetens beslut vid afgifvandet af dess förberörda yttrande; och får Kollegium, med återställande af remisshandlingarna och bifogande af de från Bergmästarne infordrade, till Kollegium inkomna, yttranden i ämnet, nu i detta ärende i underdånighet anföra följande.

Efter att hafva i det betänkande, som föregår sjelfva lagförslaget, redogjort för sin uppfattning af den äldre bergslagstiftningen inom landet äfvensom lemnat åtskilliga uppgifter angående bergslagstiftningen i vissa andra länder, hafva Kommitterade anfört de skäl och grunder, som syns dem tala ej blott för bibehållandet af inmutningsrätten i och för sig, utan äfven för en fortfarande tillämpning af denna rätt i fråga om stenkolsfyndigheter, samt kommit till det slut, att ett afskaffande af denna rätt skulle vara i hög grad äfventyrligt för bergsnäringsens bestånd, hvadan Kommitterade tillstyrkt, att sagda rätt måtte hädanefter som hittills få, i nämnda närings och det allmännas deraf beroende intresse, i angifven omfattning utöfvas.

Under bergslagstiftningens utveckling hafva inom fältet för dit hörande angelägenheter skiljaktiga åsigter tid efter annan flerstädes gjort sig gällande i fråga om såväl det berättigade som det behöfliga af den inskränkning i jordegarens rätt att förfoga öfver sin egendom, som tillstädjandet att, utan hans medgifvande, genom så kallad inmutning eller dermed jemförlig åtkomst, taga i besittning honom tillhörigt område innebär. Och om, å ena sidan, talande skäl erbjuda sig för den uppfattningen, att inmutningsrätt är egnad så väl att, i vissa fall, lätta mineralfyndigheters uppdagande, som att undanrödja väsentliga svårigheter och medföra önskvärd trygghet vid och för bergverksarbetens anläggande och fortdrivande, så låter sig, å andra sidan, visserligen icke heller bestridas, att för åsigten om både olägenheterna och umbärligheten af nyssnämnda inskränkning kunna uppställas skäl med anspråk, äfven de, på giltighet. I förra hänseendet fäster sig uppmärksamheten hufvudsakligen vid de för denna näring egendomliga förhållanden, under hvilka arbetet med framskaffandet af de vanligen mer än andra produktionsföremål svåråtkomliga alster, den har att uppsöka och bringa i dagen, måste företagas och fortgå; i hvilka förhållanden äfven är att söka förklaringsgrunden till den omständigheten, att i de länder, der s. k. inmutningsrätt, eller hvad deremot svarar, en gång blifvit gällande, densamma, under det att privilegier för näringarne i öfrigt af mångahanda slag upphört, merändels funnits böra bibehållas. I senare afseendet åter framträder och åberopas förutsättningen, att denna näring, hvilken måste, i hvad angår sjelfva grundvilkoren för dess lif och verksamhet, följa samma lagar som gälla för

näringslivet och dess yttringar i allmänhet, kunde, icke blott utan våda för dess bestånd, men äfven med öppnande af tillfälle till utvecklande af ökad kraft och vinnande af större fasthet, lemnas att grunda sig på fritt aftal emellan jordegaren och näringsidkaren, hvilket skulle medföra, bland annat, den fördelen, att, när dessas intressen vid främjandet af ett företag, som för båda hade syftet att varda vinstbringande, måste vara i viss mån gemensamma, näringen för sin tillvaro härutinnan komme att bero allenast på en af dylik gemenskap i intressen alstrad ömsesidig frivillighet, utan att vara hänvisad till en tvångsåtgärd, eller till ett, såsom ett jorden åsatt servitut, på andras rätt inverkan privilegium; och ligger i detta afseende närmast att taga hänsyn till förhållandet i Storbritannien, i hvilket land, — om än der, till följd af en mängd olikartade anledningar, med innehafvandet af marken eller jordytan icke alltid är förenad rättigheten att förfoga öfver vissa under denna yta befintliga mineral, samt på grund af vissa undantagsförhållanden för ett och annat mineral i ett och annat distrikt särskild frihet till anläggande af grufvedrift skall vara gällande, — inmutningsrätt i egentlig mening likväl icke förekommer; liksom ock kan exempelvis omförmälas, att i Preussiska Schlesien, der en betydlig jernstillverkning eger rum, jernmalm dock icke är föremål för inmutning, under det att en mängd andra mineral der kunna inmutas. Otvifvelaktigt är emellertid, att i såväl ena som andra hänseendet de för ett land egendomliga sociala och ekonomiska förhållanden, under hvilka näringen utvecklats, måste, i och för sig och med den magt rotfäst sedvana, eller det från förra tider mottagna uppfattnings- och åskådningssätt, alltid eger, utöfva en ej ringa inflytelse på vilkoren för näringens sätt att röra sig och verka, dervid, bland annat, särskildt förhållandet med jordens fördelning i större, på jernförelsevis få händer förenade egoområden, eller i smärre bland en mängd olika innehafvare utskiftade lägenheter, måste i ej oväsentlig mån inverka.

Men då, hvad beträffar här föreliggande ärende, Riksdagen i sin förberörda underdåniga skrifvelse icke ens ifrågasatt, än mindre föreslagit inmutningsrättens upphörande i och för sig, utan i denna del till Eders Kongl. Maj:ts nådiga ompröfvande hemställt, allenast huruvida denna rätt i fråga om stenkol må kunna upphävas eller i angifven riktning begränsas, anser Kollegium, i sakens sålunda beskaffade skick, ärendet icke föranleda att till undersökning upptaga den synnerligen omfattande och i mer än ett hänseende lika svårlösta som grannliga frågan om huruvida inmutningsrätten i allmänhet må, sedan den en

gång inom landet vunnit häfd, vara att betrakta såsom väsentligen nödig för bergverksnäringens ostörda fortgång, eller om denna näring må kunna, oberoende af sagda häfdvunna privilegium eller undantagsförmån framför andra näringar, på ett ändamålsenligt sätt fylla sin bestämmelse; utan lärer Kollegium härutinnan kunna inskränka sitt yttrande till hvad angår den uppställda frågan om fortvaron eller upphörandet af inmutningsrätten för stenkol; och då de förhållanden, under hvilka detta mineral i naturen förekommer och måste i dagen framskaffas, ingalunda äro egnade att, vare sig i bergtekniskt afseende eller eljest, i mindre mån än motsvarande förhållanden i fråga om vissa andra mineralrikets alster lemna stöd för fortsatt tillämpning af den rätt, medelst hvilken man afsett att så väl underlätta eftersökandet af sjelfva mineralfyndigheten som förebygga från jordegarens sida befarade och möjligen mötande hinder för hithörande arbetens anläggande och fortdrivande på dylik fyndighet, finner Kollegium sig, jemväl ur synpunkten af den vikt för landet en derstädes i större omfattning idkad stenkolsbrytning skulle ega, böra uttala den åsigten, det skäl synes icke vara för handen att, under det inmutningsrätt anses nödig och bibehålles för åtskilliga andra mineral, från föremålen för denna rätt utesluta här åsyftade slags fyndighet; hvadan Kollegium tillstyrker, att sagda rätt må, lika väl som för vissa andra mineral, för hvilkas uppbringande näringen pröfvats behöfva ett sådant skydd, äfven hädanefter i fråga om stenkol bibehållas.

Innan Kollegium öfvergår till redogörandet för sin granskning af sjelfva lagförslaget, bör Kollegium omförmåla, att Kollegium i fråga om det rent formela af förslaget, så vidt det språkliga i affattandet af detsamma beträffar, ansett sig kunna i allmänhet inskränka sin åtgärd dertill, att med förslagets text taga befattning, hufvudsakligen, om icke uteslutande, allenast i de fall, då innehållet syntes Kollegium påkalla en förändring deraf, eller en sådan, enligt Kollegii uppfattning, visat sig omedelbarligen betingad af behovet af större tydlighet och bestämdhet i uttryckssätt och ordställning, och att således, äfven om Kollegium undantagsvis i denna del utöfver nu angifvet område i ett och annat fall låtit en erinran inflyta, Kollegium likväl icke dermed vill hafva antydtt, att för en stundom jemväl i öfrigt förändrad form af merberörda text giltiga skäl icke kunnat, enligt Kollegii uppfattning, sig erbjuda. Ett genomförande af en granskning äfven i detta hänseende skulle emellertid leda till en handläggning af ärendet, hvilken icke torde utgöra egentligt föremål för Kollegii, i den nådiga remissen afsedda, befattning med frågan.

I sammanhang med hvad sålunda blifvit omförmäldt, får Kollegium jemväl uttala den åsigten, att i förslaget, som är fördeladt i 191 paragrafer, dels ordningsföljden paragraferna emellan stundom kunnat på ett ändamålsenligare sätt uppställas, dels bestämmelser, hvilka stå i ett sådant samband med hvarandra, att de bort upptagas i samma paragraf, stundom förekomma i skilda paragrafer, genom hvilket sönderdelande af texten, denias innehåll ofta nog varder mindre öfversigtligt än önskvärdt måste anses; på hvilket förhållande Kollegium ock skall tillåta sig att i mera väsentliga fall fästa uppmärksamheten.

Om det derjemte, såsom lärere få antagas, är lämpligt, att hvarje paragraf i en författning innehåller ett fullständigt eller afslutadt tankeuttryck, så att det för uppfattandet af hvad dermed skall förstås icke varder af nöden att söka fyllandet af meningens i annan paragraf, der ej till en dylik direkt hänvisas, torde ordställningar så formulerade, som exempelvis i början af § 16 »lag vare samma», af § 108 »på all annan kronojord», af § 119 »har han icke i rätt tid», af § 127 »talan härom», af § 139 »Bergmästaren hafve närmaste tillsynen häröfver», af § 145 »sådan byggnad», af § 152 »sker sådan åverkan», böra undvikas, antingen genom paragrafens införande såsom moment i annan paragraf, med hvilken den står i nära samband, eller genom meningens utfyllande till en själfständig sats.

Vid uppställandet af ifrågavarande lagförslag hafva Kommitterade, på sätt äfven i nu gällande Grufvestadga förfarits, icke upptagit någon bestämmelse rörande skärpnings- eller egentligt eftersökningsarbete, såsom en åtgärd, hvilken borde föregå inmutning. Af detta förfarings-sätt har blifvit en följd, att, då vid ansökning om inmutning det mineral, som dervid afses, skall uppgifvas, utan att den deraf betingade förutsättningen, att mineralet bör vara, såsom på stället befintligt, för sökanden känt, i författningen eger något logiskt stöd, åtminstone så snart fråga är om inmutning å annans mark, den på sökanden ställda fordran härutinnan icke heller uppbäres af något honom lemnadt medgifvande att på förhand skaffa sig insigt om hvad som för uppfyllandet af en sådan fordran är nödigt att hafva sig bekant; hvadan möjligheten för den, som önskar å annans mark inmuta mineral, att få någon verklig kännedom om befintligheten på stället af mineralet i fråga måste, der ej till följd af förut anlagdt grufvearbete på platsen förhållandet kunde blifva ett annat, komma att bero på en tillfällighet eller en eljest icke förutsatt frivillig eftergifvenhet hos jordinnehafvaren.

Denna oegentlighet, hvilken, såsom nyss nämnts, förekommer äfven i nu gällande grufvestadga, vunn inträde i sistberörda författning till

följd af den omarbetning, det af Bergs-Kollegium den 18 September 1848 afgifna förslag i ämnet vid ärendets handläggning i Högsta Domstolen undergick, och synes dervid hafva tillkommit genom en annan oegentlighet i Bergs-Kollegii nu omförmälda förslag till grufvestadga. Af detta förslag, som visserligen innehåller stadganden om så kallad »skärpningsседel» för *nytt* malm- eller mineralfynd, framgår nemligen af §§ 4—6, att skärpningsседel skulle lyda å viss, till ort och beskaffenhet hos Bergmästare af inmutningssökande uppgifven fyndighet, hvarigenom just det ändamål, som med skärpningsседeln skulle ernås, eller beredandet af tillfälle för vederbörande att eftersöka, om något mutbart mineral och hvilket sådant vore att tillgå inom det afsedda området, för att sedan kunna vid fråga om inmutning bestämdt uppgifva detta mineral, förfelades.

Införandet i Bergs-Kollegii förslag af stadgandet om skärpningsседel förklarar ock bemälda Kollegium särskildt vara afsedt att »medföra ytterligare skydd för jordegarens rätt, såvida som, till följd häraf en förutgående undersökning om fyndets både verklighet och värde måste sätta innehafvaren af marken i tillfälle att bättre kunna bedöma, om och i hvad mån skäl till deltagande i grufvearbetet må förefinnas eller icke». Om nu för detta syfte, på sätt i Högsta Domstolen äfven anmärkts, skärpningsседel icke vore erforderlig, enär jordinnehafvaren på annan väg kunde beredas samma rådrum vid fattandet af sitt beslut angående deltagande i grufvearbetet, så kvarstår deremot, ur nyss antydda synpunkt, eller i fråga om tillfälle att först verkligen uppdaga ett mineral innan det inmutas, behovet af tillstånd till undersökning härutinnan, eller af rättighet att inom visst område vidtaga åtgärd till utrönande af huruvida *något* mutbart mineral der förefunnes, för att dymedelst, sedan sådant mineral anträffats, kunna, på grund af ett verkligen känt förhållande, bestämdt uppgifva ej blott hvilket mineral, som med inmutningen afsåges, än äfven fyndpunkten för detta mineral. En om ock ofullständig, hit hänförlig anordning, i viss mån tjenande såsom ersättning för bristen å bestämdt stadgande om tillåtelse för den enskilde till företagande å annans mark af dylika eftersökningsarbeten, var i äldre tider anställandet af ett för ändamålet afsedt särskildt slags tjänstemän, de så kallade malmletarne, hvilka af Bergs-Kollegium tillsattes och hade att, bland annat, efterspana malm- och mineralanvisningar i de orter, som hörde till deras distrikt; dervid det ålåg Landshöfdingarne att, om någon skulle vilja hindra malmletare, som under Bergs-Kollegium sorterade, att »uppå de egor, der godt ämne synes vara», »eftersöka dugelige berg- och malm-arter», då »gifva

dem uti en sådan deras förrättning god handräckning». Det följdrigtiga i medgifvandet af skärpning, såsom eftersökande af hvilket mutbart mineral som helst, är ock i allmänhet iakttaget i de utländska bergverkslagarne, exempelvis i den Preussiska bergverkslagen af den 24 Juni 1865, i den Sachsiska af den 16 Juni 1868, i den Bayerska af den 20 Mars 1869 och i den Würtembergiska af den 7 Oktober 1874. Likaledes är i Franska bergverkslagen af den 21 April 1810 dylik eftersökningsåtgärd förutsatt, och jemväl i den Norska bergverkslagen af den 14 Juli 1842 är derom stadgad. Ett särskildt skäl för uppmärksammande af hvad angår meddelandet af bestämmelser om skärpning i nu angifna mening, eller såsom förberedande åtgärd för utrönandet af, huruvida något och hvilket mutbart mineral finnes att tillgå å stället i fråga, är ock den omständigheten, att utan sådana bestämmelser det, i händelse det mineral, som blifvit upptaget i mutsedeln, ej anträffas inom det inmutade området, men annat mutbart mineral der uppdagats, varder af behofvet påkallad någon föreskrift om, huru förfaras skall i fråga om tilldelandet af utmål å samma område, till bedömande hvaraf förslaget icke innehåller någon anvisning.

Såsom allmänt underlag för erforderliga bestämmelser angående nu åsyftadt eftersökningsarbete, med hvad dertill hörer, — hvilka bestämmelser naturligtvis skulle afse endast sådana fall, der icke, såsom vid förut drifvet men nedlagdt grufveföretag stundom må varda förhållandet, företeende af prof å mineralet, med styrkande af att det samma blifvit å vederbörligt ställe funnet, läte sig, utan föregående särskildt skärpningsarbete, vid ansökning om inmutning åstadkommas —, torde kunna uppställas följande grunder, nemligen:

att tillstånd till eftersökande å annans mark af mutbart mineral inom visst område, med undantag för platser, hvilka böra såsom fridlysta anses, må, på ansökning hos Bergmästaren, af denne, der laga hinder ej möter, för viss, icke allt för lång tid beviljas;

att jemväl jordegare eller jordinnehafvare, som vill å egen mark anställa arbete för uppdagande af mutbart mineral, bör till bevarande af den eventuella rätt, i laga ordning företagen skärpning medför, hos Bergmästaren sådant anmäla för undfående af bevis, att han eger under den för ändamålet bestämda tid dylikt arbete företaga;

att den, som fått sig tillstånd till försöksarbetes anställande å annans mark beviljadt, skall sådant hos jordinnehafvaren ofördröjligen anmäla samt, der ej annorlunda med jordinnehafvaren öfverenskommes, vara skyldig att, ej mindre innan något arbete må företagas å det ifrågavarande området, till jordinnehafvaren årligen i förskott utgifva

full, i vederbörlig ordning beständ, ersättning för bemalde innehafvares afskiljande från rättigheten att öfver området eller viss del deraf förfoga, än ock vid tillträdandet af området ställa nöjaktig säkerhet för godtgörelse af den minskning i värde, området eller den del deraf, hvilken icke må komma att till inmutare vid utmålsläggning mot särskild lösen upplåtas, kan hafva undergått vid slutet af den fastställda tiden för eftersökningsarbetet, då hvad af området icke såsom utmål anvisas skall till innehafvaren återställas;

att arbetet skall anläggas och drivas så, att jordinnehafvaren deraf tillskyndas den möjligast minsta olägenhet, äfvensom att likaledes nöjaktig säkerhet skall ställas för godtgörelse jemväl af derigenom föranledd annan skada, än som i näst föregående moment omförmäles;

att, om jordinnehafvaren, med begagnande af sin rätt till jordegareandel, i eftersökningsarbetet deltagar, den honom tillkommande ersättning och godtgörelse derefter lämpas;

att, der mutbart mineral inom området anträffas, den, som egt eftersökningsarbetet anställa, skall, då han i laga tid såsom inmutare sig anmäler, hafva förmånsrätt till inmutareandel af detta mineral äfvensom af öfriga mutbara mineral inom den del af området, hvilken må såsom utmål för grufveanläggningen tilldelas;

att vid ansökning om utmål, eller visst område för ordnad grufvedrifts anläggande, medelst hvilken ansökning sökanden då anmäler sig såsom inmutare, skall af denne, med företeende af prof å det mineral, för hvars upphemtande utmålet begäres, ej mindre styrkas tillvaron inom skärpningsområdet af det mineral, hvarå prof företetts, än ock utvisas den plats inom samma område, der mineralet blifvit uppdagadt, eller den så kallade fyndpunkten, äfvensom att, der sökanden brister i fullgörandet häraf, ansökningen om utmål skall vara förfallen;

att, der mutbart mineral under bestämda skärpningstiden icke anträffas inom skärpningsområdet, detta vid utgången af sagda tid återfaller till jordinnehafvaren; samt

att sådant å annans mark beläget, till jordinnehafvaren återfallet område först efter viss tid må åt annan än jordinnehafvaren sjelf, der denne icke sådant medgifver, till eftersökningsarbets anställande ånyo upplåtas.

Genom en anordning i denna rigtning skulle, såsom det vill synas, kunna såväl vinnas mera följdriktighet och enkelhet i sättet för tillkomsten och åtkomsten af grufvelägenhet, som äfven förebyggas åtskilliga af de med fog öfverklagade olägenheterna af de tid efter an-

nan uppstående spekulationerna i förvärfvandet af mutsedlar, för att begagna dessa allenast såsom ett slags handelsvara, men icke för att derå fota anläggandet och drifvandet af verkligt bergsbruk. Att, der nu antydda grunder funnes böra i landets bergslagstiftning göras gällande, detta komme att föranleda en annan uppställning af hela den afdelning af Kommitterades förslag, som angår inmutning och försöksarbete, äfvensom, i vissa delar, af föreskrifterna om förvärfvandet af utnål, m. m., torde kwappt behöfva erinras. Emellertid har Kollegium ansett sig böra allenast på sätt nu skett å denna fråga fästa uppmärksamheten, utan att vid granskningen af de särskilda stadgandena i sjelfva lagförslaget göra detta till föremål för en af dessa grunders tillämpning i här åsyftadt hänseende betingad förändring eller omarbetning, enär, i ärendets nuvarande skick, ett godkännande af dessa grunder syntes Kollegium böra föregå vidtagandet af en dylik förändring eller omarbetning.

I nu gällande grufvestadga är, om ock stundom blott antydningvis, lemuad förklaring eller bestämning af hvad med vissa tekniska, för bergslagstiftningen egendomliga uttryck, såsom inmutning, utnål, hvilostånd m. m., förstås. Ej sällan saknas i förslaget sådan förklaring eller bestämning, antagligen till följd af den förutsättningen, att dessa uttrycks betydelse må i och för sig vara tillräckligt bekant. Men om äfven sagda betydelse skulle genom ett långvarigt bruk af uttrycken hafva fäst sig i folkmedvetandet och der något så när riktigt motsvara meningen, torde det likväl vara i sin ordning, att i författningen denna betydelse i korthet angifves. Likaledes synes något slags allmän bestämmelse, angifvande författningens ändamål eller det omfång af rättsförhållanden, dess föreskrifter afse att reglera, böra såsom en inledande grundläggning för detaljbestämmelserna upptagas, under det att förslaget, hvars första paragraf börjar med orden: »föremål för inmutning äro», utan någon dylik grundläggning begynner med en specialbestämmelse. Derjemte läser ock böra utmärkas, att åtkomstättet afser mineralen allenast sådana de förekomma i naturen, hvilket i de nyare Tyska lagarne betecknas med mineralens uppsökande »auf ihren natürlichen Ablagerungen» och här må kunna uttryckas genom angifvande, att stadgandet åsyftar mineralens eftersökande och upphemtande å deras naturliga lägringsställen.

Att, på sätt i § 1 af förslaget skett och i enlighet med hvad i flere utländska bergverkslagar är iakttaget, särskildt uppnämna samtliga de mineralrikets alster, hvilka skola utgöra föremål för inmutning, i stället för att beteckna den vida öfvervägande andelen af dessa alster

med den allmänna benämning, som i § 1 af nu gällande grufvestadga förekommer, är utan tvifvel en fullt lämplig och påkallad förändring. Derigenom ernås både mera enkelhet och bestämdhet, på samma gång som nödig begränsning i antalet af mutbara föremål åstadkommes.

Bland de i nu gällande författning upptagna sådana föremål hafva Kommitterade uteslutit så kallad myrmalm, men bibehållit så kallad sjömalm. Mot uteslutandet i berörda hänseende af myrmalm kan icke vara något att erinra, men deremot torde med skäl kunna ifrågasättas, huruvida bibehållandet af sjömalm såsom föremål för inmutning är af behovet påkalladt eller eljest eger fullt giltig grund. De likartade material för jernhandteringen, som förekomma under dessa tvänne namn, bestå hufvudsakligen af samma ämne, nemligen jernockra, och skiljaktigheten i benämning härleder sig endast från mineralets olika förekomstsätt. Sin användning inom jernhandteringen har detta mineral väl egentligen såsom råämne för åstadkommandet af gjutgods, då det deraf kunna tackjernet, till följd af fosforhalt, anses mindre lämpligt för beredandet af smidbart jern.

Kommitterade uppgifva att flera »jernbruk» äro grundade på tillgång af sjömalm äfvensom att deraf ganska betydliga kvantiteter årligen tillgodogöras, men att deremot myrmalm upptages till högst ringa belopp. Under en längre tid hafva dylika malmer, enligt till Kollegium inkomna officiela anmälanden, upphemtats hufvudsakligen i Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län samt derjemte vissa år äfven i Norrbottens, Jemtlands, Östergötlands, Örebro och Skaraborgs län. Nedanstående tabellariska öfversigt visar de under de senaste tjugu åren inom riket uppfordrade beloppen jernmalm, nemligen dels bergmalm, dels sjö- och myrmalmer, hvilka tvänne sistnämnda slags malmer icke blifvit i sagda uppgifter hvart för sig till beloppen angifna, utan finnas under en rubrik sammanförda.

Belopp jernmalm, uppfordrade åren 1858—1877.					
År.	Bergmalm.		Sjö- och Myrmalmer.		Summa jernmalm.
1858	8,649,431: 65		257,551: —		
1859	8,484,887: 84		231,115: 46		
1860	9,290,973: 12		522,643: 26		
1861	10,093,891: 16		215,172: —		
1862	10,106,100: 27	46,625,284: 04	378,250: 99	1,604,732: 71	48,830,016: 75
1863	10,542,329: 38		129,497: 50		
1864	10,917,767: 20		178,858: —		
1865	11,681,729: 30		477,602: —		
1866	11,366,078: 06		191,909: 57		
1867	11,401,831: 10	55,909,735: 04	418,436: 30	1,396,303: 37	57,306,038: 41
1868	12,594,439: 15		294,174: 95		
1869	13,920,633: 95		147,215: 25		
1870	14,508,278: 20		323,436: 45		
1871	15,215,589: 20		370,784: 40		
1872	16,938,345: 08	73,177,285: 58	292,223: 58	1,427,834: 63	74,605,120: 21
1873	19,458,338: 90		126,146: 65		
1874	21,692,998: 11		101,122: 05		
1875	18,996,654: 32		351,353: 60		
1876	18,528,504: 50		211,787: 93		
1877	17,252,940: 10	95,929,435: 93	127,557: 55	917,967: 78	96,847,403: 71
		271,641,740: 59		5,346,838: 49	276,988,579: 08

Af denna öfversigt framgår, att uppfordringen af sjö- och myr- malmer icke allenast icke tilltagit i samma förhållande, som uppför- dringen af bergmalm, utan äfven i och för sig så aftagit, att, då den i årligt medeltal under åren 1858—1862 uppgick till 320,946 centner och utgjorde 3,29 procent af det i medeltal årligen under samma tid uppfordrade beloppet jernmalm, den under åren 1873—1877 i årligt medeltal uppgick till blott 183,593 centner och utgjorde allenast 0,90 procent af det i medeltal årligen uppfordrade beloppet jernmalm. Tages nu å ena sidan hänsyn till detta förhållande, dervid icke bör förbises, att i uppgifterna ingå äfven de upphemtade beloppen af myr- malmer, hvilket mineral i förslaget uteslutits från föremålen för inmut- ning, och af hvilket mineral uppfordringen bör, på grund af hvad

derom är känt, kunna antagas utgöra åtminstone 10 procent af de uppfordrade beloppen sjö- och myrmalmer tillsammans, hvarigenom det för dessa bägge malmslag nyss angifna procenttalet 0,90 procent af hela jernmalmsuppfordringen för sjömalm ensamt nedgår åtminstone till 0,80 procent, eller till allenast $\frac{1}{3}$ procent af jernmalmsuppfordringen inom landet, samt å andra sidan uppmärksammas den omständigheten, att, om, såsom Kommitterade anmärkt, »hvarken särskilda insigter eller dyrbara anstalter» erfordras för myrmalms upptäckande och »tillgodogörande», detta förvisso i hufvudsak gäller äfven i fråga om uppsökandet och upphemtandet af sjömalm, hvilken väl gemenligen om vintern upptages på isen och vid öppet vatten upphemtas å så kallade flottar eller i andra farkoster; så synes föga skäl vara för handen att för ett mineral, som till en nästan försvinnande obetydlighet i jemförelse med bergmalm användes inom bergsnäringen, och för upphemtande hvaraf icke erfordras några egentliga tekniska insigter, bibehålla inmutningsrätt, isynnerhet som någon större svårighet i allmänhet icke synes böra möta att med vederbörande strandegare träffa aftal om rätt att upphemta detta mineral, och dessutom kan antagas, att i de orter, der tillverkning af jerneffekter drifves med påräknande af tillgång till denna malm såsom råvara, vederbörande ock redan försett sig med erforderliga malmtäpger, i fråga om hvilka eganderätten naturligtvis icke beröres genom upphäfvande af rättigheten att frandeles inmuta dylika malmtillgångar, — en omständighet, som förtjenar afseende äfven derföre, att bildandet af detta mineral, så vidt erforderliga naturförhållanden varda ostördt bestående, i regeln alltjemt fortgår, så att det efter lämplig tid kan på samma ställe ånyo »skördas».

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, i samband hvarmed äfven må omförmälas, att i de flesta nyare utländska bergverkslagar, hvilka äro att betrakta såsom ledande inom bergslagstiftningen, liksom ock i den Norska bergverkslagen, både sjö- och myrmalmer äro undantagna från inmutning, under det att redan i Franska bergverkslagen *fer d'alluvion*, med det förekomstsätt som här åsyftas, är hänförd icke till *les mines*, utan till *les minières*, samt följaktligen intager en annan ställning till jordegarens dispositionsrätt än mineral, underkastade hvad som i Svensk lag motsvaras af inmutning, anser Kollegium sjömalm böra lika väl som myrmalms uteslutas från antalet af mutbara mineral, dess hellre som derigenom skulle undvikas att, på sätt förslaget utvisar, nödgas vid sidan af lagstiftningen för den egentliga bergverksnärings hafva en följd af särskilda föreskrifter eller undantagsbestämmelser rörande ett mineral, med jemförelsevis föga betydlig samt på senare

tider alltjemt minskad användning, och hvars bringande i dagen icke är beroende af villkorligheter likartade med dem, hvilka möta eller kunna möta företag och arbeten inom sagda näring i verklig mening; och tillstyrker Kollegium alltså, att i författningen må angifvas, att jernmalm, känd under någondera af ifrågavarande benämningar, hädanefter icke skall utgöra föremål för inmutning, äfvensom, i följd häraf, att de stadganden, förslaget innehåller med afseende å förutsättningen att sjömalm skulle fortfarande få inmutas, icke må i författningen upptagas.

Förutom de af Kommitterade till upptagande bland föremålen för inmutning föreslagna mineral, har jernmalm »wolfram» blifvit af Bruks-societeten ifrågasatt att hänföras till dessa föremål, hvilken hemställan Bergmästarne dels lemnat utan anmärkning, dels förordat; och ehuru frågan om, huruvida berörda mineral bör utgöra föremål för inmutning eller ej, icke för närvarande, så vidt hittills kända förhållanden inom landet gifva vid handen, torde vara af någon mera framstående vikt, synes, på det af Bruks-societeten anförda skäl, för detta mineral, lika väl som för ett och annat bland de i förslaget redan uppräknade, till föremålen för verklig bergverksdrift hänförliga alster, inmutning kunna medgifvas.

Då genom ofvanberörda sätt att begränsa antalet af mutbara mineral, äfvensom genom sjö- och myrmalms nu föreslagna utslutande från föremålen för inmutning, en inskränkning i nämnda antal skulle ega rum, men detta icke skäligen bör inverka på redan förvärfvad rätt till någon enligt äldre stadganden mutbar, ehuru nu från inmutning undantagen, fyndighet, så vidt samma rätt blifvit behörigen försvarad, synes, för tydlighets skull, en bestämmelse jemväl härom lämpligen kunna i författningen införas.

I § 2 af förslaget är från stadgandet, att inmutning bör föregå bearbetandet af mutbar mineralanledning, vordet genom hänvisning till § 95 undantaget det fall, att »delegare i odalfält» vill anställa »särskildt grufvearbete inom fältet». Denna undantagsbestämmelse rörande så kallade »odalfält», hvilken förutsätter ett antagande, att dylika fält fortfarande skulle utgöra en egen, från grufveanläggningar i allmänhet afskild klass af grufvelägenheter, synes tillika med berörda antagande lika litet ega stöd i nuvarande förhållanden, som bestämmelsen kan anses vara af något verkligt behof påkallad eller ens lära kunna tillämpas utan att ofta nog leda till förvecklingar.

I Kongl. Förordningen om grufvors utmål, m. m., den 20 Oktober 1741, § 7, meddelas särskilda bestämmelser för arbeten, »som någon

vill anlägga nära intill gamla bergslagsodalgrufvor», hvarjemte åtskil-
liga af dessa grufvor äro der uppräknade, men likväl endast exempelvis,
så att förteckningen icke är uttömmande, och följaktligen svårighet kan
möta att för alla händelser afgöra, om ett grufvefält varit betraktadt
såsom odalfält, äfven på en tid, då sådana grufvelägenheter i ursprunglig
mening förefunnos. Den egentliga betydelsen af bergslags odalgrufve-
fält, för så vidt samma betydelse kan anses lagligen bestämd, skulle
väl vara den, att fältet blifvit en viss samfällighet såsom gemensam
egendom under vissa förpligtelser förbehållen, hvilken egendom, då
densammas här åsyftade rättsligt specifika egenskap varit betingad af
de vilkor, under hvilka egendomen innehades, icke gerna kan bibehålla
denna egenskap, sedan både samfälligheten och förpligtelserna upphört.
Benämningen bergslagernas »odalgrufvefält» finnes visserligen upptagen
i grufvestadgan af år 1855, och något skäl kunde då möjligen före-
komma att låta en sådan bestämning i författningen inflyta, emedan
skyldigheten för vissa bergslager eller innehafvare af der befintliga
bergsmanshemman, att drifva hyttebruk, för hvilket malmfång från
odalgrufvorna påräknats, ännu qvarstod vid nämnda stadgas utfärdande.
Men efter det ej mindre för jernbergslagerna, till följd af Kongl. För-
ordningen angående utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 Sep-
tember 1859, hyttelagen såsom tvungna föreningar upphört, än äfven
vid de så kallade ädlare verken det tvungna sambandet emellan grufve-
drift och hyttebruk, der ett sådant samband förefunnits och fortfarit,
blifvit i allmänhet upplöst, hvartill kommer, att såväl tackjernsskatten
jenväl inom de privilegierade bergslagerna, som tionden från nästan
alla i förra tider å så kallade odalfält grundade ädlare verk och andra
inrättningar för tillgodogörande af mineralrikets alster ej vidare utgår,
så, och enär numera »delegare i odalfält» är att betrakta såsom bolags-
man i ett vanligt bolag, äfven der »odalalfältet» är fördeladt i flera utmål,
och dessa innehafvas af skilda bolag, samt till begreppet af utmål hörer,
att sådant område, det må vara större eller mindre, icke må sönder-
styckas till fördelning emellan de särskilda bolagsmännen, utan bör
utgöra ett helt för sig, finnes icke någon giltig anledning att för
grufvelägenhet, som varit räknad till »odalalfält» göra gällande andra
stadganden än för öfriga grufvelägenheter i allmänhet. Det enda fall,
i hvilket numera skulle kunna talas om »odalalfält» i egentlig mening,
vore beträffande Sala silfververk, men detta är ännu en Statens till-
hörighet, och nyttjanderättsinnehafvarne äro förpligtade att der drifva
grufverörelsen efter föreskrifter, hvilkas iakttagande särskildt vid verket
af staten anställde tjänstemän hafva att öfvervaka.

Med hänsyn till ifrågavarande undantagsbestämmelse, hafva Kommitterade i § 12 af förslaget uppställt den satsen, att inmutning vid de gamla bergslags-odalgrufvorna skulle vara förbjuden, utan att, så vidt af sammanhanget och ordalydelsen i § 19 kan inhemtas eller af § 122, der arbetsskyldighet fastställts allenast för »inmutad fyndighet», otvetydigt framgår, någon bestämd, ehuru antagligen åsyftad, inskränkning blifvit gjord för det fall, att grufvan vore sönad. Klart synes vara, att, liksom inmutning inom område af här ifrågakommet slag, detta område må nu vara större eller mindre och utgöras af ett utmål eller af flera utmål, ej bör tillstodjas, der området, inom hvilket inmutning sökes, ej öfvergått till fritt fält, så bör äfven hvad fordom utgjort bergslags odalgrufva, med dertill hörande »fält» eller utnål, enligt hvad af § 42 i nu gällande grufvestadga ock följer, för eganderättens bibehållande, på enahanda sätt som andra grufvor, med arbete eller hvilostånd försvaras, äfvensom att, der sådant ej sker, eganderätten upphör och området varder till inmutning fritt. I motsatt fall skulle, bland annat och exempelvis, der ett »odal-fält», såsom ej sällan förekommer, är fördeladt i flera utmål, fältet kunna försvaras åtminstone med arbete allenast å ett af utmålen inom fältet, under det att arbetet inom de öfriga utmålen blifvit nedlagdt, samt förty enhvar, som icke vore »delegare» i fältet, utestängas från anläggande af grufvedrift derstädes, hvilket åter kunde leda till ett monopol, som strider emot syftet för inmutningsrättens tillkomst och bibehållande.

Da af hvad nu blifvit anfördt följer, att något särskildt stadgande i ena eller andra afscendet för »odalgrufvor» eller »odal-fält» icke är hvarken behöfligt eller lämpligt, samt genom föreskriften i § 95 af förslaget, att »för alla äldre grufvor» skola »tillgodonjutas de utnål, som till dem blifvit efter förra författningar anvisade eller af ålder lydt», äfven sådana, vederbörligen försvarade grufvefält, som fordom varit räknade till odalfält, äro fullt skyddade mot allt obehörigt intrång genom inmutning, anser Kollegium att, på sätt jemväl Bergmästaren i Gefle-Daladistriktet hemställt, något ordande om »odalgrufvor» eller »odalgrufvefält» icke bör i författningen förekomma; hvadan det i § 2 af förslaget, medelst hänvisning till § 95, gjorda undantag äfvensom dermed i samband stående bestämmelser i sistnämnda paragraf och § 12 skulle utgå.

Deremot, och för så vidt, enligt de i fjerde kapitlet upptagna stadganden, medgifvandet att anlägga och drifva dagort skall i denna form kvarstå, lärer, enär genom sådant företag mutbar mineralanledning kan

komma att utan inmutning med arbete beläggas, detta förhållande böra i fråga om föreskriften i § 2 uppmärksammas. Likaledes och då meningen icke kan vara att förhindra jordegare att på sin egen mark för annat ändamål än idkande af bergsbruk företaga arbete, som kan beröra äfven mutbar mineralanledning, synes den inskränkning i förbudet böra göras, att detta afser arbetes anläggande allenast för vinnande af mutbart mineral och fullföljande på det sätt, att arbetet varder till bergverksföretag hänförligt.

Till följd af sitt innehåll synes stadgandet i § 18 af förslaget, hvilket blifvit insatt på en plats, der det möjligen kan vålla tvetydighet, huruvida föreskrifterna i § 17 äro tillämpliga å det fall, sagda stadgande afser, böra uppflyttas och ställas i samband med föreskrifterna i meranämnda § 2.

Den svårighet, som i fråga om meddelandet af bestämmelser till utmärkande af det fält, inmutare skall få sig anvisadt till försöksarbetes anställande, måste uppkomma deraf, att, på sätt ofvan anmärkts, skärpning eller egentligt eftersökningsarbete icke uppstålts såsom en åtgärd föregående inmutning och medförande förbindelse för vederbörande att vid ansöknungen om inmutning uppvisa en bestämd fyndpunkt för mineralet, hafva Kommitterade sökt afhjelpa medelst ett stadgande om skyldighet för inmutaren att angifva och medelst så kalladt »grufvemärke» beteckna hvad de benämna »medelpunkten» för det af inmutningssökanden äskade fält, det der skulle bestå af en inre krets, »arbetskretsen», och en yttre krets, »fridlysningskretsen». Vissa af Bergstjenstemännen hafva, på anförda skäl, uttalat sig mot lämpligheten af berörda påbud att uppsätta grufvemärke, och Kollegium finner äfven för sin del betänkligheter möta mot antagandet, att hvad genom en dylik anordning skulle vinnas kunde påräknas uppväga de olägenheter, hvilka denna anordning måste förutsättas i vissa fall kunna medföra, så för jordinnehafvaren, som för inmutare. Mot förslaget härutinnan har särskildt Bergmästaren i Gefle-Daladistriktet gjort erinringar, till hvilka Kollegium torde få hänvisa, och af hvilka åtskilliga icke lära kunna fränkännas giltighet. Otvifvelaktigt är att, bland annat, då den, som uppsatt grufvemärke i angifven afsigt att företaga försöksarbete, underlåter i en eller annan del att fullgöra hvad honom i sådant afseende åligger, men ändock icke borttager grufvemärket, förvecklingar af flerehanda slag kunna uppstå. Dertill kommer, att den så kallade »medelpunkten», endast då fritt fält åt alla sidor förefinnes, kan motsvara denna benämning, och således ofta nog icke varder någon medelpunkt för det område som afses, utan kan få sin plats till och med

invid sjelfva gränsen därför, hvarigenom den åsyftade fördelen med detta märke väsentligen inskränkes. Betänkligast och minst formenligt lärer emellertid vara att medgifva enhvar att utan jordinnehafvarens tillstånd och äfven mot hans vilja få, blott på lös uppgift om inmutningsafsigt samt utan något slags bevis derom att vederbörande är i rätta ärenden stadd, beträda annans mark och der, med rättighet »för inmutaren att hvar som helst i närheten af hus förlägga medelpunkten för det fält, hvarå han vill söka mutsedel», anbringa ett föremål, som skulle ega helgd af laga skiljemärke. Vål hafva Kommitte-rade, som förmält, att, då de ansett detta intrång vara »så obetydligt att jordens egare eller innehafvare icke gerna kan hafva någon olägenhet deraf, samt uppsättande af grufvemärke är af vigt särdeles till förekommande af kollision emellan olika inmutare», de »låt it all betänklighet i berörda afseende falla», vid motiveringen af sitt förslag härutinnan vidare yttrat, att om inmutaren icke vill »för annan uppenbara upptäckten förr än han beredt sig företrädesrätt till fyndet, står det honom öppet att först göra ansökan om mutsedel, med så noggrannt angifvande af medelpunkten, som utan uppsättande af grufvemärke är möjligt samt derefter anbringa grufvemärke och till Bergmästaren ingifva de i § 5 omförmälda intyg». Emellertid skulle då valet af förfaringssätt härvid vara lagdt i inmutningssökandens hand, utan någon skyldighet för honom att, hvilketdera sättet han än väljer, hos jordinnehafvaren styrka sin behörighet att beträda dennes mark; och dessutom är författningsförslaget i denna del så formuleradt, att, om ock något direkt hinder deraf icke möter för grufvemärkets uppsättande efter det inmutningsansökningen ingifvits, ordalagen i § 5 likväl närmast angifva, att i sammanhang med ansökningens företeende bör styrkas, att grufvemärke blifvit uppsatt. Äfven mot föreskrifterna i § 5 rörande deri omförmälda intyg, att hinder af äldre inmutning ej möter, hafva grundade erinringar blifvit gjorda, enär svårighet ej sällan måste uppstå att finna personer, som kunna lemna sådant intyg, åtminstone i hvad angår annat än huruvida grufvemärke för äldre inmutning finnes i närheten eller icke, då vederbörande ej alltid kunna hafva sig med visshet bekant, huruvida sådan äldre inmutning, der den förekommer, ännu är i gällande kraft. Jemte det att föreskriften om bevis angående afståndet från »förut inmutadt område», gifven genom hänvisning till § 14, der icke är fråga om afstånd från område utan om afståndet från områdes »medelpunkt», ej eger erforderlig tydlighet, synas slutorden i berörda § 5, »att den i ansökningen gjorda beskrifning på punktens läge är riktig», ock vara både för omfattande och för obestämda

för att ega någon egentlig betydelse. För öfrigt lära föreskrifterna i denna paragraf och de vid fullgörandet af dem fästa vilkor, såsom det vill synas, icke rätt väl stå tillsammans med sedermera gjordt medgifvande, att, äfven om »medelpunkten» förlagts inom fridlyst område, mutsedel dock må utfärdas allenast på grund af en uppgift af inmutningssökanden, att detta förhållande icke utgör något hinder för inmutningens beviljande. Enligt § 5 skall nemligen företes intyg om, bland annat, att »medelpunkten» icke är belägen inom annans utmål eller närmare intill förut inmutadt område än i § 14 säges. Enligt § 8 skall, der de föreskrifna intygen icke inom förelagd tid ingifvas och äro fullständiga, ansökningen vara förfallen. I § 19 åter förutsättes ett förhållande, som står i strid med hvad i §§ 5 och 8 åsyftas eller att sökanden icke kunnat förete intyg i nyssberörda hänseende, hafva inträffat, och till följd hvaraf alltså ansökningen skulle anses förfallen, men detta oaktadt må mutsedel åt honom utfärdas, allenast han »uppgifver», att inmutningsrätten till det område, som skulle vara fridlyst, är förverkad. Någon synnerlig fördel af ett ovilkorligt påbud om företeende af intyg i denna del synes derföre ej vara att förvänta. För närvarande är det beroende af Bergmästaren, att, der han så anser nödigt, infordra intyg i visst hänseende äfvensom de upplysningar i öfrigt, hvilka må, till fullständigande af ansökningshandlingarna, vara erforderliga.

Under det Kollegium sålunda finner sättet att utmärka ett inmutadt område genom så kallad »medelpunkt» och »grufvemärke» lemna åtskilligt öfrigt att önska äfvensom förutsättningen om nyttan af mera berörda intyg ej böra tillmätas alltför stor vikt, synes det Kollegium vara oundgängligen nödigt att, der tanken på ett grufvemärke skall bibehållas, på något sätt bringa inmutningssökande i tillfälle att vid sin »anmälan hos jordens innehafvare» styrka, att han är i rätta ärenden stadd, hvilket skulle kunna ske derigenom, att ansökning om mutsedel ingåfves i två likalydande exemplar, af hvilka det ena, sedan Bergmästaren derå tecknat bevis om företeendet, till sökanden återställdes, för att jordens innehafvare vid sagda anmälan förevisas. Då vidare, på sätt redan antydts, ofta kan inträffa, att den punkt, som af Kommitterade benämns »medelpunkt», icke motsvarar denna benämning, enär han tvärtom kan komma att ligga så, att afståndet från densamma till fältets gränslinie eller gränslinier i alla riktningar varder olika, hvilket strider mot begreppet medelpunkt, torde denna punkt, för så vidt den skall i föreslagen ordning angifvas, kunna i stället benämnas fältets *märkpunkt*, hvilken benämning icke hindrar, att, der

punkten verkligen utgör eller får utgöra medelpunkt för fältet, den äfven så betraktas.

Beträffande frihet i valet af denna punkt och deraf beroende uppsättande af grufvemärke, lärer ej mindre det allmännas intresse än skälig grannlagenhet mot jordinnehafvaren fordra, att, på sätt Bruks-societeten ock föreslagit, dylikt märke ej må anbringas å sådan plats, der det kan till någon högre grad vara till men eller väcka förargelse, hvadan stadgande om fridlysning härutinnan torde böra i författningen intagas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Bruks-societeten hemställt och, med någon förändring, så formuleradt, att grufvemärke ej finge uppsättas å kyrkogård eller begravningsplats eller å allmän väg eller jernbana eller i kanal eller annan allmän segelled eller, utan medgifvande af den, som eger i sådant hänseende besluta, inom tomtområde eller å gårdsplats eller i trädgård vid bostad eller å sådan allmän plats, der det skulle vara till väsentligt hinder och men för det med platsen afsedda ändamål. Nödigt är ock, till undanrödjande af alltför mycken olägenhet af dessa grufvemärken, det föreskriften i § 4, att sådant märke skall kvarstå »till dess utmål blifvit lagdt», varder åtminstone i så måtto förändrad, att dertill, enligt hvad Bruks-societeten hemställt, fogas inskränkingen: »eller inmutarens rätt upphört». Såsom lätt inses, kan nemligen ofta nog hända, att utmål för det inmutade området aldrig varder lagdt.

Förutom nyssberörda föreskrift om vissa platsers fridlysande mot anbringande af grufvemärke synes äfven lämpligt vara att, enligt hvad Bergmästaren i Gefle-Daladistriktet jemväl antydt, på sätt i nu gällande grufvestadga skett i fråga om der meddelad fridlysning mot inmutning, till lättare funnen efterrättelse för inmutningssökande redan i början af författningen angifva, hvar han icke må förlägga »medelpunkten» för sitt fält, i stället för att de i förslaget härom gifna stadganden förekomma först i §§ 12—14, efter föreskrifterna om mutsedels utfärdande, och införda bland det som Bergmästaren dervid har att iakttaga. Att stadgandet i § 12 torde, såsom ledande endast till förvecklingar, böra utgå, har redan blifvit antydt, och derjemte kunde visserligen ock ifrågasättas, huruvida ej föreskriften i § 13 i sjelfva verket är öfverflödig, då sjelfklart lärer vara, att, enär »medelpunkten» för grufveanläggning alltid skulle finnas inom området för dylik anläggning, vare sig före eller efter utmåls tilldelande för densamma, sådan punkt icke må angifvas inom annans behörigen försvarade utmål. Skulle stadgandet emellertid anses böra bibehållas, hvilket med en annan uppställning kan hafva sin fördel, torde det, lämpligare än att upptagas i

särskild paragraf, kunna sammanföras med bestämmelserna i § 14. Dessa senare bestämmelser torde äfven böra gifvas en något förändrad form. På saken inverkar icke, om »stenkolsfyndighet» verkligen »finnes» i närheten eller icke, liksom det icke för alla fall kan vara afsedt, att mutsedel å sådan fyndighet allenast »förut begärts», då slik begäran kan afslås eller förfalla, utan huruvida för vinnande af stenkol något område är i närheten inmutadt; hvilket sistnämnda uttryck, liksom orden »den äldre inmutningen» i senare punkten af paragrafen, motsvarar det förhållandet, såväl att mutsedel »begärts», som att hinder ej mött eller möter för densammas beviljande; och synes stadgandet alltså böra gifvas den lydelse, att det i ena som andra fallet angår »område», som förut blifvit inmutadt, men för hvilket utmål icke blifvit lagdt. Sålunda förändrade torde bestämmelserna om den fridlysning, som är afsedd i § 14, böra uppflyttas i en paragraf till närmare samband med föreskrifterna om hvad inmutningssökande har att iakttaga vid ansökning om mutsedels undfående.

Att Bergmästares åliggande och befogenhet att afslå ansökning om mutsedel bör i möjligast största mån inskränkas, lärers lika väl ega giltigt stöd i beskaffenheten af denne tjenstemans befattning med ärendet, som erfarenheten visat, att en sådan inskränkning är af behovet påkallad. Såsom allmän grundsats, att någon egentlig pröfningsrätt icke borde honom härutinnan tillkomma, i annan mån än hvad angår frågan om huruvida fyndighet i afseende å mineralets beskaffenhet är föremål för inmutning eller icke, uttalades ock af Högsta Domstolen i dess förberörda yttrande den 15 December 1853 denna åsigt sålunda: »Ty, ehuru det, till förekommande af en mängd onödiga rättegångar, med rätta bör tillhöra Bergmästaren att, innan mutsedel å någon ny fyndighet beviljas, förvissa sig, så vidt ske kan, dels att fyndigheten till sin art är af den beskaffenhet, att den kan blifva föremål för inmutning, och dels att lagligt hinder i afseende på ställets belägenhet ej möter, hvadan han äfven, när ett motsatt förhållande finnes uppdagadt, bör ega magt att afslå inmutarens begäran, kan likväl hans pröfningsrätt icke derutöfver utsträckas. Äfven om Bergmästaren af sitt diarium har sig bekant, att platsen blifvit af annan förut inmutad, är han ej alltid i tillfälle att känna, huruvida den äldre inmutaren under tiden sjelfmant öfvergifvit eller förverkat sin rätt, och om ett påstående i sistnämnda afseende å ena sidan framställes, men å den andra bestrides, tillhör pröfningen deraf icke Bergmästaren utan domaren, till följd hvaraf den möjliga tillvaron af dylika stridiga anspråk på bättre rätt till den fyndighet, hvarå mutsedel begäres, ej heller bör kunna

utgöra giltigt skäl för mutsedelns förvägrande, utan måste efteråt blifva föremål för laglig utredning och dom.» Visserligen lemna, såsom lätt inses, det i den förra af dessa satser förekommande uttrycket »finnes uppdagadt» rum för en tydning, hvilken stundom lätteligen kan råka i strid med hvad i den senare satsen är uttaladt, liksom ock ett undantag, såsom det vill synas mindre följdriktigt, uppställdes för inmutning ånyo af »så beskaffade äldre grufvor med visst utmål, som uppgifvas vara ödelagda, utan att anmälan om deras nedläggande hos Bergmästare blifvit gjord eller eljest af honom känt är, att förre inmutaren sjelfmant afstått sin rätt»; hvilket undantag dock, i öfverensstämmelse med en i frågan uttalad särskild mening, ur författningen uteslöts, under det att i denna, i § 5, upptogs föreskriften att, derest af inkomna handlingar, eller »efter infordrad upplysning», finnes, »att sådant hinder möter, som i § 2 omtalas», inmutarens ansökning skall afslås. Men af sammanhanget i berörda yttrande framgår emellertid, att, så snart en möjligen tvistig omständighet förefinnes, icke bör vid hvad nå anses på förhand »uppdagadt» fästas någon afgörande vikt. Utan tvifvel läser ock till förvarande af yngre inmutares rätt nödigt vara, att frågan om förment hinder af det till inmutning uppgifna »ställets belägenhet», särskildt hvad angår närheten till förut inmutadt område, öfverlemnas till domstols pröfning. Någon olägenhet för äldre inmutare, som bevarat sin rätt, kan ej gerna föranledas af en för yngre inmutare utfärdad mutsedel, då i denna skall vara intaget förbehåll om respekterande af annans rätt, och då för arbete verkställt på grund af sådan mutsedel skall, der mutsedeln förklaras ogild, ansvaras såsom för åverkan. Dylig mutsedel är nemligen då att betrakta allenast såsom en handling, med stöd hvaraf innehafvaren kan vid domstol föra talan i ändamål att göra gällande anspråk å fyndigheten, hvilkas giltighet dock är helt och hållet beroende af huruvida den äldre inmutarens rättigheter upphört eller icke. Ändamålsenligast torde derföre vara att i hvad angår förhållandet till äldre inmutares eller grufveegares rättigheter icke på grund deraf uppställa något bestämdt stadgande om åliggande för Bergmästare att afslå aman inmutares begäran om mutsedel, utan allenast formulera de på saken inverkan bestämnelserna så, att, derest mutsedel utfärdas, detta icke kan lända äldre inmutare eller grufveegare, som lagligen bevarat sina rättigheter, till förfång.

I sjelfva verket synes ock en sådan åsigt, att mutsedel icke må till följd af det till inmutning uppgifna ställets belägenhet förvägras, hafva, med undantag allenast af hvad angår område »vid de gamla bergslagsodalgrufvorna», varit för Kommitterade bestämmande, ehuru

på sätt af §§ 15, 16 och 19 inhemtas, uttrycket därför erhållit den form, att, der belägenheten i detta afseende vore en annan än som föreskrifvits, ansökningen skulle afslås, men att utan hinder häraf ansökningen finge bifallas, om sökanden blott uppgåfve att annans rättighet till fridlyst plats upphört. Om, såsom torde få antagas, detta sätt att affatta stadgandena skulle, helst vid sammanställning af den i § 18 gjorda bestämningen, att inmutningsrätten »blifvit» förverkad med den i § 19 lemnade föreskriften om tillräckligheten för ändamålet af sökandens uppgift att så skett, vinna på en förändring till undvikande af denna motsättning; hvartill kommer, att, sedan i § 15 upptagits två skilda fall, i hvilka ansökning om mutsedel skall afslås, nemligen om det uppgifna mineralet till följd af sin beskaffenhet icke är föremål för inmutning, samt om ansökningen afser fyndighet belägen inom fridlyst område, § 19 fått en sådan lydelse, att den, genom hänvisning till nyssnämnda § 15, omfattar jemväl ett, naturligtvis icke afsedt, medgifvande att utfärda mutsedel, äfven om mineralet icke är föremål för inmutning enligt § 1, under det att derjemte i § 16, liksom i § 5, talas om »minsta afståndet från äldre inmutares fält», medan i den återopade § 14 fråga är om minsta afståndet från »medelpunkten» af förut inmutadt område, hvilken senare formulering ej är liktydig med den förra, då enligt motiven (sid. 24) det icke skall vara yngre inmutare förbjudet att, såsom orden lyda, »lägga sin medelpunkt» intill gränsen af äldre inmutning, allenast sagda punkt »icke förläggas inom den äldre inmutarens fridlysta område»; så synes ändamålet med de i meranämnda §§ 15, 16 och 19 fördelade stadganden kunna på ett enklare och mera följdriktigt sätt ernås, om innehållet af dessa stadganden, bland hvilka dock, jemte uteslutande af hvad angår »odalgrufvorna», föreskriften om förbud mot utfärdande af mutsedel å mineral, som icke utgör föremål för inmutning, torde, såsom själfklart, kunna utgå, gifves den form, att inmutning i de öfriga omförmälda fallen icke är tillåten, samt att *derest* mutsedel blifvit i något af dessa fall utfärdad, densamma skall, på derom hos domstol förd talan, då hindret styrkes, förklaras ogild.

Äfven i § 20 af förslaget är ett förbud mot inmutning meddeladt, nemligen för det fall, att inmutare eller »hans rättsinnehafvare» inom »två år efter det mutsedel utfärdades», ånyo gör ansökning om inmutning af samma område eller af fält, hvars »medelpunkt» ligger närmare »medelpunkten» från den i »förra mutsedeln» angifna »medelpunkten» än tillåtet är. Utan tvifvel är en föreskrift i denna syftning påkallad, då, enligt hvad erfarenheten visat, flerstädes den uppfatt-

ning gjort sig gällande, att inmutadt område skulle kunna försvaras genom omedelbart förnyande af inmutningen, eller upprepadt uttagande af ny mutsedel. Men, jemte det att föreskriften, enligt hvad Kommitterade sjelfve förutsett, säkerligen ofta skulle komma att kringgås, hvilket emellertid svårigen läser kunna förebyggas, innebär den i sin nuvarande form dels en förutsättning, att Bergmästaren skulle ega kännedom om hvem som vore inmutares rättsinnehafvare eller kunna förskaffa sig kännedom härom, der sökanden ville sådant fördölja, dels ett slags föranledande dertill, att Bergmästaren skulle ingå i pröfning af huruvida inmutningssökande stode i ett sådant förhållande till förre innehafvaren, äfven der detta af vederbörande bestredes, och saken alltså vore af rent tvistig beskaffenhet. Det åsyftade ändamålet synes äfven här kunna, så vidt sig göra låter, vinnas genom att gifva stadgandet den form, att i det förutsatta fallet inmutning icke är tillåten, hvarigenom förbudet, lika väl här som i näst förut omförmälda fall, medför den verkan, så väl att Bergmästaren, der han finner sökanden uppenbart, med afseende å detta förbud, vara obehörig att undfå mutsedel, kan vägra bifall till ansökningen, som att i annan händelse, och derest mutsedel utfärdas, en hvar, som anser sin rätt genom den förnyade inmutningen förnärmad, eger att vid domstol härom föra talan, i syfte att få mutsedeln förklarad ogiltig. Då dertill, enligt hvad Kommitterade ock föreslagit, stadgas, att den, som på grund af sådan mutsedel företager arbete, skall ansvara såsom för åverkan, synes detta böra utgöra ett jemförelsevis kraftigt medel att afböja försök att på dylik väg bevara förut innehafd, men förverkad inmutningsrätt. Kunde derjemte stadgandet utvidgas i den rigtning, att sådan inmutare eller rättsinnehafvare icke heller skulle ega att under den uppgifna tiden, annorledes än genom att sjelf söka mutsedel, förvärfva rätt till fyndigheten, såsom genom köp eller öfvertagande af annan mellankommen inmutares rätt, skulle medlet varda ännu kraftigare; men då en så beskaffad tilläggsbestämmelse äfven skulle kunna medföra afsevärda olägenheter, har Kollegium icke velat ifrågasätta densanmas upptagande.

Deremot, och enär stadgandet, sådant det i öfrigt nu lyder, icke utgör hinder för innehafvare af inmutadt område eller af utmål att, derest endast två år från mutsedelns utfärdande förflutit vid den tid, då han underlåter att iakttaga hvad honom till förvarande af inmutares rätt åligger, omedelbarligen kunna medelst ny inmutning söka åter komma i besittning af området, hvarigenom stadgandet, bland annat, icke skulle varda tillämpligt å den allra största delen af de vid föreskriftens trä-

dande i kraft beviljade inmutningar, utan tvärtom, åtminstone indirekt, legalisera en åtgärd, som man velat förebygga; så torde lämpligare vara att, i stället för att låta förbudet gälla två år »efter det mutsedel utfärdades», beräkna den tid, under hvilken förre innehafvaren icke må ega att ånyo inmuta området, från den dag, då hans dertill förvärfvade rätt upphört.

Slutligen torde ock den i paragrafen åsyftade bestämmelsen, liksom det här ofvan med afseende å lydelsen af § 19 ifrågasatta stadgandet, böra uppflyttas till närmare samband med föreskrifterna om de villkor, under hvilka inmutning är tillåten, och hvad inmutningssökande i sådant hänseende har att iakttaga.

Beträffande derjemte tiden för inträdandet af inmutningssökandes till följd af ansökningen möjligen uppkommande rätt, är i § 3 af nu gällande grufvestadga utsagdt, att anmälan om mutsedel skall gälla från den dag, sådan anmälan hos Bergmästaren sker. I förslaget saknas all annan bestämmelse härutinnan, än den, som må kunna dels hemtas ur § 14, dels härledas ur § 17, der fråga är om flere inmutningssökandes å samma dag gjorda anmälan. För tydlighetens och följdriktighetens skull, torde dock förut böra meddelas en allmän bestämmelse om *terminus a quo* i denna del, hvilken bestämmelse synes lämpligen kunna upptagas med föreskrifterna i § 3 i förslaget.

För att sammanfatta hvad nu blifvit anfördt rörande förändringen i de bestämmelser, hvilka finnas upptagna i §§ 1, 3, 4, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19 och 20, tillåter sig Kollegium att här lemna ett utkast till föreskrifter, afsedda att ersätta nämnda bestämmelser, dervid Kollegium likväl, och ehuru införandet af det af Kommitterade föreslagna grufvemärket syntes Kollegium icke i alla delar kunna medföra deraf förväntade fördelar, låtit förutsättningen om användande af sådant märke kvarstå, enär denna förutsättning blifvit i så vidsträckt mån lagd till grund för stadganden i förslaget, att den svårligen kunnat, utan genomgående förändring af dettas uppställning, ur detsamma afskiljas.

§ 1.

Rättighet att för vinnande af vissa mineralrikets alster eftersöka och upphemta dessa å deras naturliga lägringsställen må kunna förvärfvas och utöfvas allenast under iakttagande af hvad i denna författning stadgas.

De mineralrikets alster, i fråga om hvilka sagda rättighet skall

vara beroende af föreskrifterna i denna stadga, och hvilka således utgöra föremål för inmutning (§ 2), äro:

1:o) följande metaller och deras malmer: guld, silfver, platina, qvicksilfver, bly, koppar, jern, med undantag af så kallade sjö- och myr-malmer, mangan, krom, kobolt, nickel, zink, tenn, titan, wolfram, vismut, antimon och arsenik.

2:o) Svafvel och svafvelkis äfvensom grafit och stenkol.

Har, på grund af äldre författning, inmutares rätt blifvit förvärfvad till mineralanledning, hvilken icke enligt denna stadga utgör föremål för inmutning, och är sagda rätt behörigen försvarad, njute innehafvaren fortfarande sådan rätt till godo, der han iakttager hvad till följd af föreskrifterna i denna författning är för bibehållande af inmutares rätt erforderligt.

§ 2.

Utom i hvad angår drifvandet af dagort, hvarom särskildt stadgas (4:de kap.), må man ej, vare sig å egen eller annans mark, utan på grund af inmutning, eller behörigen meddeladt tillstånd till försöksarbetes anställande, för idkande af bergsbruk med arbete belägga mineralanledning, hvilken i sådant afseende är, enligt § 1, hänförlig under bestämmelserna i denna författning. Sker det, skall vederbörande Kronofogde eller Magistrat, på begäran af den, hvars rätt genom arbetet förnärmas, kunna meddela handräckning för detsammes inställande.

Förut inmutad eller för grufvedrift i laga ordning innehafd mineralfyndighet, som anmälts vara öfvergifven (§), eller till hvilken eganderätten blifvit genom sönande (§) eller annorledes förverkad, kan ånyo genom inmutning varda föremål för åtkomst, der fyndigheten är af det slag, att den jemlikt § 1 må inmutas.

§ 3.

Den, som vill inmuta mineralanledning, hvilken är föremål för sådan åtkomst, göra skriftligen hos Bergmästaren i orten ansökning om mutsedel å anledningen.

Denna ansökning skall innehålla uppgift å sökandens namn, hemvist och yrke; mineralanledningens art;

det eller de hemmans egor, eller annan grund, hvarå mineralan-

ledningen anses förekomma, samt så noggrann beskrifning i öfrigt å sjelfva den åsyftade platsen för mineralanledningens uppdragande, att någon osäkerhet om belägenheten af denna plats icke kan uppstå.

Dessutom bör sökanden föreslå benämning för anläggningen till skilnad från andra grufveanläggningar.

Inmutningsansökning, hvilken i fråga om företräde till den rätt, som i anledning deraf må kunna erhållas, anses gälla från den dag ansökningen till Bergmästaren inkommit, skall till denne ingifvas i två lika lydande exemplar, af hvilka det ena, försedt med Bergmästarens påskrift om företeendet, till sökanden återställles.

§ 4.

Inmutningssökande åligge att, sedan han, der han icke sjelf disponerar jorden, hos dennas innehafvare förevisat den, enligt § 3, af Bergmästaren åtecknade ansökningshandling, på marken uppsätta grufvemärke till betecknande af den punkt, med ledning hvaraf det område, sökanden önskar för det i § angifna ändamål få sig anvisadt, kan nöjaktigt bestämmas, och hvilken punkt benämnes det till inmutning afsedda fältets märkpunkt.

Ej må grufvemärke uppsättas å kyrkogård eller begravningsplats, eller å allmän väg eller jernbana, eller i kanal eller annan allmän segelled, eller, utan medgifvande af den, som eger i sådant hänseende besluta, inom tomtområde, eller å gårdsplats eller i trädgård vid bostad, eller å sådan allmän plats, der det skulle vara till väsentligt hinder och men för det med platsen afsedda ändamål. Sker det, skall vederbörande Kronofogde eller Magistrat, på anmälan af den som eger för platsen föra talan, lemna handräckning till märkets borttagande.

Grufvemärke, som blifvit i behörig ordning å tillåten plats uppsatt, eger lika skydd med rå och rör, eller laga skiljemärke, och skall, der mutsedel beviljas, kvarstå till dess utmål blifvit lagdt eller inmutarens rätt i afseende å området upphört.

Om grufvemärkens beskaffenhet utfärde Bergsöfverstyrelsen föreskrift.

§ 5.

Ej må inmutningssökande såsom märkpunkt för tillernad grufveanläggning angifva punkt, som är belägen inom annans utmål.

Finnes i närheten af fält, som någon vill inmuta, förut inmutadt

område, för hvilket utmål icke blifvit lagdt, då må inmutningssökande icke förlägga märkpunkten för sitt fält närmare märkpunkten för det förut inmutade området än på ett afstånd, der den äldre inmutningen afser stenkol, af 1,700 fot, och der den äldre inmutningen afser annat mineral, af 570 fot.

§ 6.

Har äldre grufveanläggning anmälts vara öfvergifven, eller förmenar inmutningssökande och uppgifver, att annans bättre rätt till sådan anläggning blifvit förverkad, må, utan hinder af hvad i § 5 stadgas, mutsedel åt sökanden utfärdas; dock skall, der grufveanläggningen icke anmälts vara öfvergifven, förre innehafvaren icke vara skyldig att för nye inmutaren vika i annan ordning än i § säges.

§ 7.

Har innehafvare af inmutadt område eller af utmål icke iakttagit hvad till bevarande af inmutares rätt honom ålegat, må han icke inom två år från den dag, då sagda rätt skolat upphöra, ånyo söka inmutning af samma område eller utmål, eller af någon del af sådant område eller utmål.

En fråga, som, med afseende å rätt till förvärfvande och innehafvande af bergverksegendom, jemväl torde böra omförmälas, är den, huruvida åt en hvar svensk undersåte må lemnas medgifvande af behörighet att uppträda såsom inmutningssökande eller att idka bergverkshandtering utan alla inskränkningar af de förbehåll, hvilka äro i §§ 2 och 4 af Kongl. Förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864 för deri afsedda näringsidkare bestämda, eller under förutsättning att dylika inskränkningar anses böra tillämpas, huruvida någonting derom bör uttryckas i en författning sådan som den här föreliggande, eller må finnas i och för sig dit hänförliga från allmänna stadganden. Ur synpunkten såväl af inmutares och grufveegares innehafvande med jordegaren, som af hans göranden och låtanden i egenkap af näringsidkare i öfrigt, läres ej saknas skäl att för sagda behörighet ifrågasätta enahanda vilkor som för behörighet till idkande af näringsyrke i större omfattning blifvit i nyss åberopade lagrum upp-

ställda. I de, efter utfärdandet af Kongl. Förordningen angående vilkoren för utländings behörighet att inom Riket bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka grufvedrift den 12 April 1872, meddelade nådiga resolutioner å tillåtelse för utlänning att drifva sådan handtering har städse blifvit såsom vilkor för åtnjutande af den dymedelst förunnade rättigheten föreskrifvet, bland annat, att för grufverörelsen alltid skall finnas en inom det län, der fyndigheten är belägen, bosatt syssloman, hvilken är svensk medborgare och »författningsenligt behörig att idka fabrikshandtering». Då den ställning, näringsens drifvande vid utlänning tillhörig grufvelägenhet intager, väl i det afseende, den här återgifna bestämmelsen angår, icke kan väsentligen skilja sig från motsvarande förhållanden vid grufvelägenhet tillhörig svensk undersåte, synes i detta afseende föga olikhet förefinnas emellan de af omständigheterna betingade kvalifikationer hos dem, hvilka, lika väl i senare fallet som i det förra, äro hvar i sin stad att betrakta såsom målsmän för grufverörelsen, eller egentligt skäl förekomma, att, då en dylik bestämmelse funnits böra särskildt meddelas rörande den enes behörighet, icke lemna en likartad föreskrift äfven beträffande den andres. Kommitterade hafva icke i förslaget gifvit uttryck åt någon mening angående nu berörda fråga, såvida icke såsom en antydan härutinnan får antagas den i § 3 meddelade, ur nu gällande grufvestadga upptagna och jemväl här ofvan bibehållna, föreskriften, att inmutningsökande skall i ansökningen om inmutning uppgifva, bland annat, sitt »yrke», hvilken bestämning emellertid kan vara både för mycket och för litet omfattande, det senare emedan väl förutsättas bör, att äfven person, som ej utöfvar något yrke, i detta ords egentliga mening, må, der hinder i öfrigt icke möter, vara berättigad att genom ansökning om inmutning kunna förvärfva bergverksegendom. Skulle ett stadgande i här antydd syftning finnas böra i författningen införas, torde detsamma böra innefatta föreskrifter af den beskaffenhet, att derigenom bestämdes hvad i saken skulle lända till efterrättelse ej allenast för svensk undersåte eller medborgare utan äfven för utlänning.

Angående de i § 5 af förslaget omförmälda intyg har Kollegium redan till en del yttrat sig. Vinner hvad ifrågakäldt blifvit om användande af grufvemärke nådigt godkännande, torde företrädesvis af dessa intyg böra företes bevis derom, att grufvemärke blifvit uppsatt äfvensom att anbringandet af märket icke skett å plats, der sådant

märke ej må uppsättas, hvarjemte erforderligt lärer vara att föreskrifva någon viss, från dagen för inmutningsansökningens ingifvande räknad tid, exempelvis trettio dagar, inom hvilken inmutningssökande har att till Bergmästaren ingifva den handling eller de handlingar, som, med hänsyn till hvad paragrafen afser, må finnas böra företes.

Den i § 6 upptagna föreskriften tillhör egentligen en instruktion, men skall den i en grufvestadga bland bestämmelserna om inmutning bibehållas, synes den icke böra gifvas den form af allmänlighet, som nu valts, utan närmare begränsas, så att ordställningen »hvarje — — — — ansökan» utbytes mot uttrycket »hvarje — — — — ansökning om mutsedel».

Med afseende å hvad nyss blifvit ifrågasatt rörande tid för föreendet af de med stadgandet i § 5 af förslaget åsyftade intyg, torde, i den mån sådana intyg skola förebringas, den i § 7 angifna tid af 30 dagar lämpligen kunna bestämmas till 60 dagar, och synes derjemte det i samma paragraf förekommande uttrycket »sökanden eger», hvilket väl innebär ett medgifvande i stället för ett åläggande, böra ersättas med »sökanden har att».

Tredje momentet af § 8, i hvilket förekommer ett något oegentligt uttryck, att ärendet skall varda »från vidare åtgärd afskrifvet», torde, när redan i första momentet säges, att ansökningen skall anses förfallen, om tiden försittes, innehålla ett mindre behöfligt upprepande och således kunna utgå.

I nu gällande grufvestadga § 7 mom. 1:o, förekommer efter föreskrifterna rörande rättighet att tillgodogöra den angifna fyndigheten, orden »hvilken till belägenhet — — skall — — noggrannt beskrifvas». Under det att i denna ordställning uttrycket »noggrannt beskrifvas», hvilket afser åtskilliga för fyndigheten kännetecknande omständigheter, är klart och tydligt, torde formuleringen af det i förslaget § 9, tredje punkten, meddelade påbudet om »noggrannt beskrifning af mineralanledningens art», der väl i allmänhet endast uppgift om denna art eller om det slag af mutbara mineral inmutningen afser kan ifrågakomma, ej vara rätt lämplig, utan begynnelseorden i punkten böra erhålla lydelsen: »behörigt angifvande af mineralanledningens art och noggrannt beskrifning å det inmutade områdets belägenhet».

I öfverensstämmelse med hvad förut erinrats rörande behöfligheten att utsäga, från hvilken tid mutsedel, med den rätt den må komma att medföra, skall gälla, torde äfven böra i nyssberörda § 9, i stället för orden: »tiden då ansökningen — — — inkom», ur grufvestadgan § 7 mom. 3:o, upptagas föreskrift, att mutsedel skall innefatta: »omförmä-

lande af den dag, då ansökningen till Bergmästaren inkom, med angifvande att tiden för inmutningens tillkomst från samma dag räknas».

Till den i nyssnämnda § 9 af förslaget införda bestämmelsen om hvad utlänning, som undfått mutsedel, har att iakttaga, torde böra för tydlighets skull efter slutorden »mutsedelns utfärdande» fogas tillägget: »vid äfventyr, om sådant underlåtes, att mutsedeln förlorar all kraft och verkan».

Att i lagstiftningen rörande bergverksegenhet och derå drifven handtering införa en sådan, för näringslagstiftningen i öfrigt numera främmande, grundsats, som Bruks-societeten med afseende å lydelsen af detta moment i fråga om tillerkännandet åt utlänning af rätt att bearbeta inmutad mineralfyndighet uppställt, nemligen att undfäendet af denna rätt skulle göras »beroende derpå, huruvida Konungen på särskilda skäl finner tillstånd dertill böra medgifvas», anser Kollegium möta icke oväsentliga betänkligheter. Såsom en befogad förutsättning torde få antagas, att medgifvandet åt utlänning, efter särskild pröfning enligt Kongl. Förordningen den 18 Juni 1864, af rättighet att inom landet idka någon af de i samma författning afsedda näringsgrenar och, enligt Kongl. Förordningen den 12 April 1872, af rättighet att inom landet idka grufvedrift, hittills ansetts böra bero deraf, att »särskilda skäl» icke förekomme att *vägra* utlänning sökt tillstånd till verksamhet inom det ena eller andra af dessa områden, men icke deraf, att skäl af någon särskild beskaffenhet skulle, så vidt stadgade villkor uppfyllas, vara erforderliga för beviljande af ett sådant tillstånd. Och för öfrigt vill det synas, såsom om det ofta nog skulle blifva vanskligare att med följdriktighet bestämma beskaffenheten af de särskilda skäl, som borde läggas till grund för ett bifall, än af de skäl, som kunde tala för en vägran af det sökta tillståndet.

Någon egentlig anledning till erinran mot att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i gällande grufvestadga skett, i samband med bestämmelserna rörande mutsedels innehåll föreskrifva, att mutsedel bör i protokoll, eller, om man så vill, »särskild bok», ordagrant införas, synes ej vara för handen; men skall åt denna föreskrift, på sätt i § 10 af förslaget egt rum, egnas en särskild paragraf, torde, enär med utfärdad mutsedel väl gemenligen förstås, att handlingen blifvit till vederbörande utlemnad, samt mutsedelns intagande i boken skall ske dessförinnan, det i paragrafen begagnade ordet »utfärdade» böra ersättas med uttrycket »beviljade».

Då i § 17 af förslaget uttrycket »först upptäckt fyndigheten» kan dels lemna rum för en annan tolkning, än som torde vara med stad-

gandet afsedd, dels föranleda till tveksamhet, huruvida föreskriften vore tillämplig äfven i fråga om tillförene bearbetad men öfvergifven mineralanledning, synes detta uttryck böra utbytas mot uttrycket: »före öfrige sökande uppdagat fyndigheten».

För beredandet åt jordegaren af den förmån, Kommitterade afsett att genom stadgandet i § 21 af förslaget honom tilldela, må utan tvifvel kunna anföras skäl och omständigheter, som äro ganska tilltalande. Men å andra sidan möta ock väsentliga svårigheter att med stadgandet, åtminstone i dess nuvarande form, vinna det åsyftade ändamålet, och i sådant hänseende undvika betänkliga olägenheter. Anmälan om öfvergifvandet af grufveanläggning skall, enligt § 149 af förslaget, göras endast hos Bergmästaren. Delgifves ej denna anmälan jordegaren, kan lätt inträffa, att han icke kan draga någon fördel af den honom tillämnade företrädesrätten. Af vigt, för att något skulle kunna vinnas med den gjorda inskränkningen jordegaren till förmån, vore likaledes att bestämdt angäfvos, från hvilken tid sönandet eller förverkandet af förre innehafvarens inmutningsrätt skulle räknas, nemligen antingen från den tidpunkt, då det faktiska förhållandet härutinnan inträdt, eller från den dag, då domstols beslut i ämnet blifvit lagligen gällande. I annat fall äfventyras, att den beviljade anståndstiden utan gagn för jordegaren går till ända. Åtskilliga andra till förvecklingar ledande förhållanden och deraf framkallade spörsmål kunna ock uppstå, såsom, om jordegarna äro flere, huruvida någondera af dem skall hafva förmånsrätt framför de öfrige; om jordegaren i den sönade eller förverkade anläggningen, under en eller annan form, begagnat jordegareandelen, huruvida detta utesluter honom från den åsyftade företrädesrätten lika väl, som om han »sjelf innehaft inmutare-rätten eller del deraf», m. m. Skall något stadgande i denna rigtning bibehållas, lærer det alltså vara påkalladt att gifva detsamma en i viss mån förändrad och mera bestämd form. Men skäl synes icke heller saknas att, på sätt Bergmästaren i Gefle-Dala-distriktet, hvilken dels annmärkt att det ifrågavarande medgifvandet i sjelfva verket skulle innebära ett slags suspension af inmutningsrätten, dels erinrat om flere-handa från ett dylikt undantag härflytande olägenheter för andre inmutare, hemställt, ifrågasätta, huruvida icke enklast och följdriktigast vore, att icke i författningen upptaga något sådant stadgande.

Med afseende å hvad ofvan blifvit yttradt angående utelemnande af direkt förbud mot mutsedels utfärdande, torde i stället för föreskriften i § 22 af förslaget kunna upptagas stadganden af följande lydelse:

»Har på ansökning af inmutare, som i ansökningsärendet icke ställt sig till efterrättelse hvad i §§ 5 och 7 stadgas, mutsedel blifvit utfärdad, vare den ogild, om klander derå i laga tid (§) anställes.

Lag vare samma, derest mutsedel skulle hafva utfärdats å mineral-
anledning, som icke enligt § 1 är föremål för inmutning»;

åsyftande den här gjorda hänvisningen till »§§ 5 och 7» samt »§ 1» de med dessa nummer betecknade paragrafer i Kollegii här ofvan uppställda utkast.

Derjemte torde i en paragraf näst före eller näst efter dessa stadganden, böra upptagas ett stadgande, så lydande:

»Är, med stöd af stadgandet i § 6 och till följd af inmutnings-
sökandes uppgift att annans bättre rätt till grufvelägenhet blifvit för-
verkad, mutsedel å lägenheten för sökanden utfärdad, vare förre inne-
hafvaren, der han ej anmält sig hafva öfvergifvit grufvelägenheten,
icke skyldig att för nye inmutaren vika, innan han blifvit dömd sin
rätt förlustig»; dervid hänvisningen till »§ 6» afser motsvarande para-
graf i nyssberörda utkast.

Med erforderlig, af hvad ofvan blifvit hemställt betingad, för-
ändring af den i förra momentet af § 23 af förslaget meddelade hän-
visning, torde, enär med det i senare momentet af samma paragraf
förekommande uttrycket »äldre inmutare» kan förstås äldre innehafvare
äfvén af grufvelägenhet, som blifvit med utmål försedd, samt grufve-
märke skall qvarstå endast till dess utmål blifvit lagdt, stadgandet
böra så affattas, att det i och för sig, och utan att behöfva jämföras
med §§ 4 och 187, icke lemnar rum för tydning, som betager utmåls-
innehafvare, hvilken af annan inmutare lider intrång, rättighet att der-
för väcka talan om ansvar.

Af sammanhanget i § 24 af förslaget visar sig, att det i första
momentet af samma paragraf förekommande uttrycket »när som helst
före utmålsläggningen» torde böra fullständigas genom att i förbin-
delse dermed angifva, att sådant klander, hvarom fråga är, kan an-
mälas äfvén *vid* utmålsläggningen, enär detta moment, såsom innehåll-
lande allmän bestämning om när klander »kan» ske, i annat fall ej rätt
väl öfverensstämmer med nästföljande moment, der ett faktiskt, under
nämnda allmänna bestämning icke hänförligt, förhållande förutsättes
inträffa. Till undvikande af möjlig tvetydighet torde ock det i be-
rörda första moment begagnade uttrycket »icke utgöra föremål för in-
mutning», hvilket tilläfvén skulle kunna förmenas afse äfvén fall
då fyndighetens läge vore i fråga, böra gifvas lydelsen: »icke vara så-
dant mineral, som utgör föremål för inmutning». Med den formulering

nyssnämnda moment erhållit, har, vid slutet deraf, satsen »men eljest efter stämning hos domstol i orten» kommit att sakna uttryck för verbalbegreppet i samma sats.

I afseende å stadgandet i § 25 af förslaget har Bergmästaren i Norra Distriktet hemställt, att den i samma paragraf åsyftade besvärstid af 60 dagar måtte, med hänsyn till det i Kongl. Förordningen angående tid för besvärns anförande i mål, som handläggas af förvaltande myndigheter och embetsverk, den 14 December 1866 medgifna undantag för Norrbottens, Vesterbottens, Vesternorrlands och Jemtlands län, beträffande dessa fyra län förändras till 75 dagar, hvilken förändring Kollegium ock, på enahanda grund, förordar. I paragrafen är icke egentligen någon tidsföljd angifven, hvilket torde kunna afhjelpas derigenom, att orden »sist å — — — dagen — — — *då* beslutet gafs», erhålla lydelsen: »senast å — — — dagen *efter* den, då beslutet gafs».

I fråga om försöksarbete förekomma i andra kapitlet af förslaget åtskilliga nya bestämmelser, hufvudsakligen beträffande dels ställandet af säkerhet för viss afgift och ersättning till jordegare, dels det område, inom hvilket inmutare skall ega anställa försöksarbete, dels den mark å det inmutade området, hvilken inmutare icke eger »taga i besittning».

Enligt § 27 skulle inmutaren åt jordens egare och innehafvare lemna, jemte afskrift af mutsedeln samt skriftlig uppgift å stället der arbetet skall företagas, bevis att säkerhet blifvit stäld för den afgift och ersättning, hvartill inmutaren enligt §§ 36 och 39 är förbunden.

Då här icke blifvit bestämdt af hvem sagda bevis skall meddelas eller hos hvilken säkerheten skall ställas, kunna redan till följd deraf ovisshet, gensägelser och tidsutdrägt uppstå. Icke heller af ett blott »bevis» att säkerhet blifvit stäld och utan att lemnas tillfälle att sjelf pröfva säkerhetens beskaffenhet torde den i § 29 omförmälda målsseganden alltid kunna på verkligt skäl grunda sitt omdöme om huruvida säkerheten må vara nöjaktig eller icke. Skulle, med afseende å den omständigheten att under bestämningen »målsseganden» kunna ingå skilda personer, svårighet finnas möta att, såsom eljest vore det enklaste, stadga, att säkerheten borde ställas hos målsseganden sjelf, torde åtminstone böra angifvas, hos hvem säkerheten skall ställas och af hvem beviset skall utfärdas, äfvensom meddelas något slags föreskrift i den riktning, att beviset skall innefatta icke blott intyg att säkerhet blifvit stäld, utan ock behörig uppgift om, hvari denna består. Likaledes, och då till följd af stadgandena i §§ 32, 35, 40 och 41, inmutare kan komma att kännas skyldig gälda jemväl kostnad och skada,

som i samma paragrafer omförmälas, samt i sin ordning är, att jordegaren icke, så vidt undvikas kan, utsättes för förlust härutinnan, derest inmutaren icke kan fullgöra hvad honom i denna del åligger, eller han ej anträffas för krafts anställande, synes den anskaffade säkerheten böra omfatta äfven de fall eller förhållanden, som i dessa paragrafer åsyftas. Det af Bruks societeten, till förekommande af den olägenhet, Societeten omförmält kunna uppstå för inmutaren genom möjligt fördröjande af beskeds meddelande i fråga om huruvida stäld säkerhet antages, föreslagna tillägg till stadgandet i § 29 synes jemväl böra i författningen upptagas.

Den i nämnda § 27 meddelade bestämmelse, att inmutaren skall lemna »skriftlig uppgift på stället, der arbetet skall företagas», gifver, ehuru i och för sig både påkallad och ändamålsenlig, icke derjemte vid handen, att den för försöksarbetets anläggande och fullföljande afsedda platsen skall till omfånget uppgifvas, samt innefattar anvisning om förfaringssättet endast då inmutare först börjar arbetet å inmutadt område; ty att, hvad angår denna senare fråga, det här liksom i § 28 begagnade uttrycket »på något ställe», hvartill lämpligen kunnat fogas tillägget: »å det inmutade området», icke kan gifvas en vidsträcktare tydning följer af, bland annat, föreskriften att afskrift af mutsedeln skall jordegaren och jordinnehafvaren tillställas. Enär likväl den areal, som må »oundgängligen» (§ 30) fordras för försöksarbetet, med hvad dertill hörer, kan, under olika förhållanden, vara olika, samt den afgift, som i § 36 omförmäles, antagligen är afsedd att lämpas icke blott efter beskaffenheten, utan äfven efter vidden af det område, som af inmutaren begagnas, och det jemväl kan inträffa, att inmutaren, der han på det af honom först angifna »stället» icke finner hvad han söker, vill sedermera på något annat ställe å området anlägga försöksarbete, hvilket icke skäligen kan honom förmenas; torde den omförmälda bestämmelsen, för vinnande af reda och trygghet, så för jordegaren och jordinnehafvaren, som för inmutaren, samt särskildt till ledning både för jordegaren eller jordinnehafvaren eller bäggedera, vid bedömandet af den erbjudna säkerhetens antaglighet, och för den eller dem, som, der säkerheten består i borgen, skola ikläda sig sådan, äfvensom för den myndighet, hvilken har att, der omständigheterna sådant föranleda, yttra sig om borgesmannens eller borgesmännens vederhöftighet, böra fullständigas med föreskrift, ej mindre att inmutaren skall uppgifva hvilken, och huru stor, del af det inmutade området, han anser sig för försöksarbetet behöfva använda, äfvensom

huruvida han önskar begagna mark för anläggande af väg, uppförandet af tillåtna byggnader, m. m., än äfven att ny uppgift härutinnan och, om så pröfvas nödigt, ytterligare säkerhet skola af grufveinnehafvaren aflemnas, derest han ville anställa arbete å annan del af det inmutade området, än han förut anmält sig vilja begagna. Då dessutom emellan jordinnehafvare och inmutare kan, beträffande behofvet af utrymme för försöksarbetet m. m., yppas meningsskiljaktighet om hvad i denna del med bestämningen »oundgängligen tarfvas» är att förstå, synes någon anvisning böra lemnas, huru en sådan skiljaktighet må, der ej öfverenskommelse träffas, kunna i behörig ordning lösas. Att Bergmästarens yttrande bör i dylika frågor afgifvas, lärer sjelfva sakens beskaffenhet kräfva; och med tillämpning af enahanda grundsats, som blifvit i § 81 uttalad, skulle väl äfven afgörandet härutinnan åt denne tjänsteman öfverlemnas.

Såväl af stadgandena i § 141, jemförd med § 34, som af motiven till dessa paragrafer, inhemtas, att de i nämnda § 34 föreslagna fridlysningsbestämmelser, möjligen med undantag af föreskriften i sista momentet af samma paragraf, afse allenast arbeten i dagen eller ofvan jord, samt att beträffande grufvearbete under jordytan icke någon ovilkorlig fridlysning skulle uppställas.

Uti ett, i anledning af Wallåkra Stenkolsaktiebolags samt Nya Skånska Stenkolsaktiebolagets ansökning om vissa ändringar i grufvestadgan, den 28 Mars 1871 afgifvet underdånigt utlåtande har Kollegium dels erinrat, att, då den i äldre författningar mindre uppmärksammade, men vid grufvestadgans affattande följda grundsatsen om ett behörigt aktgifvande på jordegarens rättigheter icke syntes böra i något hänseende frånträdas, det endast vore för så vidt förmedlingar och jemningar i hithörande bestämmelser bergverksrörelsen till förmån låte sig förena med ett ostördt vidhållande af berörda grundsats, som dylika förändringar skäligen kunde medgifvas, samt att vid hvarje fråga om en eftergift åt nämnda näring och dess idkare vore att förfara med den omsigt och varsamhet, som funnes nödiga för skyddandet af andra vederbörandes rätt och tillgodoseendet af det allmännas dermed förbundna intresse, dels i samband härmed yttrat sig angående de inskränkningar, som, enligt Kollegii åsigt, borde gälla i fråga om inmutares rätt att i närheten af bostäder, m. m., anställa grufvearbete. Med afseende å hvad Kollegium i sagda utlåtande föreslagit beträffande fridlysning af plats till ett visst afstånd från bostad, m. m., vid drifhandet under jord af arbete å stenkolsfyndighet, hvarom då var fråga, vafva Kommitterade yttrat, bland annat, att det syntes dem särdeles

vanskligt att sålunda på ett eller annat sätt i lagen bestämma vissa gränser, inom hvilka grufvearbetet skulle anses kunna medföra fara för huset, men utanför hvilka arbetet skulle under alla förhållanden vara tillåtet, äfvensom att husen derigenom skulle, enligt Kommitterades uppfattning, vara utsatta för en vida större fara, än om saken ordnades på det sätt, Kommitterade föreslagit. Detta senare sätt att skydda hus och hem skulle, enligt § 141, bestå deri att, sedan om arbetets framkomst till gränsen anmälan gjorts hos Bergmästaren, denne, efter jordegarens hörande och undersökning på stället, »förordnar om stället af säkerhet för möjligen inträffande skada samt i öfrigt bestämmer sättet och villkoren för arbetets fullföljande» inom det i dagen fridlysta området.

Hvad nu vidkommer det mer eller mindre lämpliga i fastställandet af en på visst afstånd från boningshus m. m. förlagd gräns för grufvearbete under jord, så är naturligt, att, derest afståndet ej tillmätas så stort, att någon fara eller olägenhet icke är tänkbar, hvilket i de flesta fall skulle onödigtvis försvåra grufvedriften, förhållanden någon gång kunna inträffa, då skyddsbestämmelse ensamt under denna form icke varder tillfyllestgörande; men på samma sätt ställer sig saken med arbetet ofvan jord, i fråga hvarom Kommitterade likväl ansett ett afstånd af högst 600 fot vara passande och nöjaktigt. För den ene kan detta afstånd vara fullt tillräckligt, under det den andre kan finna det alltför ringa och röna väsentliga olägenheter af att nödgas tillåta, att grufvearbete så nära i hans grannskap drifves. Men då en siffra i slika ting skall bestämmas, är att välja hvad i allmänhet må anses motsvara ändamålet. För öfrigt bör det visserligen icke uppställas såsom regel, att arbete under jord skulle utanför den åsyftade fridlysningsgränsen »under alla förhållanden vara tillåtet», enär omständigheter kunna förekomma, som påkalla arbetets inställande äfven utanför denna gräns. Att emellertid genom uppdragandet på visst afstånd från den plats, som skall skyddas, af en gräns, inom hvilken arbete under jord icke får utan vederbörandes medgifvande anställas, i allmänhet beredes större trygghet, än genom borttagande af denna gräns, synes Kollegium vara gifvet, helst om, såsom skälighet är, till ett stadgande i förra hänseendet lägges föreskrift derom, att, vid arbete under jord, den på djupet lodrät beräknade gränsen af område, som, enligt § 34 är i dagen fridlyst, icke må öfverskridas, innan dels sakkunnig person, efter jordinnehafvarens hörande, sig utlåtitt i fråga om huruvida arbetets fortdrivande öfver sagda gräns må tillstädjas eller icke, äfvensom, der arbetets fortsättande pröfvas kunna tillåtas, i hvilken

ordning detta må ske, dels säkerhet i afseende å ersättning af möjligen inträffande skada blifvit behörigen stäld. Af hvad Kollegium i här ofvan omförmälda utlåtande anfört framgår, att der icke varit fråga om fridlysning af hvad Kommitterade benämna »en skålformig rymd» under husets grundplan, utan åsyftats att fridlysa »en på djupet obegränsad pelare, hvars lodräta sidor äro i dagen belägna 60 fot från huset».

Kommitterades Ordförande har i denna del, med åberopande af Kollegii meranämnda utlåtande, uttalat en från den i förslaget uppställda grundsats afvikande mening och dervid tillika framställt det hufvudsakliga af de skäl, som tala för uppdragandet af en i vissa fall gällande ovilkorlig fridlysningsgräns äfven för arbete under dag. Särskildt och hvad angår den i grufvestadgan af år 1855 följda uppfattning rörande fridlysning af vissa områden lärer giltig grund förefinnas för den af bemälde Ordförande upptagna tolkningen, att, då »område, som är fridlyst till skyddande af boningshus eller annan vid gården uppförd åbyggnad», »enligt § 2 mom. 1 icke får inmutas och enligt § 31 mom. 1 icke får läggas inom utmål», det må finnas föga antagligt, att bestämmelsen i § 33 om rätt att äfven utom utmålets gräns eftersätta en »på djupet» anträffad, »förut okänd», fyndighet, »skulle innebära en oinskränkt arbetsrättighet på djupet äfven inom område, som lagen undantager från inmutning och utmål»; och ett ökad stöd för denna tolkning synes kunna hemtas från den omständigheten, att, derest en sådan oinskränkt arbetsrättighet varit åsyftad, väl vid affattandet af föreskrifterna i § 47 af nämnda stadga, hvilka reglera vederbörande tjenstemans behörighet att, på grund af motsedd fara, inställa grufvearbete, skulle hafva uppmärksamrats äfven det fall, att boningshus m. m., varit till följd af arbetet utsatt för våda. Lika med bemälde Ordförande, som, efter omförmälade att nu gällande ovilkorliga fridlysningsbestämmelser af ifrågavarande slag saknades i den äldre grufvelagstiftningen och tillkommo först genom 1855 års grufvestadga, anmärkt, att de der otvifvelaktigt måste anses tillhöra de stadganden, som afsåge att inskränka inmutningsrätten och minska det men, denna rätt medför för jordegaren, finner Kollegium hvad hittills förekommit i fråga om grufvestadgans omarbetande icke heller gifva anledning antaga, att den allmänna meningen önskar stadgans omarbetning i motsatt riktning, för så vidt verkligt behof af skydd mot nämnda rätt angår, äfvensom Kollegium anser sig böra särskildt fästa uppmärksamheten å hvad Ordföranden, med hänsyn till det förment tillfyllestgörande stadgandet, att Bergmästaren skulle yttra sig i ämnet, innan

arbetet finge fortgå inom det i dagen fridlysta området, erinrat derom, att, äfven om man ansåge en sådan officiel pröfning under alla förhållanden tillräckligt betryggande, antalet i statens tjenst anstälde bergstjenstemän icke för närvarande vore så stort, att af dem kunde begäras en så oafslätlig kontroll öfver arbetets fortgång, som erfordrades, om lagen skulle tvinga den, som eger ett hus, att låta grufvearbete fortgå derunder; samt att, om saken deremot lemnades att bero af öfverenskommelse, ej mindre husets egare sjelf kunde skaffa sig den trygghet, han ansåge sig behöfva, än äfven förutsättas kunde, att, der ett grufvearbete af någon betydighet vore på ett område börjadt, det skulle ligga i jordegarens intresse, ehvad han ingått för jordegarelott eller han toge afgift, att icke motverka arbetet genom obilliga anspråk. I detta senare hänseende har erfarenheten, enligt hvad förhållandena i åtskilliga hos Kollegium förehafda mål gifvit vid handen, ock visat, att jordinnehafvaren ej sällan på vilkor, som ingalunda kunna anses innebära några högt stegrade fordringar till skyddande af boningshus, m. m., eller vara särdeles hinderliga för inmutaren, villigt medgifvit denne att, utan inskränkning af de i § 2 af Grufvestadgan gjorda förbehåll, fortdriva grufvearbete äfven under plats, som, enligt nämnda författningsrum, är för sådant arbete fridlyst; och Kollegium hemtar såväl deraf, som af det nyss antydda förhållandet, att jordegarens intresse af ett grufvearbets fördelaktiga bedrivande bjuder honom att icke för detta uppställa oskäligen hinder, stöd för det antagandet, att, sedan ordnad grufvedrift kommit till stånd och funnits lönande, frivilligt medgifvande af jordegaren att fortsätta arbetet under dag äfven inom område fridlyst mot sådant arbete, skall i allmänhet kunna utan synnerlig svårighet vinnas; hvarigenom det åsyftade ändamålet skulle ernås utan användande af en tvångsätgård, hvars tillstånd, jemte det att följderna af en dylik åtgärd icke alltid läte sig på förhand beräknas, och att af densamma möjligen uppkommande skada icke under alla förhållanden skulle kunna med penningar godtgöras, måste vara egnadt att verka störande på den känsla af trygghet, som är beroende af vissheten om ett af lagen skyddadt åtnjutande af hus- och hemfrid.

På grund af samtliga dessa omständigheter anser Kollegium, att äfven i fråga om grufvearbete under jord vissa fridlysningsbestämmelser böra fortfarande göras gällande; och ehuru förhållandet i fråga om behof af skydd gemenligen ställer sig, eller kan ställa sig, något annorlunda vid fortdrivande af arbete å stenkolsfyndighet och vid framförande af arbete anlagdt å andra, i fast berg förekommande,

mineral, likväl, och då enhet i bestämmelser härför förklarar saken och underlättar tillämpningen, finner Kollegium, i hvad angår boningshus och annan vid gård eller bostad eller dermed jemförligt hus uppförd åbyggnad, icke skäl att föreslå annan bestämningsgrund härutinnan, än den Kollegium i sitt oftaberörda utlåtande den 28 Mars 1871 förordat, eller att arbete under dag icke må få utan vederbörande egares och innehafvares medgifvande fortdrivas närmare intill husets grund än till en å 60 fots afstånd från samma grund förlagd, på djupet lodrät beräknad gräns. Meddelas derjemte föreskrift om den i § 141 afsedda pröfning af bergstjensteman, innan arbete under jord får öfverskrida gränsen af det till visst afstånd från boningshus m. m. sig sträckande område, som blifvit i § 34 fridlyst i dagen, torde, med erforderliga förändringar af det i nyssnämnda § 141 upptagna stadgande, kunna af sådan pröfning göras beroende rättigheten att med grufvearbete på djupet gå fram under trädgård, park och annat med skyddande byggnad icke försedt, i dagen fridlyst område.

Enligt lydelsen af tredje punkten i första momentet af § 34, sådan denna punkt är i förslaget affattad, skulle visserligen sjelfva grunden af alla slags hus vara i dagen fridlyst; men förhållanden kunna inträffa, då detta, vidkommande åtskilliga till de i vidsträcktare mån fridlysta husen icke hänförliga byggnader, ej alltid torde vara tillfyllestgörande, såsom i fråga om fabriks- och qvarnar, sågar och vissa andra för näringsändamål uppförda byggnader, med afseende å hvilka fridlysning i enahanda omfattning, som tillerkänts »vid gården» uppförd annan byggnad än boningshus, torde kunna, åtminstone hvad angår arbete i dagen, med skäl äskas. Derjemte och då uttrycket »vid gården» uppförd kunde gifva anledning till tveksamhet, huruvida föreskriften vore tillämplig äfven i fråga om åbyggnad uppförd vid boningshus, som låge enstaka, lärer ett förtydligande häri böra ega rum.

Emellertid bör erinras, att af den lydelse, punktens senare del i förslaget erhållit, följer, att äfven annan jordinnehafvare än den, å hvars mark grufvearbetet försigginge, eller vore afsedt att försiggå, skulle i vissa fall kunna förhindra arbetets företagande eller fortsättande, ett förhållande, hvars berättigande varit föremål för ej ringa meningsskiljaktighet, och till stöd för medgifvandet hvaraf väl egentligen och allenast är att anföra, att, då inmutningsrätten är en förmån, hvilken staten, på grund af sin höghetsrätt, förbehållit sig att meddela, staten ock eger att, med hänsigt till sina syften, bestämma de inskränkningar, under hvilka förmånen må tillgodonjutas. Skulle åter, vid det förhållandet, att stadgandet med så vidsträckt omfattning kan,

såsom nyss antydts, medföra rätt för en jordinnehafvare att meddela förbud mot grufvearbete å annans mark, hvilket innebär dennas beläggande med ett servitut och onekligen i vissa fall kan leda till egenomliga följder, befogenhet att, i anledning af närhet till grund för hus eller till trädgård eller park, utanför sådant område och på visst afstånd derifrån förbjuda grufvearbete anses böra tillkomma egare eller innehafvare af dylikt område endast för så vidt han tillika eger eller innehar den mark, å hvilken grufvearbetet skall försiggå, samt stadgandet följaktligen finnas böra i sådan rigtning begränsas, kunde detta ske genom att gifva punkten följande lydelse:

»eller grund, hvarå hus är uppfördt, eller derinvid belägen plats, hvarå trädgård eller park är anlagd, eller till egaren eller innehafvaren af sådan grund eller plats hörande mark på mindre afstånd än 600 fot från boningshus eller annan vid gård eller bostad uppförd åbyggnad, eller från trädgård eller park, som äro anlagda vid gård eller bostad, eller från fabriks- eller dermed jemförlig anläggning, såvida icke inmutaren dertill erhållit tillstånd såväl af egaren till jorden, hvarå byggnaden, trädgården eller parken är belägen, som af den, hvilken till samma jord har nyttjanderätt».

Det i andra momentet af ifrågasvarande § 34 föreslagna stadgandet, med dess uttryck, att, under den gjorda förutsättningen, inmutaren kan »taga i anspråk mark jemväl på mindre afstånd än 600 fot» från eljest fridlyst område, synes vara nog obestämdt, helst icke finnes antydts, huru mycket närmare arbetet må anläggas eller hvem som skall i händelse af tvist afgöra detta. Den enda ledning stadgandet härutinnan lemna torde vara den, att, då ett »afstånd» skall finnas, arbetet icke må anläggas inom sjelfva området.

Dels med afseende å nyssberörda obestämdhet i föreskriften, dels enär inmutare skulle, med tillämpning af en dylik föreskrift, kunna i obehörig mån hindras i sitt arbete, samt under förutsättning att hvad Kollegium ofvan ifrågasatt om åliggande för inmutningssökande att, före anbringandet af grufvemärke, hos jordinnehafvaren förete ett exemplar af ansöknings om inmutning vinner godkännande, torde momentet lämpligen kunna ersättas med ett stadgande, så lydande: »Har delgifning af mutsedeln — — — anläggande påbörjades, gälle, med afseende å sådan anläggning, i fråga om inmutares rätt att taga i anspråk mark för grufvearbete, hvad i ty mål skolat å den dag af Bergmästaren påtecknad ansökning om inmutning hos jordinnehafvaren företeddes (§ 4) lända till efterrättelse».

Tredje och sista momentet af § 34 innefattar en bestämmelse, som utan tvifvel skulle kunna verka till förvecklingar af flerehanda slag; och såväl Kommitterades Ordförande, med hvilken en af öfrige Kommitterade sig förenat, som äfven Bruks societeten hafva vid innehållet af detta moment gjort erinringar. Uttrycket »nedlagd grufva» är så omfattande, att äfven ett jemförelsevis ringa och nästan för huru lång tid tillbaka som helst företaget skärpnings- eller sprängningsarbete kunde derunder hänföras, och att på grund deraf jordinnehafvare, som till och med saknade kännedom om den »nedlagda grufvans» tillvaro, eller betraktat lemmingarna efter dylikt försök såsom ett vanligt bergsprängningsarbete och i god tro på platsen gjort någon anläggning, skulle kunna störas i sin besittningsrätt. Att mycken osäkerhet och många olägenheter deraf skulle kunna blifva en följd, synnerligen i vissa bergslagstrakter, der slika »nedlagda grufvor» helt naturligt måste i stort antal förekomma, lärers lätt inses. Å andra sidan lärers väl kunna inträffa, att en och annan, med kännedom om befintligheten å hans mark af äldre verklig grufveanläggning, som blifvit öfvergifven eller sönad, eller att innehafvare af grufva, hvilken han ämnade nedlägga, skulle, till förhindrande af ny inmutning, låta uppföra något slags byggnad i grufvans närhet, men detta torde dock kunna förutsättas blifva undantag ej regel; och någon mera omfattande, af sådana beräkningar föranledd olägenhet för näringen, i någon nämnvärd mån motsvarande olägenheten af det föreslagna stadgandets tillämpning, synes knappt kunna antagas ifrågakomma. Skulle emellertid någon föreskrift i denna rigtning finnas böra i författningen upptagas, lærers en dylik föreskrift böra så affattas, att den, så vidt ske kan, icke lemnar rum för öfvandet af missbruk. Mot hvad Kommitterades Ordförande, och med honom Bruks societeten, härutinnan föreslagit, nemligen att stadgandet skulle gälla hus, som uppförts inom en viss tid, t. ex. högsta hviloståndstiden, sedan grufvan blifvit öfvergifven eller sönad, är då icke något att erinra, såvida bestämmelsen afses att tillämpas allenast å förhållanden, tillkomna efter det författningen må komma att träda i kraft. I annat fall skulle den motsedda olägenheten icke i åsyftad mån förebyggas. Tiden, då äldre af gammalt nedlagd grufva sönades, är mången gång svårt om ej omöjligt att med bestämdhet utröna, hvaraf måste, äfven i hvad angår jemförelsevis gammal byggnad, kunna följa ovisshet om, huruvida byggnaden blifvit först efter det fastställda antalet år, sedan grufvan sönades, uppförd. Å andra sidan skulle, under det yngre hus, uppfördt efter förloppet af den stadgade tiden, medförde afsedt skydd, stundom kunna inträffa,

att äldre, sedan gammalt befintlig byggnad, der denna ådagalades hafva tillkommit innan förbudstiden efter grufvans sönande förflutit, icke gifve ett dylikt skydd. Likaledes lærer af skäl, som Bergmästaren i Mellersta Distriktet anfört, stadgandet böra gälla endast grufva, som i laga ordning tillkommit.

Slutligen och då bestämmelserna i § 34, enligt hvad i början af paragrafen angifves, skulle gälla beträffande samtliga de åtgöranden, som i § 30 omförmälas, samt dessa bestämmelser äro ämnade att tillämpas endast för grufvearbete i dagen, eller å markens yta, men försöksarbete kan komma att ega rum äfven under dag, torde, dels till beredande af tydlighet i detta afseende, dels till förebyggande af möjligt missförstånd i öfrigt, böra å lämpligt ställe i paragrafen lemnas anvisning derom, att bestämmelserna angå allenast förhållanden i dagen, samt att om arbete under dag, eller på djupet, särskildt stadgas.

Som de i första momentet af § 43 förekommande slutorden »för grufvedriftens ändamål tarvas» kunna medgifva en tydning, vidsträcktare än afsedt lærer vara, torde omfånget af den åsyftade dispositionsrätten böra på ett bestämdare sätt angifvas, exempelvis sålunda: »för sjelfva grufvebyggnaden med dertill hörande anläggningar å det inmutade området må erfordras».

Under en eller annan form lærer ock böra meddelas föreskrift om åliggande för jordegare, som, jemlikt anvisning i andra momentet af samma paragraf, förklarar sig vilja begagna deri omförmäldt mineral, att, för bevarande af sin rätt till mineralet, låta detsamma från inmutarens arbetsområde afföra, enär i annat fall sådant till någon större mängd hopadt mineral kan varda till hinder för grufvedriften; viljande det synas, som om denna föreskrift kunde antingen innefatta bestämmelse om viss, från jordegarens anmälan beräknad tid för afhemtningen, eller ock gifvas i den rigtning, att, der omständigheterna sådant föranleda, inmutare eger hos Konungens Befallningshafvande begära föreläggande för jordegaren att inom viss tid mineralet afhemta, vid äfventyr att eljest inmutaren skall kunna deröfver förfoga.

Stadgandet i § 44 om vilkoren för rättighet att erhålla utmål är grundadt på förutsättningen, att den i mutsedeln angifna fyndigheten skall inom det inmutade området anträffas, hvaraf likaledes den af Kommitterade såsom en ny och väsentlig förmån för jordegaren åberopade behörigheten för denne att påkalla utmålsläggning beror. Enligt hvad här ofvan blifvit antydt, kan emellertid det fall inträda, att icke detta slags fyndighet på stället förekommer, men att annan mutbar mineralanledning under försöksarbetet der uppdagats. Då uppstår

den frågan, huruvida utmål för dylik, i mutsedeln icke omförmäld mineralanledning skall kunna af inmutaren vinnas och af jordegaren påkallas, och billigheten läser kräfvä, att någon utväg till sakens ordnande under sådana förhållanden varder öppnad. Såsom ett förslag i detta afseende skulle kunna ifrågasättas ett medgifvande i den rätting, att vederbörande, efter anmälan i ärendet hos Bergmästaren och med företeende af prof å det funna mineralet samt med styrkande af dettas befintlighet inom området, kunde förklaras berättigad att i enahanda ordning, som på grund af mutsedel kunnat ske, för grufveanläggning å mineralet söka och, der hinder ej möter, undfå utmål; dock att, der mindre utmål är bestämdt för det funna slaget af mineral än för det slags fyndighet, hvarå mutsedeln lyder, utmålet icke må gifvas större vidd, än om grufveanläggningen varit grundad på inmutning af det slags mineral, för hvilket utmålet sökes. Skulle åter större utmål vara medgifvet för det funna slaget af mineral än för det i mutsedeln angifna, torde det kunna få bero af huruvida fritt fält förefinnes, om sådant större utmål må tilldelas.

Den i förra momentet af § 49 förekommande ordföljden »grufveanläggning, derför mutsedel blifvit tidigare begärd», hvilken icke med full bestämdhet uttrycker meningen, torde lämpligen kunna förändras till: »grufveanläggning, för hvilken tidigare begärd mutsedel blifvit utfärdad och är gällande»; liksom ock i senare momentet af samma paragraf uttrycket »Är — — grufveanläggningen yngre» synes böra fullständigas sålunda: »Är den angränsande grufveanläggningen grundad å senare begärd mutsedel».

I förra momentet af § 50 är föreskrift om undantag från bestämmelsen i förra momentet af § 49 meddelad endast för den händelse, att den omförmälda tiden är för den äldre grufvan, men icke för den yngre, tilländalupen, hvaremot föreskrift eller anvisning saknas för det fall, att tiden är för bägge grufvorna tilländagången. För öfrigt synes med skäl kunna ifrågaställas, huruvida icke stadgandet i senare momentet af samma paragraf bör i så måtto förändras, att innehafvaren af den äldre grufveanläggningen varder, under den gjorda förutsättningen att hindrets undanrödjande icke af honom berott, bibehållen vid den i § 49 stadgade företrädesrätt.

På de af Kommitterades Ordförande mot upptagandet af bestämmelsen i senare momentet af § 53 anförda skäl, hvilka blifvit åberopade jemväl af Brukssocieteten, tillstyrker Kollegium, i enlighet med hvad äfven flere af Bergmästarne hemställt, att detta moment må utgå; till

följd hvaraf äfven den å samma moment hänvisande föreskriften i § 82 skulle uteslutas.

Lika med Bruks societeten anser Kollegium, att det i förra momentet af § 54 gjorda medgifvande af rätt för utmålsinnehafvare att »för sådant verk, som drifves med vatten och är för grufvans bearbetande erforderligt», äska upplåtelse af mark bör inskränkas; och tillstyrker Kollegium, på de af Societeten anförda grunder, att lydelsen såväl af nämnda moment som af begynnelseorden i det nästföljande må förändras i den af Societeten föreslagna rigtning. Derjemte synas stagandena i § 54, sålunda förändrade, lämpligen kunna med bestämmelsen i förra momentet af § 52 i en paragraf sammanföras, liksom ock den i förra momentet af § 53 meddelade fridlysning lärer böra gälla jemväl sådan mark, som, enligt det till lydelsen förändrade stadgandet i § 54, skulle till väg m. m. upplåtas.

Vid sammanställning af stadgandet i andra momentet af § 55, »då lägenhet af grufveegaren löses inträder han i förre egarens rätt till lägenheten», och stadgandet i § 57, att »innehafvare af utmål skall för jord, som till honom afträdes», erlægga lösen »med beräkning att jordegaren ansvarar för räntor och utskylder af jorden», skulle af dessa föreskrifter möjligen kunna dragas den slutsatsen, å ena sidan att äfven »hel lägenhet» skulle lösas med ett efter sagda beräkning bestämdt pris, och å andra sidan att utskylderna för lägenheten, hvilken kan utgöra i mantal satt jord, skulle erläggas af »jordegaren», hvilken lägenheten blifvit fränhänd, helst det i § 55 ordas endast om »rätt», men icke om skyldigheter, och i § 57 talas icke om jord, som för grufvedriftens behof åt utmålsinnehafvare upplåtes, utan om »jord som till honom afträdes». Då någonting sådant, oansedt hvad å sidan 39 i motiven till förslaget yttras, antagligen icke är åsyftadt och dessutom skulle sakna stöd af rätt och skäl, synes tvetydigheten böra genom förändrad redaktion undanrödjas.

Enär det kan inträffa, att utmålsinnehafvare och jordegare äro af olika mening i fråga om det i § 66 angifna förhållande, eller beträffande obehöfligheten för grufveanläggning af dertill upplåten mark, synes någon anvisning till frågans afgörande i ty fall böra lemnas; i hvilket afseende torde kunna föreskrifvas, att jordegaren må anmäla saken hos Bergmästaren, hvilken skulle hafva att meddela beslut i ämnet eller ock, der yrkandet framställdes i samband med utmålsinnehafvares i § 90 åsyftade begäran om erhållande af ytterligare utrymme å marken, att förfara på enahanda sätt, som i sistnämnda § är för deri uppgifna angelägenhet bestämdt, samt att i hvilketdera fallet som helst

förändringen, der sådan eger rum, å kartan öfver utmålet skall inläggas.

Liksom det, i anledning af stadgandena i §§ 55 och 57, nyss omförmälda förhållandet med lösen för »hel lägenhet», synes äfven det i § 68 gjorda undantag från föreskrifterna i §§ 66 och 67 kräfva ett, af nämnda förhållande påkalladt förtydligande. Dels kan utmålsinnehafvare, som löst »hel lägenhet» och väl sålunda är att betrakta såsom jordegare, till annan afyttra utmålet, men sjelf behålla lägenheten i öfrigt, dels kan han nedlägga grufvedriften; och i hvilketdera fallet som helst bör han väl åtnjuta den i hvartdera hänseendet jordegaren i sistnämnda paragrafer tillerkända förmån.

Den i senare momentet af § 71 åt förre innehafvaren af nedlagd grufva beviljade anståndstid af fem år, för afförande af qvarliggande mineral, synes, med afseende derå, att mineralet kan vara såväl jordegaren som ny inmutare till hinder, skäligen kunna förkortas, exempelvis till tre år. Något oegentligt betecknas i paragrafen med benämningen »grufvegaren» den, som förverkat sin rätt till grufvan.

Till undvikande af ovisshet hos utmålssökande om hvad han har att i ansökningen uppgifva, torde vid sista punkten i § 73 böra, liksom i näst föregående punkt, genom hänvisning uttryckas, hvilken vederbörande, som afses. Om huru »hemvist» skall uppgifvas, då fråga är om kronan tillhörig jord, kan ock någon villrådighet uppstå. Särskildt för fullgörande af föreskriften i tredje momentet af § 76 är emellertid nödigt, att Bergmästaren eger tillförlitlig kännedom om, huruvida utmålsläggningen skall ske å sådan jord.

Med hänsyn till stadgandet i andra momentet af § 74 har Bergmästaren i Norra Distriktet anmärkt, att i hvad angår »fjälltrakter» svårigheter kunna möta att alltid inom den bestämda tiden efter ansökningens ingifvande verkställa utmålsläggning, hvilken anmärkning kan för den nordligare delen af landet förtjena ett visst afseende. Liksom i första momentet af paragrafen »ansökning om utmål» skulle vara ett bestämdare uttryck än blott »ansökning», torde slutorden i tredje momentet af samma paragraf »förordna annan i hans ställe» tjenligen kunna utbytas mot »förordna annan att i hans ställe utmålsärendet handlägga».

Hvad Bruks societeten, beträffande de i § 75 omförmälda personer, som skulle biträda vid utmålsläggningen, hemställt om tillkallande af landtmätare lärer vara på goda skäl grundadt. De fleste af Bergmästarne hafva ock instämt i denna hemställan; och tillstyrker Kollegium, med afseende å såväl hvad Societeten till stöd för sitt förslag

härutinnan anført, som ock hvad Bergmästaren i Gefle-Dala-Distriktet i ämnet yttrat, att föreskrift må meddelas derom, att landtmätare skall vid utmålsläggning närvara, med åliggande att verkställa uppmätning, utstakning och rösläggning af utmålet äfvensom att deröfver affatta karta, allt enligt § 84, ej mindre då utmålsläggningen sker å mark under landsrätt, än äfven då utmålet skall läggas på stads grund; och torde för sagda ändamål landtmätare böra af Konungens Befallningshafvande antingen och helst för viss tid i sänder eller, på Bergmästarens anmälan om utmålsförrättning, för hvarje sådan förordnas; hvarom stadgande synes lämpligen kunna i samband med nyssberörda föreskrift upptagas.

Ehuru uppskjutande af en kungjord och börjad förrättning väl förutsätter, att den derigenom inställes, synes, att döma af innehållet i förra momentet af § 78, vid inställandet af utmålsförrättning vara i andra momentet af § 79 fäst den betydelse, att förrättningen först på ny ansökning skall företagas, hvaremot uppskjuten förrättning väl då skulle, när anledningen till uppskofvet upphört, åter företagas utan särskild ansökning. Emellertid kunna vid anmälan och gillande af jäf mot »någon af gode männen», i hvilken händelse enligt § 75, förrättningsmannen bör till biträde tillkalla »annan, som kan vara dertill lämplig», omständigheterna föranleda, att sådan person finnes att på stället eller omedelbarligen tillgå, vid hvilket förhållande förrättningen icke skulle behöfva att i egentlig mening uppskjutas. I nu gällande grufvestadga är i fråga om anledning till utmålsförrättnings upphörande undantag gjordt för det fall, att anmaldt jäf mot god man varder gilladt och äfven i § 75 af förslaget synes förutsatt, att i jäf vad god mans ställe annan person skulle utan längre afbrott i förrättningen kunna vara att tillgå.

Hvad ofvan blifvit föreslaget om landtmätares deltagande i utmålsförrättning skulle påkalla deraf föranledd förändring dels af första momentet i § 79 angående jäf mot förrättningsmannen och de vid förrättningen biträdande, dels af ordföljden såväl i begynnelsemeningen af § 82 om samfäldt deltagande i vissa frågors afgörande, som i början af § 88.

Slutorden i § 80 »till dess han varder derutur vunnen» torde, såsom både af något egen beskaffenhet i språkligt hänseende och för meningens rätta förstånd icke behöfliga, böra utgå.

Att i § 82 första punkten efter begynnelsemeningen, angående fråga om upplåtelse af mark på mindre afstånd än 600 fot från hus,

m. m., icke borde i författningen upptagas, har redan, i anledning af anmärkning vid § 53, blifvit omförmäldt.

Jemte det att, med afseende å hvad ofvan blifvit hemstäldt om landtmätarens deltagande i förrättningen, det i första momentet af § 84 förekommande stadgandet skulle affattas i den af Bruks societeten föreslagna rigtning, torde af enahanda skäl böra uttryckas, att den i andra momentet af samma paragraf omförmälda karta skall af landtmätaren upprättas.

För så vidt den i första momentet af § 86 meddelade föreskrift om ett förfarande, som i hufvudsak torde få anses betingadt af allmän rättegångsordning, skall särskildt upptagas i författningen, torde likväl kunna ifrågasättas, huruvida denna Bergmästarens närmast angående föreskrift har sin rätta plats i den paragraf, hvars innehåll i öfrigt består af stadganden, innefattande till vederbörande parter stäld anvisning om, huruledes klagan öfver bemälda tjenstemans beslut skall föras. Vid andra momentet af paragrafen gälla, i fråga om tiden för besvärns anförande i de fyra nordligaste länen äfvensom beträffande det mindre egentliga i det uttryck, som skulle angifva tidsföljden, enahanda anmärkningar, som i dessa hänseenden blifvit framställda vid § 25, och hvilka alltså här torde få åberopas.

Då samtliga de till utmålsläggningen enligt § 84 hörande åtgöranden i allmänhet icke lära kunna på en dag fullbordas, samt jemlikt § 86 tiden för besvärns anförande och för fullföljd af talan vid domstol skall räknas från den dag, då förrättningen afslutades, torde vara nödigt att i samband med stadgandet i § 87 meddela föreskrift, att förrättningsmannen skall i resolutionen, tillika med den i samma paragraf omförmälda underrättelse i öfrigt, angifva nyssberörda dag.

Enligt hvad ofvan blifvit antydt, torde i samband med stadgandet i § 90 lämpligen kunna meddelas föreskrift om, huru förfaras skall, der jordegare mot utmålsinnehafvares bestridande äskar att, med stöd af bestämmelsen i § 66, återbekomma mark, som förmenas icke vidare vara för grufveanläggningen behöflig.

De i §§ 91 och 92 föreslagna bestämmelser hafva, enligt hvad i motiven angifves, »i väsentlig mån till syfte att derigenom skall befordras införande af lodräta gränser på djupet äfven för sådana äldre utmål, hvilka för närvarande räknas på djupet snedt fallande». För ernående af detta syfte skulle dels utmål af mindre omfång, än som i § 46 föreslagits, kunna tillökas till den i samma paragraf omförmälda vidd, dels gräns för utmål, som efter äldre författning är »på djupet snedt fallande», kunna åt det håll, hvaråt fyndigheten faller, utflyttas

400 fot. Jemte det att denna senare utmålstillökning i och för sig är särdeles betydlig, så att den vid qvadratiska utmål med full utmålsvidd enligt 1855 års grufvestadga för andra mineral än stenkol motsvarar två tredjedelar af dylik utmålsvidd, utan att någon anledning just till denna områdestillökning blifvit uppgifven, kan, med tillämpning af det föreslagna stadgandet, i vissa fall, såsom då utmålet, exempelvis för jernmalm, tilldelats efter Kongl. Förordningen den 20 Oktober 1741, eller då utmålet längd är i väsentligare mån större än dess bredd, eller än mera då flera utmål blifvit med hvarandra i längdrigtning till ett utmål sammanlagda, utmålsområdet varda öfver höfvan stort, hvilket naturligtvis blefve förhållandet i än högre grad, om, såsom Bergmästaren i Gefle-Dala-Distriktet antydt, utvidgningen skulle kunna få ega rum åt två håll. Med ett stadgande sådant som det i senare momentet af § 91 nu affattade, kan, enligt hvad nyssbemälda Bergmästare erinrat, antagas, att utmålstillökning ej sällan skulle »utan behof och obefogadt» sökas för utmål lagda efter äldre författning, under det att den i förra momentet af § 92 gjorda inskränkning skulle i åtskilliga fall, der hinder mötte af fyndighets läge inom annat utmål i närheten, föranleda, att ofvanberörda syfte att få utmålsgränsen att falla lodrät icke vunnas. Skall derföre någon bestämmelse om utvidgning af utmål, inom hvilket fyndigheten faller donlägig, i författningen införas, lär det, med iakttagande deraf, att måttbestämmelsen »400 fot» åtminstone utbytes mot »högst 400 fot», blifva erforderligt att i det stadgande, som afses i senare momentet af § 91, vid sidan af förbehållet att genom gränsens utflyttande annans bättre rätt icke förnärmas, medgifvandet af utflyttningen göres ovilkorligen beroende deraf, att genom densamma det i förra momentet af § 92 åsyftade ändamålet, att få utmålsgränsen lodrät fallande, vinnas. Skulle åter, till följd af förhållandet med fyndighets läge eller fallande inom annans utmål i närheten, laga hinder möta för fastställande deraf, att gränsen af det utmål, för hvilket utvidgning blifvit begärd, skall räknas på djupet lodrät fallande, synes någon utflyttning af gränsen, såsom varande ändamålslös, icke böra tillstädjas. Likaledes och då det kan inträffa, att inom utmål, tilldeladt för ett slags fyndighet, arbete kommer att i större eller mindre omfattning drivas äfven å annat slags fyndighet, samt att donläge förekommer, icke hos det förra, utan hos det senare slaget af fyndighet, torde böra uttryckas, att medgifvandet af utmålsgränsens utflyttande afser endast donläge hos det slags fyndighet, för hvilket utmålet blifvit tilldeladt. Vid tillstånd att utvidga utmål af mindre omfång än som i § 46 föreslagits, lär det ock med skäl kunna

fästas enahanda villkor för utvidgningen, som ofvan sagts, eller att gränsen kommer att falla lodrät, enär eljest förveckling i stället för förenkling af förhållandena kan uppstå. Uppställes ifrågavarande fordran såsom villkor för de i bägge momenten af § 91 gjorda medgifvanden, skulle ej blott inskränkingen i förra momentet af § 92 »såvidt det utan intrång för äldre utmål kan ske» bortfalla, utan äfven innehållet i öfrigt af detta moment kunna sammanfattas med innehållet af § 91. Då det slutligen väl icke är sjelfva utmålet, utan utmålets gräns eller gränsplan, som är »på djupet snedt fallande», synes uttrycket härom i § 91 böra till öfverensstämmelse dermed förändras.

Redaktionen af § 93, sådan denna nu är affattad, gifver närmast vid handen att i allmänhet utmål, lagda efter äldre författningar skulle vara af den storlek, att »flera» dylika kunde sammanläggas till ett utmål, utan att detta komme att innefatta större yta än ett fullt utmål enligt § 46. Med undantag af utmål för stenkol samt för vissa i Kongl. Förordningen den 20 Oktober 1741 angifna, med utmål enligt samma författning försedda slags fyndigheter, skulle detta emellertid icke varda förhållandet i andra fall, än der de ursprungliga utmålen af någon anledning bestämts till ett omfång, understigande den tillåtna utmålsvidden. Enligt Kongl. Förordningen af år 1741 upptager full utmålsvidd för jernmalm, som är den i vårt land allmännast förekommande fyndigheten, en yta af 1,440,000 qvadratfot, och enligt nu gällande grufvestadga är, oberäknadt sjö- och myrmalmer, för fyndigheter af alla slag utom stenkol medgifven en vidd af 360,000 qvadratfot, under det att full utmålsvidd för andra mineral än stenkol enligt förslaget skulle komma att innefatta en yta af 640,000 qvadratfot. Icke ens två, enligt nyssnämnda stadga till full vidd lagda, utmål skulle således kunna inrymmas inom ett utmål af den i § 46 af förslaget angifna vidd. Jemte det att en häraf betingad förändring i formuleringen af paragrafen är att förorda, lärer det, der ändamålet med stadgandet skall i någon större omfattning kunna vinnas, blifva nödigt medgifva, att, när den sammanlagda vidden af de särskilda mindre utmålen öfverstiger full utmålsvidd enligt § 46, från något eller några af de smärre utmålen må, med lodrät fallande gräns, afskiljas hvad som öferskjuter denna senare vidd, och hvilket då skulle utfalla till fritt fält. Förutsättas måste nemligen, att de till sammanläggning afsedda utmålens yttnehåll ofta hvarken understiger eller jemnt motsvarar vidden af ett fullt utmål enligt § 46. Enär väl meningen är, att endast utmål för samma slags fyndighet skola få sammanläggas, torde äfven sådant böra i stadgandet angifvas.

De i nu gällande grufvestadga begagnade uttrycken, att utmälen »gränsa intill hvarandra» och att »sammanlägga» utmål, äfvensom de på dessa uttryck formulerade bestämningsorden »till hvarandra gränsande» utmål och »sammanlagda» utmål eller »sammanläggning» af utmål synas, såsom med det vårdade språkbruket mera öfverensstämmande, böra lemnas företräde framför de i förslaget valda betecknings-sätten »sammanhängande utmål», »sammanlagda» utmål och »sammanlagning» af utmål.

Till stöd för den i § 94 upptagna bestämmelsen, att ansökning om tillökning eller »sammanlagning» af utmål skall göras hos Bergmästaren i stället för, såsom nu är stadgadt, hos Bergsöfverstyrelsen, anföres, att, då sjelfva lagen komme att bestämma de villkor, under hvilka en utmålsinnehafvare skulle vara berättigad till en sådan reglering af utmålet eller utmälen, den pröfning, som i detta hänseende nu tillkommer bemälda Styrelse, icke vidare blefve erforderlig. Äfven under förutsättning, att berörda villkor blefve i lagen bestämda, kan dock ifrågasättas, huruvida icke, åtminstone i hvad angår utmåls tillökning, saken, i betraktande af de ofta nog invecklade förhållanden, som i slika ärenden kunna förekomma, och med afseende särskildt å de omförmälda möjligheterna af en vid utflyttande af utmålsgräns uppkommande öfverdrifven förstoring af utmålsvidden, skulle genom enhet i föreskrifternas tillämpning vinna på att i hufvudsakligen enahanda ordning, som för tillökning och sammanläggning af utmål nu är stadgadt, göras beroende af Bergsöfverstyrelsens pröfning och beslut.

Att ej mindre i förra momentet af § 95 orden »jemte bergslagens gamla odalgrufvefält», än äfven hela senare momentet af samma paragraf skulle utgå, följer af hvad ofvan vid § 2 af förslaget blifvit i denna del anfördt såväl rörande detta slags grufvefält, som ock derom, att stadgandet jemväl utan dylikt tillägg fullt betryggade besittningen af deri åsyftade äldre grufvor. Emellertid lärer, för bestämmelsens fullständigande ur en annan synpunkt, uttrycket »alla äldre grufvor» böra gifvas lydelsen »alla äldre, behörigen försvarade, grufvor».

Det i § 96 förekommande uttrycket »förrättningar» torde, af formela skäl, böra närmare bestämmas genom angifvande af hvilka förrättningar, som med stadgandet afses.

Enligt motiven till 4:de kapitlet, »om dagorter, som efter särskildt tillstånd anläggas», har varit åsyftadt, att af hvad nu gällande grufvestadga i detta ämne innehåller upptaga endast sjelfva grundbestämmelserna om tillstånd till dagorters anläggande, med utelemnande af de från äldre författningar hemtade föreskrifter om särskilda förmåner för den,

som drifver dagort. I samband med denna förändring i fråga om nyssberörda föreskrifter, hvilken likväl, såsom visar sig af stadgandet i § 102, jemfördt med bestämmelserna i §§ 106 och 104, icke blifvit fullt genomförd, då jordegare vid dagortsarbete ej njuter jordegarelott, har emellertid tillkommit en förändring äfven i sjelfva grunderna för tillståndet af dylika företag. Enligt § 52 i nu gällande grufvestadga har visserligen grufveegare eller grufvebolag, under den i paragrafen gjorda förutsättning, företrådt till dagorts anläggande, men såsom oeftergifligt vilkor för rättighet att drifva sådant arbete är ej stadgadt, att den, som drifver dagort, skall innehafva grufvelägenhet, eller att uppgiften för dagorten skall stå i samband med främjandet af bergverksdriften inom samma lägenhet. I förslaget åter synes, att döma af ordalagen i förra momentet af § 97, »om man — — — vill utom sitt eget utmål anlägga dagort», vara afsedt, att drifvandet af dylik ort skulle stå öppet endast för den, som innehafver utmål och till arbetets anläggande föränledes af förhållanden inom utmålet eller vid egen grufvedrift, samt således vara att hänföra allenast till hvad i Tyska bergsrätten benämnes »Hülfsbaue», men icke till anläggande af hvad i samma rätt förstås med »Erbstollen». Förändringen, hvilken går i samma riktning, som blifvit iakttagen i de nyare Tyska lagarne, i hvilka förlänaudet af »Erbstollenrecht», med dertill hörande förmån af s. k. »Erbstollengebühr» och »Vierungsrecht», finnes aflyst, är utan tvifvel fullt befogad, enär en så beskaffad rättighet, hvilken hade sin grund i den stora vikt och betydelse, stollanläggningar under vissa förhållanden egde för bergverksdriften i äldre tider, innan andra utvägar för ernående, i en mängd fall, af de med dylika anläggningar åsyftade ändamål tillkommit, numera dels icke uppbäres af motsvarande behof af sådana företag, särskildt i vårt land, der de städse varit jemförelsevis sällsynta, dels kunde verka störande och tryckande på grufvehandteringen i öfrigt inom områden, der dagortsarbete af nu angifvet slag skulle framdrifvas. Emellertid synes det, jemväl med hänförelse till lydelsen af det eljest temligen omfattande medgifvandet i § 105, vara skäl att än bestämdare uttrycka, att dagortsanläggningen bör stå i något slags samband med grufvedriften inom eget eller egna utmål; hvilket kunde ske derigenom, att det ifrågavarande momentet af § 97 formulerades exempelvis sålunda: »Vill innehafvare af utmål, för undersökande af det grufvefält, der utmålet är beläget, eller till ernående af lättare berg- eller vattenuppföring eller luftvexling vid sin grufvedrift utom eget utmål anlägga dagort» etc.

Då dagorts anläggande kan inverka äfven på annan grufveegares rätt, synes, särskildt med afseende å det i § 101 stadgade vilkor, anledning vara för handen, att, förutom de i senare momentet af § 97 omförmälde vederbörande, äfven, åtminstone der grufvedrift af annan veterligen idkas inom område hvarest dagort skulle framföras, innehafvare af sådant område borde i ansökningen om tillstånd till dagorts anläggande uppgifvas, för att kunna till den begärda förrättningen kallas.

Jemte meddelandet af föreskrift att, på sätt äfven Brukssocieteten föreslagit, landtmätare skall biträda vid den i § 98 omförmällda besigtning, samt att karta utvisande dagortens sträckning skall i enahanda ordning, som vid utmålsläggning, upprättas, synes ock böra tagas i öfvervägande, huruvida icke, förutom de i § 99 nämnda förhållanden, dimensionerna af dagorten böra, åtminstone genom utsättande af maximimått, angifvas. Ett särskildt skäl för iakttagande här af är, att, enligt § 102, mutbart mineral, vunnit inom annans inmutade, men med utnål icke försedda område, skulle komma att tillhöra den, som drifver dagorten, och det följaktligen under vissa förhållanden kunde ligga i dennes intresse att göra både höjd och bredd af dagorten större, än det egentliga och berättigade ändamålet med anläggningen kräfde. Genom affattandet af karta öfver dagortens sträckning och det rättesnöre härutinnan, denna handling lemnade, torde de föremål, som vid dagortens utstakning till ledning i denna del uppsattes, och hvilka, der de skulle, liksom de ofvannämnda grufvemärkena, någon längre tid kvarstå och betraktas, äfven de, såsom laga skiljemärken, tvifvelsutän ej sällan komme att vålla jordegaren olägenheter och obehag, kunna efter den i § 98 föreslagna förrättningens afslutande umbäras och nedtagas.

För tydlighets skull torde böra vid stadgandet i § 101 angifvas af hvem det deri omförmällda hindret skall bedömas. Med afseende å hvad i § 81 är stadgadt, synes afgörandet härutinnan böra tillkomma Bergmästaren.

Beträffande den tid, inom hvilken utmålsinnehafvare skall afhemta honom, enligt § 103, tillerkändt mineral, lærer, liksom i hvad angår den jordegaren, enligt § 104, rörande angelägenhet, böra meddelas enahanda stadgande, som vid § 43 här ofvan blifvit föreslaget.

I § 105 är väl uttryckt, att den, som sökt tillstånd till dagorts anläggande och tillika vill förbehålla sig område för anläggande af grufva, eger söka mutsedel i vanlig ordning; i hvilket stadgande antagligen är åsyftadt, att området skall stå i något slags samband med dagorten,

ett förhållande, som jemväl torde böra utmärkas. Men huruvida för annan än dagortsinnehafvaren hinder möter eller icke att inmuta område, genom hvilket dagorten skall framdrifvas, är ej utsagdt. Att emellertid sådant tillstädjes lärer hafva skäl för sig, enär i annat fall och vid det förhållandet, att, såvidt förslaget gifver vid handen, åtnjutande af jordegarelott i dagort icke skulle ega rum, rättigheten att drifva dylik ort, helst om dimensionerna deraf ej vore bestända, kunde leda till jordegarens förfördelande, ity att fyndighet kunde af vederbörande, på grund allenast af erhållet tillstånd att drifva dagorten, medelst denna i betydligare omfattning utbrytas, utan att någon af jordegarelott härflytande andel eller afgäld tillfölle den eljest till jordegarelott berättigade.

Derjemte och då dels i § 122 om försvarsarbete är afsedd endast den tid, under hvilken dagort icke är fullt framdrifven eller arbetet med densammas åstadkommande ännu icke afslutats, dels fortfarande eganderätt till dagort väl bör betingas deraf, att den för sitt ändamål användes, torde vara erforderligt att antingen här eller bland stadgandena i sjetten kapitlet angifva de villkor, under hvilka sagda eganderätt må åtnjutas; viljande det synas, som om dessa villkor borde grunda sig derpå, att innehafvaren af dagorten i dennas närhet idkade grufvedrift och med afseende å dylik handtering kunde dagorten användas.

Föreskrifter, motsvarande de i §§ 86 och 96 rörande utmål föreslagna stadganden, torde böra, genom hänvisning till dessa eller i annan form, äfven i hvad vidkommer dagorts anläggning i erforderliga delar upptagas.

Slutligen synes ett sammanförande af dels stadgandena i §§ 98, 99 och 100 i en paragraf och dels stadgandena i §§ 102 och 103 likaledes i en paragraf lämpligen kunna ega rum.

Några bestämmelser i fråga om något slags anmälande och inregistrerande af förändring i eganderätt till grufveegendom förekomma icke i förslaget. Att tjenliga föreskrifter i detta afseende skulle medföra sina fördelar är emellertid lika otvifvelaktigt, som de torde få antagas tillhöra lagstiftningen angående egendom af berörda slag.

Vid den tillsyn öfver grufvedriften, som af bergstjenstemannen skall utöfvas, är det för honom af behofvet påkalladt att ega kännedom om hvem, som innehar bestämmingsrätt i afseende å arbetet och

som skall för detta, med dit hänförliga åtgärder, ansvara. Jordegaren har ock ett särskildt intresse, vare sig han deltagar i arbetet eller icke, att ega tillförlitlig vetskap härom. Likaledes kan det vid mera än ett tillfälle vara af vigt äfven för andra att i officiel väg kunna få uppgift om hvem befintlig grufveegendom verkligen tillhör. I de flesta andra länder är grufveegendom förklarad utgöra fastighet, under det att den enligt Svensk lag allmänligen är af lösöre-natur. Detta senare förhållande synes emellertid icke böra utgöra något hinder för stadgande om ett förfaringssätt, motsvarande ett slags lagfart å sådan egendom. I första innehafvarens hand är mutsedel eller utmålsresolution en på honom stäld åtkomsthandling, och då eganderätten till den egendom, handlingen åsyftar, öfvergår till annan person, synes jemväl vara i sin ordning, att sådant kommer till den myndighets kunskap, som handlingen utfärdad, samt af denna myndighet antecknas och attesterar. Ett jemförligt förhållande eger rum med patent å uppfinning, med hvilket, vid öfverlåtelse af eganderätten till patentet, skall på dylikt sätt förfaras. I öfverensstämmelse härmed synas skäl tala för en anordning i den rigtning, att inom tid och vid äfventyr, som må anses böra bestämmas, skall iakttagas, att, efter det innehafvarne af samtliga i landet befintliga grufvelägenheter, med inbegrepp äfven af dagorter, hos vederbörande Bergmästare styrkt sin eganderätt till lägenheterna, samt Bergmästaren sådant i en för ändamålet upplagd längd eller bok antecknat och bevis om förhållandet grufveegaren meddelat, sedermera, då eganderätt till grufvelägenhet till annan öfvergår, anmälan derom skall, med företeende af åtkomsthandling, göras hos Bergmästaren, hvilken förändringen i sagda längd eller bok antecknar samt åt vederbörande behörigen attesterar.

Finnas föreskrifter i sådan rigtning böra meddelas, torde desamma lämpligen kunna i författningen näst efter stadgandena angående tillkomsten af grufveegendom upptagas.

Den grundsats, som genom stadgandena i §§ 107 och 108 af Femte kapitlet, »om jordegarelott, så ock om vederlag därför i vissa fall», blifvit uppställd, är väsentligen skiljaktig från hvad för närvarande finnes föreskrifvet i fråga om rätt till åtnjutande af jordegarelott, enär innehafvare af kronojord, som är till boställe anslagen eller på arrende upplåten, icke vidare skulle varda berättigad till jordegarelott,

utan allenast erhålla sådant vederlag derför, som i § 115 omförmäles. Bruks societeten har, egentligen med åberopande af hvad Societeten mot sådant vederlag anfört, yttrat sig i den riktningen, att nu gällande stadganden i ämnet borde bibehållas. Då likväl åtskilligt talar för antagandet i sjelfva hufvudsaken af Kommitterades förslag i denna del, så väl med afseende ej mindre å inmutarens och bergsnäringens än äfven å jordegarens intresse, som ock med hänsigt dertill, att, i fråga om utarrenderad kronan tillhörig lägenhet, staten, i egenskap af jordegare, kan, såsom billigt är, komma att i förhöjd arrendeafgift i viss mån erhålla godtgörelse för den utarrenderade lägenhetens, af bergsbruket föranledda, ökade afkastning, utan att arrendatorn helt och hållet går miste om sin andel af tillökningen, anser Kollegium sig böra den ifrågasatta förändringen i hufvudsak förorda.

Vid en sammanställning af motiven till de nämnda §§ 107 och 108 befinnes emellertid, att de deri uttalade grundsatserna ej stå i full öfverensstämmelse med hvarandra. Af dessa motiv framgår, att åsyftadt varit, å ena sidan, att å all kronojord, som innehades af »allmän inrättning eller menighet», innehafvaren skulle åtnjuta jordegarelott, i enlighet hvarmed äfven § 107 är affattad, samt, å andra sidan, att jordegarelotten å kronojord, som vore för Kronans räkning utarrenderad, skulle, såsom nyss antydts, tillfalla inmutaren mot visst vederlag. Då likväl ej mindre allmän inrättning än menighet kan arrendera kronojord, och något skäl icke förefinnes att, der sådant inträffar, arrendatorn i detta fall skall intaga en annan ställning till inmutaren och grufveanläggningen än öfriga arrendatorer af kronojord, lära bestämmelserna i § 107 böra så affattas, att de icke varda tillämpliga å kronojord, som af allmän inrättning eller menighet innehafves på arrende.

Hvad omförmäländet af de i paragrafen särskildt uppmärksammade rekognitionsskogar vidkommer, bör erinras, dels att väl knappast någon rekognitionsskog i egentlig mening, och som på grund af Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811 kunnat få skatteköpas, numera återstår oskattlagd, ehuru visserligen en, af andelar från fyra häradsallmänningar bildad skogstrakt fortfarande finnes till Åkers styckebruk i Södermanlands län mot rekognition upplåten, dels att grufveskogar icke innehafvas med ständig besittningsrätt, enär enligt nådigt bref den 29 Januari 1824 är stadgadt, att »desse skogar för de grufvors behof och nytta, åt hvilka de varit upplåtne, många bibehållas och, på sätt som littills skett, begagnas, så länge samma grufvor varda bearbetade, samt, vid deras upphörande, åt andra grufvor, som deraf kunde vara i behof, upplåtas och användas», äfvensom att

med skäl torde kunna ifrågasättas, huruvida, vid sådant förhållande, innehafvandet af dylik skog, hvilket i och för sig innebär en väsentlig förmån, derjemte bör mera än ett arrende medföra behörighet att åtnjuta jordegarelott i grufveföretag och att, äfven derest besittningen af grufveskogen upphör, bibehålla rättigheten till jordegarelotten, dels att de åt så kallade ädlare verk upplåtna, åt tvänne dylika verk ännu bibehållna, kronoallmänningar icke äro hänförliga vare sig till rekognitionsskogar eller till grufveskogar, och att således stadgandet i hvad angår dessa, utan rekognition upplåtna, kronoallmänningar lemnar frågan oafgjord samt kan vara egnadt att framkalla ovisshet om, huru med jordegarelott å dessa icke nämnda allmänningar skall förfaras.

Den i § 109 jordegarna medgifna tid af 90 dagar att anmäla, om han vill begagna sig af jordegarelott, synes skäligen kunna utsträckas till hvad för närvarande är i § 24 af grufvestadgan i likartadt hänseende bestämdt, eller 180 dagar.

Tydligheten och sammanhanget synas fordra, att i § 113 ordföljden: »Nu har man tillträdt jordegarelott», fullständigas sålunda: »Har man efter annan tillträdt jordegarelott».

Likaledes, och då i § 113 är fråga om jordegares lott, torde den till samma paragraf i början af § 114 lemnade hänvisning: »Inmutare, som enligt 113 §», böra genom en förmedlande bestämning sålunda förtydligas: »Inmutare, som på grund af § 111 eller § 112 njutit jordegarelott och enligt § 113 är till lösen eller ersättning berättigad»; dervid den sålunda föresagna hänvisningen till § 112 afser det fall, att arbetet inkommit å onråde tillhörigt annan jordegare än den, hvars lott, jemlikt samma paragraf, tillfallit inmutaren.

Att det måste betraktas såsom en fördel för bergshandteringen, att den egentlige näringsdkaren inom denna handtering, eller innehafvaren af inmutningsrätten så ofta ske kan varder i tillfälle att öfvertaga grufveanläggningen dess helhet och att i samband dermed ensam utöfva bestämningrätten i fråga om grufvedriften, synes icke böra vara underkastadt någon meningsskiljaktighet. Ett medel att främja vinnandet af detta ändamål och att på samma gång bereda jordegaren, hvars verksamhetsfält i regeln är ett annat än bergsbrukarens, skälig afkomst af ett på hans mark anlagdt grufveföretag, utan att han behöfver i detta företag ingå, är angifvet genom stadgandet i § 115, hvilket stadgande i så måtto och till sitt syfte eger en motsvarighet i Franska bergverkslagen. Såväl Bruks societeten som trenne af Bergmästarne hafva mot förslaget i denna del gjort erinringar, i hvilket afseende anförts, än att den föreslagna afgälden i och för sig vore för hög, än att

den icke borde utgå för annat mineral än stenkol, än att skäl icke förefunnas att tillerkänna jordegare någon förmån af ett företag, i hvilket han ej velat eller ej ansett det löna mödan att ingå.

Beträffande den sista anmärkningspunkten, torde blott behöfva erinras, att deltagandet i ett grufvearbete är beroende icke allenast af vilja eller håg att derpå inlåta sig, eller af frågan om, huruvida företaget möjligen kan varda lönande eller icke, utan ock af tillgång å medel att nedlägga i företaget äfvensom af behörig insigt att bedöma detsamma och af tid och tillfälle att deråt egna sig.

Någon giltig grund att bestämma afgäld för ett slag eller vissa slag af mineral, men deremot undantaga andra slags mineral från sådan afgäld, synes icke heller vara för handen, äfven om anledning må förefinnas att, på sätt ifrågastäldt är, låta afgälden varda något högre för stenkol än för andra mineral.

Vidkommande sedermera den beräkningsgrund, enligt hvilken den åsyftade afgälden skulle utgå, så är det naturligtvis förenadt med synnerligen stora svårigheter, att, der afgälden skall erläggas med viss andel af bruttoprodukten, på förhand och för all tid samt oansedt alla olika på saken inverkan förhållanden, såsom skiljaktigheter i fyndigheternas mäktighet, i grufvornas eller arbetsrummens djup, i brytningskostnaderna och i det uppfordrade materialets halt af fyndigt gods, m. m., hvilka vid de särskilda grufveanläggningarna må uppstå, kunna på ett fullt nöjaktigt sätt bestämma den andel af det vunna mineralet, hvarmed afgälden i allmänhet skulle utgå; helst, såsom lätt inses, förhållandet emellan bruttoprodukten och nettoafkomsten i skilda fall ej sällan måste ställa sig ganska olika. Kommitterade hafva förmått sig anse »hvarje grufva i allmänhet kunna tåla en afgift af två procent (en femtiondedel) af det vunna mineralet» och på anförda skäl föreslagit en något högre afgift, eller tre och en tredjedels procent (en trettiondedel) af det vunna mineralet, för stenkolsgrufvor; hvarjemte Kommitterade yttrat: »Huru den föreslagna afgiften öfver hufvud taget kan komma att ställa sig i förhållande till behållna afkastningen af grufvedriften, låter ej beräkna sig utan fullständiga uppgifter af enskilde angående deras ekonomiska förhållanden i detta hänseende. Sådana uppgifter har kommittén ej varit i tillfälle att anskaffa».

I Frankrike utgår, enligt hvad redogörelser för här afsedda förhållanden derstädes gifva vid handen, den afgäld, som grufveegaren har att för sjelfva grufvedriften erlägga till jordegaren, hufvudsakligen under en af tre olika former, nemligen antingen med viss andel af det vunna mineralet, eller med viss till beloppet bestämd årlig afgift,

eller ock med både viss andel och viss bestämd årlig afgift; hvartill i särskilda fall komma vissa olikheter dels i afseende å sättet för afgäldens utgörande, dels i afseende å den tid, för hvilken den afgälden reglerande bestämmelsen skall vara gällande. Vid afgäldens beräkning är, hvad särskildt angår stenkol, ej sällan tagen hänsyn såväl till flötsens mäktighet, som till det djup, från hvilket mineralet skall upphemtas, så att afgälden skall utgöras med större andel vid större mäktighet och mindre djup samt med mindre andel, då förhållandet af mäktighet och djup är omvänt, liksom ock stundom afseende är, till andelens förminskande, fäst vid den brytningsmetod, som användes. Ofta, och, såsom det vill synas, numera oftast, är äfven ifrågavarande post bestämd i penningefgift, beräknad dels efter grufvefältets areal, dels efter såväl denna areal som visst mått eller viss vikt af det uppfordrade mineralet.

Utän att nu ingå i något egentligt bedömande af de procenttal, Kommitterade föreslagit för afgäldens beräkning, i hvilket afseende skulle erfordras, att en möjligast fullständig utredning af de på saken inverkan förhållanden föreläge, bland annat, i fråga om huru i en mängd fall bruttoproduktens belopp stälde sig till nettobehållningen, anser Kollegium, på ofvan antydda grunder, det vara vanskligt att kunna på ett mot ändamålet fullt svarande sätt, så att å ena sidan afgälden icke må komma att i vissa fall för mycket tynga på grufvehandteringen, samt att å andra sidan genom afgälden må åt jordegaren eller hans rättsinnehafvare beredas skälig fördel af grufveföretaget, i författningen en gång för alla direkt bestämma de talförhållanden, efter hvilka afgälden skulle utgå. Någon egentlig olägenhet synes deremot icke böra uppstå, om, i dess ställe, ordnandet af denna angelägenhet lemnades att bero af fritt aftal, samt, i sådant hänseende, det, med föreskrift att afgäld skulle erläggas, stadgades, dels att, der öfverenskommelse angående afgäldens belopp eller beräkningsgrunden därför icke kunde träffas emellan den, som drefve grufvan, och den, som vore till afgäldens åtnjutande berättigad, frågan om sagda belopp eller beräkningsgrund skulle afgöras af förtroendemän, exempelvis tre eller fem, utsedde i den ordning, som i § 172 är för deri åsyftade ärenden föreslaget, dock att den i samma paragraf förekommande bestämmelsen, det gode männen skulle vara »i orten boende» här icke torde böra ovilkorligen uppställas, enär det kunde inträffa, att sakkunnige, af vederbörande såsom lämplige skiljemän ansedde, personer icke vore att »i orten» tillgå, dels att, der rättigheten till åtnjutande af afgäld härflöte från föreskriften i § 108 om jordegarelotts öfverlåtande åt inmutaren, aftal eller skiljemäns beslut i fråga om vilkoren vid och för afgäldens

utgörande skulle gälla endast för den tid, afgäldstagaren vore innehafvare af jorden. Med stadganden i denna riktning torde äfven böra ställas i samband föreskrift derom, att ett exemplar af den handling, som innefattade parternes aftal eller skiljemännens beslut, hvilket aftal eller beslut alltid borde skriftligen affattas, skulle till Bergmästaren öfverlemnas, för att af honom inregistreras och förvaras.

Enligt motiven till § 117 är åsyftadt, att bestämmelsen derstädes icke skulle utgöra »något hinder för jordegaren att med inmutaren träffa aftal om afgiftens belopp eller om dess upphörande, hvilket aftal då naturligtvis blir för senare egare af jorden gällande». Enär emellertid i författningsförslaget icke är uttryckt, att jordegarelott kan tillgodogöras i annan ordning än genom att, på sätt i § 106 säges, »i arbetet och vinsten deraf deltaga», eller att vederlag för sådan lott kan i annan måtto, »än som i §§ 115 och 117 medgifvet är, uppbäras, anledning, med afseende jemväl å föreskriften i andra momentet af § 120, icke saknas att för tydlighets skull i författningen angifva, att den, som på grund af stadgande i § 106 eller § 107 är berättigad till jordegarelott eller jemlikt § 115 eger åtnjuta vederlag för jordegarelott, hvilken, enligt bestämmelsen i § 112, tillfallit inmutaren, må vara oförhindrad att mot lösen till inmutaren afstå, i förra fallet jordegarelotten och i senare fallet det jordegaren tillkommande vederlag. Härutinnan före eller vid utmålsförrättningen träffad öfverenskommelse skulle då tillhöra de »vilkor», som, jemlikt § 85 böra i utmålsprotokollet antecknas.

Då det för merberörda vederlag i förslaget begagnade ordet »afgift» numera väl allmännast nyttjas i den betydelsen, att hvad som skall erläggas utgifves i penningar, men vederlaget både kan utgöras och är närmast afsedt att utgöras i natura-produkter, synes ordet lämpligen kunna ersättas med det mera omfattande uttrycket »afgäld».

Vid föreskriften i § 118 kunde uttrycket »September månad» närmare bestämmas genom angifvande, att det är berörda månad samma år, som afses.

I § 119, som kunde med § 118 till en paragraf sammanföras, är icke angifvet, huruledes grufveegare, som icke vill lösa såsom vederlag efter tillsägelse afsatt mineral, till afhemtande hvaraf tiden är föruten, skall få mineralet från grufveområdet affördt.

Enär med det i förra momentet af § 121 förekommande uttrycket »nytt egoområde» kan förstås icke blott ny jordegares område, utan äfven område å annat hemmans eller annan hemmansdels mark, tillhörande samma jordegare, som innehafver mark, från hvilken arbetet

inkommer å det nya området, torde stadgandet böra så affattas, att tvetydighet eller obestämdhet härutinnan förebyggges.

Mot de i § 122, af sjette kapitlet »om arbetsskyldigheten», föreslagna bestämmelser rörande denna skyldighet är såväl af Brukssocieteten som af vissa bland Bergmästarne anmärkt, att beloppet af det antal dagsverken, som härutinnan skulle tjena såsom måttstock, borde nedsättas; varande af Brukssocieteten ifrågakaldt, att berörda arbetsskyldighet skulle beräknas, för stenkolsgrufva, »der rättighet till grufvans bearbetande förvärfvats före denna stadgas utfärdande», till 200 dagsverken och eljest till 800 dagsverken, samt i fråga om anläggning för upphemtande af annat till föremålen för egentlig bergverksdrift hänförligt mineral, utan afseende å tiden, då rättigheten till grufvans bearbetande blifvit förvärfvad, äfvensom beträffande dagort, hvilken blifvit efter särskildt tillstånd anlagd, till 200 dagsverken. Gifvet är, att arbetsskyldigheten icke bör sättas högre, än som för vinnandet af det dermed afsedda ändamålet nödigt må vara; och svårigheten att träffa måttbestämmelser, som äro för olika förhållanden företrädesvis passande, växer naturligtvis i den mån dessa bestämmelser äro få och således skola hvaradera på dess flera skiljaktiga fall tillämpas. Emellertid och för så vidt den indelningsgrund, som af Kommitterade valts för arbetsskyldighetens bestämmande, skall bibehållas, så att egentligen blott två olika slag af denna skyldighet skulle upptagas, nemligen å ena sidan för stenkol samt å andra sidan för öfriga mineral, synes, enligt hvad Brukssocieteten hemställt, den af Kommitterade föreslagna arbetsskyldigheten kunna, utan att sagda ändamål förfelas, i viss mån minskas; för hvilket billighetsskäl ock tala särskildt i det hänseendet, att eljest fullgörandet af denna skyldighet mången gång skulle blifva dels alltför tryckande för innehafvare af åtskilliga äldre utmål, hvilka stundom upptaga en ganska ringa ytvidd i förhållande till de utmålsområden, Kommitterade föreslagit, dels tyngre än skäligen är äfven för innehafvare af sådana inmutade områden, hvilka i brist af fritt fält icke kunnat eller kunna gifvas vidden af vare sig full »arbetskrets», eller af fullt utmål, enligt § 46 af förslaget.

Ehuru visserligen grufvefältets omfång icke alltid är en fullt tjenlig beräkningsgrund för arbetsskyldighetens bestämmande, såsom då fyndighetens förekomstsätt betingar, att arbetet drifves mera på djupet än på utsträckning i fält, för att ej derjemte tala om de olika behofven eller olika tillfälle till afsättning, af olika mineral, erbjuder likväl i allmänhet en så beskaffad beräkningsgrund snart sagdt det enda medlet till en praktisk lösning af frågan; och med uppställande af en, efter

utmålets eller inmutningsområdets omfång graderad, på viss ytvidd såsom måttenhet grundad skala, likartad med en i Sachsiska bergverkslagen förekommande tariffberäkning, torde syftet af arbetsskyldighetens billiga fördelning i de flesta fall kunna närmast uppnås. För åskådliggörande af huru en dylik skala skulle verka, tillåter sig Kollegium här uppställa en sådan, i hvilken är såsom begynnande måttenhet vald en ytvidd af intill och med 100,000 qvadratfot, med en arbetsskyldighet af 100 dagsverken, samt stegringen i skalan så beräknad, att för hvarje femfald af måttenheten arbetsskyldigheten ökas med 100 dagsverken, intill det högsta af Kommitterade föreslagna antal, eller 1,200, hvilket antal skäligen kunde gälla såsom ett maximum för arbetsskyldighet för ett utmål eller inmutningsområde.

Ytvidd	till och med		100,000 qv.-f., arbetsskyldighet	100 dagsverken.
» öfver 100,000	qv.-f.	» » »	600,000	» 200 »
» » 600,000	» » »	» » »	1,100,000	» 300 »
» » 1,100,000	» » »	» » »	1,600,000	» 400 »
» » 1,600,000	» » »	» » »	2,100,000	» 500 »
» » 2,100,000	» » »	» » »	2,600,000	» 600 »
» » 2,600,000	» » »	» » »	3,100,000	» 700 »
» » 3,100,000	» » »	» » »	3,600,000	» 800 »
» » 3,600,000	» » »	» » »	4,100,000	» 900 »
» » 4,100,000	» » »	» » »	4,600,000	» 1,000 »
» » 4,600,000	» » »	» » »	5,100,000	» 1,100 »
» » 5,100,000	» » »	» » »	»	» 1,200 »

Genom en anordning af detta slag komme den af Kommitterade ifrågasatta arbetsskyldigheten att, medelst en jemnare fördelning, i flera fall och särskildt i hvad angår dels utmål lagda till full vidd efter 1855 års grufvestadga, dels utmål af mindre vidd än dessa, i ej ringa mån minskas, under det att, såsom nämnt är, maximibeloppet för berörda skyldighet vid deremot svarande ytvidd bibehölles. Såsom lätt inses, kunna verkningarna af en skala, sådan som den nu uppställda, förändras genom att utbyta siffertalen och förhållandena emellan dessa mot andra dylika. Derest sjelfva grundsatsen af att på detta sätt beräkna arbetsskyldigheten vinner godkännande, torde likväl, med afseende dels å de enligt nu gällande grufvestadga beviljade inmutningar dels å dagorter, böra föreskrivas, att minsta arbetsskyldigheten för område inmutadt på grund af nämnda stadga skall, utan afseende å området vidd, intill dess utmål blifvit lagdt, fullgöras med visst antal dagsverken, exempelvis 200, hvilken måttbestämmelse äfven synes kunna tillämpas för arbetsskyldighet i fråga om dagort.

Skulle åter den af Kommitterade följda indelningsgrund för sakens

ordnande finnas vara att föredraga framför ett bestämningssätt af nu angifven art, anser Kollegium, på här ofvan anfördt skäl, att, i valet emellan hvad af Kommitterade och hvad af Bruks societeten i ämnet framstälts, företräde bör i hufvudsaken lemnas åt de af den senare förordade bestämmelserna, samt att för sådant fall stadgandet lämpligen kunde, med upptagande af de af Bruks societeten föreslagna siffertalen, affattas i den af Societeten antydda riktning, dock med den förändring att den ifrågasatta bestämmelsen af 200 dagsverken för äldre stenkolsgrufvor så formulerades, att den komme att gälla enligt äldre författning inmutade eller med utmål försedda stenkolsområden endast så länge dessa icke i omfång öfverstege hvad i sådant hänseende är i 1855 års grufvestadga såsom enkel utmålsvidd för stenkol medgifvet. Dels kunna nemligen två eller flera på grund af nämnda stadga tilldelade utmål hafva, vid den nya bestämmelsens trädande i kraft, blifvit till ett utmål sammanlagda, dels är i förslaget afsedt, att utmål äfven för område, som blifvit inmutadt enligt äldre författning, skall kunna gifvas den i § 46 af samma förslag oförmälda vidd.

Då, på sätt Kollegium ofvan yttrat, sjömalm bör, enligt Kollegii åsigt, från föremålen för inmutning uteslutas, skulle den i förevarande paragraf upptagna föreskrift rörande sjömalmstägt så affattas, att den afsåge endast förut inmutadt och försvaradt område för sådan malmstägt, och lärer föreskriften då böra gälla äfven myrmalmstägt, till hvilken eganderätten i enahanda ordning tillkommit och försvarats.

Med afseende å hvad ofvan blifvit vid § 2 anfördt rörande försvarsarbete å så kalladt »odalgrufvefält» och enär fall kunna inträffa, der icke alltid kan utrönas, huruvida af ålder upptagen och sedermera bearbetad grufva blifvit på grund af inmutning i egentlig mening anlagd, eller om rättigheten till grufvans bearbetande stöder sig allenast på urminnes häfd, hvilken då måste anses lika gällande med inmutning och betingande enahanda vilkor i fråga om försvarsarbete som denna, torde äfven begynnelseorden i § 122: »Till försvarande af inmutad fyndighet» böra ersättas med uttrycket: »Till försvarande af behörigen tillkommen grufveanläggning».

Enär bestämmelsen i § 125 innefattar ett medgifvande, som dels må anses obehöfligt, i synnerhet om arbetsskyldigheten regleras på sätt ofvan blifvit föreslaget, dels utan någon egentlig rättsgrund skulle allenast i anledning af en tillfälligtvis uppkommen tidsskilnad, hvilken ofta nog kunde vara ganska ringa, tillskynda en inmutare en förmån, hvaraf en annan inmutare ej blefve delaktig, torde denna bestämmelse böra utgå.

De i § 127 förekommande slutorden »blifvit försummadt» torde böra utbyttas mot uttrycket: »förmenas vara försummadt» eller »påstås vara försummadt»; hvarjemte denna paragraf synes lämpligen kunna med § 126 till en paragraf sammanföras.

Liksom, å ena sidan, arbetsskyldigheten icke bör sättas högre än verkligen nödigt är, så följer, å andra sidan, att såsom regel är att uppställa, att befrielse från denna skyldighet, eller hvilostånd, icke bör, vare sig i annat fall än då verkligt och berättigadt behof det påkallar, eller för alltför lång tid, medgifvas; och hvad beträffar den inskränkning i tiden för åtnjutande af en dylik befrielse, som i § 128 föreslagits, lärer denna inskränkning i allmänhet kunna anses vara på giltiga skäl grundad.

De tillika med förslaget angående denna inskränkning uppställda bestämmelser, att alla frågor om beviljande af hvilostånd skulle af Bergsöfverstyrelsen till omedelbar pröfning upptagas, innebära en ej oväsentlig förändring i sättet för handläggandet af dessa frågor, i det att från Bergmästarne skulle till Bergsöfverstyrelsen öfverflyttas den bemälda tjänstemän nu tillkommande befattning med afgörandet af dylika ärenden. Redan i äldre stadganden, såsom af Kongl. Förordningen den 20 Oktober 1741 och Kongl. Förordningen den 6 December 1757 visar sig, var föreskrifvet, att, ehuru Bergmästaren kunde för en kortare tid, i regeln ett år, meddela befrielse från skyldighet att upprätthålla arbetet i en grufva, hvilostandsfrågor likväl, så snart saken angick längre tid, skulle underställas Bergsöfverstyrelsen; och innefattar alltså hvad i denna del blifvit föreslaget ett återupptagande, med än mera genomgående tillämpning, af hvad i ämnet varit före tillkomsten af 1855 års grufvestadga gällande.

Utan att vilja mot principenligheten af en dylik anordning göra någon erinran, anser sig dock Kollegium böra i afseende å förslaget härutinnan fästa uppmärksamheten å vissa med det åsyftade ändamålet för en sådan förändring och genomförandet af denna i samband stående omständigheter.

Om det redan under närvarande förhållanden, då arbetsskyldigheten är ytterst ringa i jämförelse med de nu föreslagna åliggandena i denna del, visat sig, att vid ansökningar om förlängning af hvilostånd fordringarna för ett medgifvande deraf icke kunnat ställas synnerligen högt, och att följaktligen hvilostånd, då ansökning derom i rätt tid inkommit och något slags antagligt skäl att vid densamma fästa afseende varit förhanden, i allmänhet föranledt arbetsbefrielser medgifvande för

tid, som i sådant hänseende varit tillåten utan att hvad författningen benämner »särskilda omständigheter» förekomme, så och jemte det att, med den högst betydliga tillökning i berörda skyldighet, som föreslagits, och äfven med beräkning af den lättnad i samma skyldighet, som skulle af bestämmelserna i § 135 blifva en följd, måste antagas, att ansökningar om så beskaffad eftergift skola för grufveanläggningar, der den samma kan ifrågakomma, eller för sådana grufvelägenheter, som blifvit med utmål försedda, varda ännu talrikare än hittills, lärer vara att förutse, att det på ansökningarna, så vidt ske kan, äfven kommer att beviljas hvilostånd, enär de förhållanden, som enligt förslaget skulle läggas till grund för en slik eftergift och utgöra föremål för den »grannlaga pröfning», hvarom Kommitterade tala, i ganska många om ej i de allra flesta fall äro eller kuma visa sig vara af beskaffenhet, att vid dem, så länge hvilostånd må meddelas, är att fästa afseende. I hufvudsaklig och nästan ordagrann öfverensstämmelse med den i § 55 af grufvestadgan förekommande bestämmelse rörande de skäl, som böra föranleda till hvilostånds beviljande, är i förslaget uttryckt, att detta må ske, der »väsentliga hinder för arbetets fortsättande finnas, hvilka icke kunnat af den som drifver arbetet förekommas, eller andra giltiga anledningar till hvilostånd uppgifvas och behörigen styrkas». Vid ett närmare skärskådande af hvad dessa uttryck innebära, finnes, att de äro både ganska omfattande och ganska obestämda. Såsom ett väsentligt »hinder för arbetets fortsättande» uppgifves och åberopas vid ansökningar om hvilostånd synnerligen ofta, bland annat, att sökanden ännu icke lyckats i sina bemödanden att anskaffa förlag till grufvors drifvande; att han af det mineral, på hvilket grufvan är anlagd, har uppfordrade belopp osålda, som ej under närmaste framtiden kunna afyttras; att malmen, der grufvan drifves på sådant mineral, är af beskaffenhet att endast till mindre andel ingå i beskickningarna, men ändock vara för dessa erforderlig; att, då, såsom för närvarande, affärsställningen ej är gynsam, grufvan icke kan bearbetas utan förlust, o. s. v.; och nekas kan icke att detta utgör »hinder för arbetets fortsättande». Huruvida de »kunnat af den som drifver grufvan förekommas», eller icke, låter sig stundom svårligen afgöra, och utöfningen af en grannlaga pröfning i egentlig mening af dylika hinder möter således ej sällan vanskligheter af den art, att det i sjelfva verket ofta nog blir snart sagdt en formfråga af hvilkendera myndigheten pröfningen bör verkställas.

Enligt till Kollegium inkomna officiella uppgifter, äro under åren 1873—1877 af Bergmästarne beviljade hvilostånd för tillsammans 10,192

grufveanläggningar, eller i årligt medeltal 2,038. Äfven med tagande i beräkning af den inverkan på förhållandena, som må vara att vänta af det på goda grunder hvilande förslaget att arbetsbefrielse skulle kunna medgifvas endast för grufveanläggning, som vore försedd med utmål, och att följaktligen ansökningar om hvilostånd för försöksarbeten icke vidare borde förekomma till handläggning, kan, här af att sluta, särskildt med hänsyn till den ökade arbetsskyldigheten, förutsättas, att antalet hvilostånds-ärenden årligen måste blifva ganska betydligt och, der de alla förläggas till Bergsöfverstyrelsen, föranleda i anseelig mån ökade göromål och påkalla ökad arbetskraft derstädes, under det att Bergmästarnes bestyr med ärenden af detta slag ingalunda minskades, utan tvärtom skulle ofta nog, genom behovet af omständliga utredningars afgifvande, ökas.

Kollegium har ansett sig böra omförmåla dessa omständigheter i syfte, å ena sidan, att, på grund af de ifrågavarande ärendenas beskaffenhet samt arten af de skäl och anledningar, som i dessa ärenden skola pröfvas, verkningarna af den föreslagna förändringen, der en sådan komme till stånd, icke må öfverskattas, samt, å andra sidan, för att antyda, hurusom till följd af samma förändring en anseelig tillväxt i målen hos Bergsöfverstyrelsen skulle, utan någon lättnad för Bergmästarne, vara att motse. Beträffande ernåendet af den enhet i författningens tillämpning, hvars önskvärdhet blifvit åberopad och som naturligtvis bör på allt sätt främjas, så, och derest den tid, för hvilken hvilostånd må medgifvas, blifvit bestämdt begränsad, samt enär förutsättas kan, att i de flesta fall, der »giltiga anledningar förekomma», denna tid ock medgäfvades, skulle den väsentligaste delen af frågan komma att ligga deri, att, sedan hvilostånd för en grufva gått till ända, nytt hvilostånd icke skulle kunna, såsom nu stundom visat sig hafva skett, åter efter någon jämförelsevis blott kortare tids arbete i grufvan beviljas, och hvarigenom ett slags fältspärning skulle kunna åstadkommas, utan att först efter någon längre tids mellanrum, och sedan bevisligen verkställt arbete af något större omfattning i grufvan egt rum, förnyadt hvilostånd kunde varda medgifvet; men sådant låter sig i författningen stadgas; och, då detta är en sak af framstående vikt, torde för alla händelser, och i synnerhet derest Bergmästarne skulle, såsom Bruks societeten förordat, fortfarande med hvilostånds beviljande hafva någon befattning, böra föreskrifvas, att, sedan beviljadt och möjligen förlängdt hvilostånd för grufva gått till ända, nytt hvilostånd icke må medgifvas förr, än en något längre tid, exempelvis fem år, från det förra hviloståndets utgång förflutit och visadt är, att under denna tid

arbete af något större omfattning blifvit användt till drifvande af grufvan, eller kostnader till något betydligare belopp eljest blifvit å grufvan nedlagda. Det enda förhållande, under hvilket afvikelse härifrån torde böra medgifvas, vore, om någon på grufvans bestånd inverkan olyckshändelse, såsom ras eller dylikt, inträffat; i hvilket fall saken synes kunna, såsom ett särskildt undantag, lemnas till Bergsöfverstyrelsens ompröfvande och afgörande.

Hvad Brukssocieteten, till stöd för sin nyssberörda hemställan, anført beträffande tidsutdrägt och ökade kostnader för vederbörande grufvegare såsom en följd af förändringen, torde mindre förtjena något afseende. Skulle det emellertid finnas lämpligt, att Bergmästarne fortfarande finge någon befattning med att bevilja hvilostånd, synes likväl deras befogenhet härutinnan icke böra sträckas vidare, än att för en gång och för högst två eller tre år medgifva sådan befrielse från arbetsskyldighet; hvaremot, derest förlängning af beviljadt hvilostånd önskades, ansökning derom borde göras hos Bergsöfverstyrelsen.

Vidkommande sjelfva redaktionen af den ifrågavarande paragrafen, så är i förra momentet deraf såsom vilkor för medgifvande af befrielse från arbetsskyldighet uppställt, att »väsentliga hinder för arbetets fortsättande» skola »finnas», men att »andra giltiga anledningar» skola »uppgifvas och styrkas», hvilket fordrar den förändring, att i stadgandet uttryckes, det de omständigheter, som anföras till stöd för ansökning om arbetsbefrielse, skola i ena som andra fallet behörigen styrkas. Genom att till begynnelseorden i momentet: »Befrielse från arbetsskyldigheten» foga tillägget »eller hvilostånd» skulle detta senare uttryck gifvas en förklaring, hvilken det nu, der det mot slutet af momentet är användt såsom en ny term, saknar.

Hvad med det i senare momentet af paragrafen förekommande uttrycket »trängande omständigheter» skall förstås, har icke blifvit i motiven angifvet. Är med detta temligen obestämda uttryck åsyftad en stegring eller tillökning i de »väsentliga hinder» eller »andra giltiga anledningar», på grund af hvilka hvilostånd fått medgifvas, skulle allenast en fortvaro af dessa hinder eller anledningar icke vara tillfyllest för att kunna bevilja förlängning af hviloståndet, ehuru dessa hinder och anledningar kunna vara »trängande», utan nya skäl och anledningar skulle då hafva tillkommit. Skall bestämmelsen vara att tolka på detta sätt, synes det ock böra tydligare utmärkas; i hvilket hänseende det i slutet af § 58 i grufvestadgan förekommande uttrycket »särskilda omständigheter», såsom betecknande att saken afser ett undantagsförhållande, skulle vara att föredraga. I annat fall vill det synas

lämpligare, att åt den beslutande myndigheten öfverlemna att bedöma, när det, med afseende å styrkta förhållanden och i mån af dessas be-schaffenhet, må vara påkalladt att bevilja förlängning af hvilostånd eller icke.

Slutligen synes det i § 131 upptagna stadgandet, såsom angifvande den klass af grufveanläggningar, för hvilken hvilostånd må beviljas, och följaktligen innefattande bestämmelse icke blott om ett bland grund-vilkoren för medgifvandet af befrielse från arbetskyldighet, utan äfven om sjelfva förutsättningen för en pröfning af de skäl och anledningar, som må till eftergiftens vinnande anföras, böra bringas i närmare sam-band med de i § 128 förekommande bestämmelser om de öfriga af be-rörda vilkor, i stället för att gifvas en plats bland föreskrifter rörande frågor af helt annan art än den sak, som utgör föremål för detta stad-gande.

Då i § 133 är föreslaget, att hviloståndstid skall räknas från och med den 1 Januari året efter ansökningens ingifvande, i stället för såsom nu från den 1 Maj eller den 1 Augusti, är det, så vidt behand-lingen af lithörande mål skall på ifrågakaldt sätt förläggas till Bergs-öfverstyrelsen, och nyssnämnda förändring af tid vinner godkännande, en nödvändighet att någon viss termin bestämmes, inom hvilken hand-lingarna i ärendet skola å det år, ansökningen skulle inkomma, vara af vederbörande ingifna. I annat fall, och enär ett i § 134 upptaget stadgande, som kunde vara egnadt att verka i motsatt rigtning, icke synes böra bibehållas, skulle tvifvelsutranträffa, att en mängd sådana ansökningar ingåfves närmare slutet af året, då göromålen hos Kolle-gium vanligen äro mera än eljest hopade, och att det följaktligen icke blefve möjligt medhinna dessa ärendens afgörande och expedierande före årets utgång. Skall således Bergsöfverstyrelsen i föreslagen ord-ning öfvertaga handläggandet af samtliga dylika mål, torde böra i samband med bestämmelsen i § 129 föreskrifvas, att ansökning i ämnet skall, för att till pröfning upptagas, vara, tillika med fullständiga till målet hörande handlingar, senast den 30 September året före det, då hviloståndet skulle taga sin början, till Bergmästaren ingifven, på det att, jemte det denne tjänsteman må hafva någon tids rådrum för ytt-randes afgifvande, handlingarna skola kunna till Bergsöfverstyrelsen inkomma så tidigt, att ärendet kan före årets utgång vara handlagdt. Någon nämnvärd olägenhet för grufveegare af en sådan föreskrift bör icke heller kunna uppstå, enär han, der hvilostånds undfående för honom är af verkligt behof påkalladt, i regeln bör om detta behof hafva kännedom åtminstone tre månader innan detsamma vore ännadt

att inträda. Detta stadgande skulle då äfven omfatta fråga om förlängning af hvilostånd samt, således jemväl ersätta den föreslagna bestämmelsen i § 132, der dessutom för ordet »bifallas» väl egentligen bort användas uttrycket »till pröfning upptagas».

I förra momentet af § 130 är en bestämmelse angående visst åliggande för den, som redan erhållit arbetsbefrielse, införd mellan föreskrifter i § 129 och senare momentet af § 130, som röra hvad iakttagas bör vid ingifvandet af ansökning om hvilostånd.

Enär de i § 59 af grufvestadgan förekommande bestämmelser, bland annat, lemna tillfälle till missbruk och icke heller i öfrigt uppbäras af några giltiga skäl, är det påkalladt, att oegentligheten häri undanrödjdes. Enligt motiven till § 134 af förslaget har åsyftadt varit att medelst föreskrifterna i samma paragraf åstadkomma vinnandet af detta ändamål; i hvilket hänsende det i berörda motiv yttras, att Kommitterade »föreslagit, att det skall gälla såsom regel, att den som sökt hvilostånd likväl bör fullgöra arbetsskyldigheten under den tid ansökningen är beroende på pröfning, ehuru grufveegaren, om han finner sig hafva fullt giltiga skäl till vinnande af hvilostånd, kan, sedan han ingifvit ansökan derom, på egen risk upphöra med arbetet, så snart han för den föregående delen af arbetsåret fullgjort motsvarande del af arbetskvantiteten, dock under förutsättning att det sökta hviloståndet beviljas». Jemte det att af den anvisning, att grufveegaren, »om han finner sig hafva fullt giltiga skäl till vinnande af hvilostånd», hvilka skäl icke grufveegaren utan vederbörande myndighet skall pröfva, kan »på egen risk», hvilket i alla händelser är honom obetaget, upphöra med arbetet, »dock under förutsättning att det sökta hviloståndet beviljas», hvarigenom åter risken förfaller, föga synes vara att för en grufveinnehafvare henta till ledning och efterrättelse, är paragrafen så affattad, att den, ehuru under en annan form än nyssberörda § 59 i grufvestadgan, lemna temligen vidsträckt utrymme för undgående af ett eljest stadgadt åliggande. Ju tidigare på året ansökning om hvilostånd ingifves, dess mindre blir arbetsskyldigheten för samma år; och, om ansökningen ingåfves, exempelvis, första helgfria dag på året, skulle hela det årets arbetsskyldighet, der hvilostånd från och med nästföljande års början beviljades, förfalla. Dessutom kan det icke vara lämpligt, hvarken att, såsom nu skett, påbjuda, att en skyldighet skall fullgöras, men derjemte förklara, att den under visst vilkor skall »anses fullgjord» utan att vara det, eller att ett beslut, som afser en viss i detsamma angifven tid, tillika skall medföra enahanda verkan för förhållanden under en annan tid; och slutligen skulle äfven det med bestämmelsen

i § 123, liksom väl ock i § 133, åsyftade ändamål att vinna enkelhet och lättad utredning vid beräklandet af tiden för arbetsskyldigheten genom föreskrifterna, sådana de nu äro affattade, förfelas. Det i den ifrågavarande paragrafen upptagna stadgandet torde derföre böra gifvas en lydelse af följande innehåll: »Har man sökt hvilostånd, fullgöre dock arbetsskyldigheten för det år, då ansökningen ingafs; kommande för tiden näst derefter skyldigheten till arbetets fullföljande att bero på huruvida hvilostånd beviljas eller icke».

För bedömande af frågor, hänförliga under stadgandet i förra momentet af § 135, erfordras äfven att karta öfver utmålsområdena företes, hvadan föreskrift om insändandet jemväl af sådan handling synes böra i samband med stadgandet i § 136 meddelas.

Då det dels är själfklart, att Bergmästaren skall angående de i § 137 omförmälda medgifvanden underrättas, dels förekommer en mängd andra ärenden, i hvilka lika nödigt är, att Bergmästaren undfår kännedom om Öfverstyrelsens beslut, utan att någon särskild föreskrift härom funnits påkallad, torde stadgandet i denna paragraf kunna och böra utgå.

Det i § 138, af Sjunde kapitlet »Om ordningen vid grufvedriften», förekommande uttrycket »Grufverörelsen skall vara underordnad bergverksstyrelsen» är i hufvudsaken upptaget ur § 44 af grufvestadgan, ehuru utan den förklarande inledning, hvarmed samma paragraf börjar. Enligt motiven till förslaget, skulle bergverksstyrelsen hafva att tillse, »att arbetet bedrifves efter ordnad plan och på ett ändamålsenligt sätt, på det att hvarje grufva måtte bearbetas icke blott med hänsyn till största möjliga vinst för ögonblicket, utan sålunda, att man må kunna äfven i framtiden göra sig till godo så mycket som möjligt af de från grufvan åtkomliga fyndigheter». Visserligen är Kollegium till alla delar af den åsigt, att, på sätt Bruks societeten i sina erinringar vid denna paragraf och dermed i närmaste samband ställda stadganden yttrat, »offentlig myndighets ingripande i den enskildes ekonomi» ej bör »ifrågakomma i annat fall eller längre, än sådant finnes oundgängligen nödigt»; men Kollegium finner icke heller denna grundsats vara genom Kommitterades förslag i denna del, sådant detsamma enligt nyss anförda motivering skall förstås, i någon mån träd för nära, och kan icke utan all inskränkning biträda den af Bruks societeten uttalade mening att åt grufveinnehafvare kunde, i kraft af hvad dennes »egen fördeb» bjuder, öfverlemnas att »ordna sin grufverörelse på sätt, som i hvarje fall finnes ändamålsenligt». Så länge inmutningsrätt anses vara påkallad ur synpunkten af att främja det allmännas intresse och för

sådant ändamål böra bibehållas, lärer det ock vara i sin ordning, att den enskilde, som njuter förmånen af denna rätt, så begagnar sin fördel deraf, att den varder förenlig med nämnda intresse; och till detta hörer utan fråga, att, såsom Kommitterade anmärkt, en grufva arbetas icke blott med hänsyn till största möjliga vinst för ögoublicket, hvar-till den egna fördelen stundom kunde mana, utan äfven med uppmärksammande af hvad framtida förhållanden i fråga om tillgodogörande af möjligen qvarbefintlig fyndighet härutinnan kunna kräfvä. I vidsträcktaste mening taget, innefattar visserligen det af Bruks societeten föreslagna uttrycket grufvans »framtida bestånd» äfven ett sådant uppmärksammande, men en dylik tolkning synes icke vara af Societeten äsyftad. I den af Kommitterade föreslagna bestämmelsen, att arbetet skall drifvas »efter ordnad plan och på ändamålsenligt sätt», bör ej gerna kunna inläggas någon betydelse, hämmande eller hindrande för grufveegarens frihet att, på berättigadt sätt, efter eget val anlägga och fortdrifva arbetet; och det skulle följaktligen vara endast der missbruk eller ett förnärmande af det allmännas ofvauberörda intresse möjligen ifrågakomme, som ett inskridande från statens sida skulle ega rum; hvilket deremot så länge den egna fördelen verkade allenast i den af Bruks societeten antydda riktning icke borde eller kunde ske.

Med fullt och behöfligt erkännande af den omvårdnad, som vid grufvearbetens anläggande och drifvande inom landet mer och mer egnas åt dithörande angelägenheter och deras ordnande på grund af erforderlig sakkunskap, i synnerhet der grufvearbetet är af något större omfattning, kan dock knappt påräknas, att en sådan omvårdnad allestädes skall i lika grad göra sig gällande, äfven af det skäl att, då brytningen i många af det stora antal grufvor, som här finnes, är jemförelsevis föga betydlig, omständigheterna icke alltid föranleda eller medgifva att underkasta sig eller vidkännas de kostnader, som äro förenade med att för ledningen af dylika arbeten hafva anställda personer med någon högre grad af bergteknisk bildning. I de nyare Tyska bergverkslagarne är angående ordnandet af grufvedriften föreskrifvet, bland annat, att ledningen af arbetet vid hvarje bergverk skall omhänderhafvas af person eller personer, till namnet hos bergverksstyrelsen uppgifven eller uppgifna, och hvilkens eller hvilkas behörighet för ändamålet, i afseende på teknisk insigt och skicklighet, blifvit af bergverksstyrelsen godkänd; och i England skall likaledes, enligt lag den 10 Augusti 1872, vid hvarje bergverk, som är hänförligt under de i samma lag gifna bestämmelser, finnas en hos vederbörande myndighet anmäld och till följd af ådagalagd verksamhet eller aflagda

kunskapsprof för ändamålet kompetent och såsom sådan inregistrerad föreståndare för grufvearbetet. Att med en dylik anordning tillsynen öfver bergverkshandteringen, i de delar en sådan tillsyn från det allmännas sida bör ega rum, måste betydligt underlättas, ligger i öppen dag; och om i andra länder funnits nödigt att, jemte meddelandet af föreskrifter om anställandet af sakkunniga personer för den dagliga ledningen af grufvearbetet, åt bergverksstyrelserna, eller, såsom i England, åt bergverksinspektörer, uppdraga att inom fastställda gränser öfvervaka sättet för grufvearbetens anläggande och fullföljande, så lärer här i landet ett sådant öfvervakande, i ofvan angifven omfattning, utöfvadt i första hand af bergverkstjenstemän i tillräckligt antal, visserligen icke kunna anses vara annat än hvad bergshandterings och det allmännas intresse kräfver.

Som emellertid ordalydelsen i den förevarande paragrafen af förslaget, att »Grufverörelsen» skall vara »underordnad bergverksstyrelsen», i och för sig har ett vidsträcktare innehåll, än som motsvarar nämnda styrelses här afsedda och med den näringsidkaren numera tillerkända handlingsfrihet förenliga göranden och låtanden i fråga om sagda rörelse, torde lämpligare vara att, med bibehållande i öfrigt af hvad stadgandet innefattar, ersätta denna ordföljd med det af Brukssocieteten föreslagna, mindre omfattande, uttrycket: »Statens kontroll öfver grufverörelsen utöfvas af Bergverksstyrelsen», eller ock, då någon allmän bestämmelse om att staten skall utöfva någon kontroll i förevarande hänseende icke är förutskickad, att gifva stadgandet, exempelvis, följande lydelse: »Grufverörelsen skall vara underkastad kontroll af Bergverksstyrelsen, hvilken dervid har att tillse, att arbetet bedrifves efter ordnad plan och på ändamålsenligt sätt».

Enligt nådigt bref till Kollegium, angående reglering af Bergmästaredistriktet m. m., den 13 November 1874, åligger det Grufveingeniör att på eget ansvar jemte Bergmästaren och efter öfverenskommen fördelning hafva tillsyn öfver grufvedriften inom sitt tjenstgöringsdistrikt och tillhandagå med upprättandet af brytningsplaner m. m., med rättighet likväl för Bergmästaren, i egenskap af förman för Grufveingeniören, att pröfva och, der anledning dertill förekommer, förändra de af denne gifna anvisningar och föreskrifter. Vid sådant förhållande torde förra momentet af § 139, hvilket moment, så som det nu är affattadt, genom ett hänförande till § 138 väl egentligen icke får den betydelse, som är åsyftad, utan gifver den meningen, att Bergmästaren skall hafva närmaste tillsynen öfver att grufverörelsen skall

vara underordnad Bergverksstyrelsen och att denna har att tillse hvad i paragrafen omförmåles, böra så formuleras, att det kommer att uttrycka, att närmaste tillsynen öfver grufvebrytningen skall utöfvas af Bergmästaren med biträde af Grufveingeniören; hvarefter senare momentet af paragrafen skulle angifva hvad bemälda tjänstemän i sådant afseende särskildt hade att iakttaga. På sätt vid affattandet af §§ 40 och 65 förfarits samt på grund af därför i motiven lennad förklaring å det i samma paragrafer begagnade ordet »anläggning», synes för öfrigt det såväl i nämnda senare moment af § 139 som i §§ 140 och 142 använda uttrycket »jordegendom» böra fullständigas till »jordegendom eller anläggning».

Redan vid § 34 har Kollegium yttrat sig angående de grunder, som, enligt Kollegii åsigt, borde i fråga om det i förra momentet af § 141 förekommande stadgande göras gällande i afseende å förbud mot eller inskränkning i rätt till grufvearbete under dag; och torde Kollegium rörande den i Kollegii tanka påkallade förändring af detta stadgande i nu omförmälda del få åberopa hvad i sådant afseende här ofvan, vid nämnda § 34, blifvit anfördt. För öfrigt och beträffande sådant arbete under jord, som, enligt hvad jemväl vid sistnämnda paragraf blifvit yttradt, skulle kunna efter bergstjänstemans pröfning få framdrifvas under vissa af de i dagen fridlysta områden, synes böra meddelas enahanda föreskrift som i fråga om försöksarbete angående ställandet af nöjaktig säkerhet för godtgörelse af skada, förorsakad genom grufvearbete under dag, äfvensom bestämdt uttryckas, att, der rätt till arbetets fortdrivande beror af nämnda pröfning, arbetet, vid ansvar såsom för åverkan, icke må företagas förr, än tillåtelse dertill blifvit af vederbörande myndighet beviljad, och beslutet härom delgifvits egaren och nyttjanderättsinnehafvaren af jorden, i stället för att enligt den nu begagnade formuleringen i senare momentet af paragrafen ansvaret är fäst vid underlåtenhet att hos Bergmästaren göra »anmälan» om saken.

Hvad till skyddande af »jordegendom och anläggning», så i ena som andra afseendet, stadgas rörande »grufvearbete under dag» lärer äfven böra gälla i fråga om arbete under jord i dagort.

Enär de i § 146 oförmälda kartor äro af synnerlig vigt för kändedom om och bedömande af en mängd förhållanden, hvilka med grufvedriften och kontrollen eller tillsynen deröfver stå i det närmaste samt band, och utförandet af de för åstadkommandet af dessa kartor erforderliga arbeten måste i regel antagas lemna större garantier för arbetets tillförlitlighet, då det sker under tjänstemannaansvar, samt

något giltigt skäl för meddelandet af ett stadgande i den riktning, att, på sätt Bruks societeten äfvensom tvänne af Bergmästarne ifrågaställt, grufveinnehafvare skulle, utan all inskränkning, ega att sjelf bestämma af hvem dylik karta skulle upprättas, icke blifvit anfördt eller är för handen, helst icke förutsättas kan, att enhvar grufveegare skulle besitta den speciela sakkännedom, som val af person härutinnan gjorde nödig, lära ifrågavarande arbeten böra, i öfverensstämmelse med hvad hittills varit gällande, äfven hädanefter utföras af bergstjensteman, eller af den, som blifvit genom särskildt förordnande förklarad till sådant arbetes verkställande befogad. Icke mera än det är betaget en jordinnehafvare att för sitt enskilda bruk och begagnande låta af hvem som helst affatta karta öfver eller annan afteckning af sitt jordområde, kan det förmenas en grufveegare att för enskildt bruk och nyttjande låta genom den person, han finner lämplig och villig att arbetet utföra, åt sig upprätta karta öfver grufva, som af honom innehafves. Men laga kraft och vitsord lärer handling af ifrågavarande slag icke kunna anses ega, så vidit den icke är upprättad eller, efter verkställd granskning, vederbörligen styrkt, i förra fallet af den, som eger landtmäterigöröromål på eget ansvar förrätta, samt i senare fallet af bergstjensteman eller den hans ställe företräder; och lämpligt kan icke heller vara, att Bergsöfverstyrelsen eller Bergmästare skulle till grund för beslut i något grufvedriften rörande ärende lägga en dylik handling, utgången från annan än den, som blifvit vederbörligen förklarad behörig att en sådan handling upprätta.

Sedan numera, till följd af ofvannämnda nådiga bref den 13 November 1874, Grufveingeniör må på eget ansvar förrätta mätning af grufva och öfver densamma uppgöra karta, samt sådant arbete jemväl företrädesvis är lämpligt för Grufveingeniören, som kan åt detsamma mera odeladt än Bergmästaren egna sin tid och äfven, såsom vanligen till lefnadsåren yngre, ej sällan kan hafva lättare att utföra vissa detaljer af detta arbete, torde det, i fråga om den tjensteman, af hvilken arbetet skulle verkställas, begagnade uttrycket »Bergmästaren» böra utbytas mot »Bergmästaren eller Grufveingeniören»; hvarjemte åt Bergsöfverstyrelsen synes kunna öfverlemnas att, der behofvet skulle sådant påkalla, genom särskildt förordnande, för hvarje gång eller för viss tid, förklara annan person, hvilken, efter aflagda kunsksprof, å bergsstaten vunnit inträde och visat sig ega af bergstjensteman eller annan sakkunnig väl vitsordad insigt och skicklighet i grufvemätning och affattandet af grufvekartor, berättigad att på eget ansvar dithörande arbeten utföra. Deremot torde den ifrågaställda föreskriften, att »berg-

mästare» må låta dylika arbeten »på sitt ansvar» af annan förrättas, böra utgå, enär gifvet är, att, om bergstjensteman vid merberörda arbeten begagnar biträden, hvilket bör stå honom öppet och äfven medför det gagnet, att yngre personer, efter afslutad teoretisk kurs, beredas tillfälle att såsom elever utbilda sig i yrket, bemålde tjensteman dock skall ansvara för arbetets rigtighet och denna bestyrka på enahanda sätt, som om han sjelf arbetet till alla delar utfört.

Så som paragrafen nu är affattad, gifver den, i enlighet med motsvarande paragraf i grufvestadgan, vid handen, att upprättandet af grufvekarta liksom blott undantagsvis eller af särskild anledning skulle ske. I sin ordning är emellertid, att exemplar af karta öfver hvarje inom landet arbetad grufva af någon betydighet finnes i förvar hos offentlig myndighet och efter som arbetet i grufvan fortgår kompletteras. För sådant ändamål är vid Bergsöfverstyrelsen ett grufvekartekontor, med en särskildt aflönad tjensteman, hvilken skall hafva till åliggande att vårda den i samma kontor befintliga samling af kartor och andra handlingar, hålla desamma tillgängliga för dem, som önska deraf taga kännedom, vid behof kopiera kartorna samt, när så föreskrifves, å dem inlägga kompletteringar. Och äfven Bruks societeten har uppmärksammat behofvet deraf, att nämnda kontor, förutom att nyupprättade kartor skulle dit inkomma, må ej mindre varda försedt med exemplar af sådana äldre kartor, som för detsamma finnas erforderliga, än äfven årligen tillhandahållas konceptkartorna öfver de kompletteringsmätningar, som under föregående året egt rum.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt, synas i förevarande hänseende stadganden böra meddelas i den rigtning:

att öfver grufvor, som äro under arbete, skola, efter föreskrift af Bergsöfverstyrelsen, eller när Bergmästaren finner det nödigt, eller när grufveegaren det äskar, af Bergmästaren eller Grufveingeniören, eller af annan, som Bergsöfverstyrelsen må för ändamålet förordna, på grufveegarens bekostnad efter föregången mätning upprättas fullständiga markscheiderkartor;

att grufvekarta, äfven der den tillkommit före den nya stadgans utfärdande, skall, i mån af behof samt i enahanda ordning som i fråga om grufvekartas upprättande här blifvit angifven, kompletteras;

att ett exemplar alltid skall vid grufvefältet vara att för vederbörande tillgå;

att, när grufvekarta blifvit upprättad, ett exemplar deraf skall hos Bergmästaren förvaras och att konceptkartan skall af Bergmästaren, så snart ske kan, till Bergsöfverstyrelsen insändas;

att inom Juni månads utgång hvarje år konceptkartorna öfver de kompletteringsmätningar, som föregående året egt rum, likaledes skola af Bergmästaren, sedan exemplar af sådana kompletteringskartor blifvit ej mindre till vederbörande grufveegare aflemnade, än äfven till förvarande i Bergmästare-arkivet affattade, till Bergsöfverstyrelsen insändas; samt

att Bergsöfverstyrelsen må, der det finnes erforderligt, ega att af de före den nya stadgans utfärdande upprättade, hos grufveegare befintliga, grufvekartor låta för Grufvekartekontorets räkning ett behörigen affattadt exemplar genom Bergmästaren från vederbörande grufveegare infordra.

Den i § 49 af grufvestadgan förekommande bestämmelsen om anteckning angående »sådana iakttagne förhållanden i afseende å grufvan samt dess sköl- och malmformationer, som kunna tjena till ledning eller upplysning vid brytningens framtida anordnande» är icke upptagen bland föreskrifterna i § 147 af förslaget; och om äfven afsedt är, att bergstjenstemän skall under sina besök vid grufvan sjelf söka utröna dylika förhållanden, kan det dock lända till upplysning, att anteckningar af ifrågavarande slag föras af den, som har den dagliga ledningen af arbetet, hvadan lämpligt synes vara, att äfven härom någon föreskrift i författningen inflyter. Då för ernående, med en mot behofvet svarande noggrannhet, af kännedom om beloppet af uppfordradt ofyndigt mineral icke torde, såsom Brukssocieteten antydt, vara nödigt att hvarje tunna eller mått af uppfordradt sådant mineral skulle särskildt vägas, och uppgift om detta belopp vid sidan af uppgiften om beloppet af det vunna fyndiga mineralet äfven i statistiskt hänseende har sitt intresse, synes det föreslagna stadgandet jemväl i denna del kunna hädanefter som hittills bibehållas.

Enär, jemlikt nådigt bref den 26 Oktober 1877, de i § 148 åsyftade uppgifter numera skola meddelas för kalenderår, i stället för såsom tillförene för så kalladt bruksår, torde omständigheterna påkalla, att den i samma paragraf föreslagna tid för uppgifternas aflemnande till Bergmästaren framflyttas från »utgången af Januari månad» till »utgången af Februari månad». Af den lydelse, som gifvits senare momentet af nämnda § 148 vill synas, såsom om afsedt vore, att Bergmästaren, der berörda uppgifter icke å föreskrifven tid ingåfves, skulle, antagligen i den ordning, som i § 156 angifves, vända sig till »domstolen» för att få vederbörande förelagd »ny tid» och »förhöjdt vite». Då detta, bland annat, skulle i de flesta fall medföra en tidsutdrägt, som måste i betydlig mån fördröja afgifvandet af den Bergsöfversty-

relsen anbefalda underdåniga berättelsen angående bergshandteringen i Riket, hemställer Kollegium, att Bergmästare måtte, i likhet med hvad, enligt § 49 af grufvestadgan, nu är gällande, tillerkännas behörighet att vid behof sjelf förelägga tid och förhöjda viten till ett maximumbelopp, som lämpligen torde kunna bestämmas till 100 kronor.

Då icke i samband med stadgandet i § 158 eller annorstädes är, utom i de fall som i §§ 159, 168 och 169 afses, omförmäldt huru, vid omröstning emellan delegare i grufvebolag, beslut, i händelse att antalet röster å ömse sidor är lika, skall fattas, torde något stadgande härom böra upptagas.

Med afseende å hvad Brukssocieteten anfördt i fråga om det i § 159 föreslagna stadgandet, att inmutare äfvensom annan innehafvare af hela inmutarelotten skall ega företrädesrätt att vara bolagets styresman, hvilket stadgande för öfrigt icke står i full öfverensstämmelse med de i §§ 157 och 158 uttalade grundsatser, synes detta stadgande böra affattas i den af Societeten angifna riktning.

Då nödigt är, att bergstjenstemännen ega kännedom om den grufvebolag företrädande styresmannens namn och hemvist, lärer ock vara af behöfvat påkalladt att i samband med stadgandena i § 160 och i senare momentet af § 162 föreskrifva, i förra fallet, att anmälan i ämnet skall ske äfven hos Bergmästaren, och, i senare fallet, att domaren, sedan han utsett ombudsman, bör derom underrätta Bergmästaren.

Af formelt skäl, och då inträffa kunde, att bolagsstämmas beslut icke öfverensstämde med de i författningen gifna föreskrifter, samt det således icke läte sig göra att ställa sig bäggedera till efterrättelse, synes den i § 161 förekommande ordföljden »af bolagsstämman honom meddelade» böra så fullständigas, att derigenom utmärkes, det stadgandet afser af bolagsstämman meddelade behöriga föreskrifter.

Ehuru af innehållet i § 163 äfvensom af sammanhanget i öfrigt visserligen må kunna dragas den slutsats, att styresmannen är den, som skall emottaga äfven »bergverksstyrelsens ordningsföreskrifter», torde likväl lämpligt vara att bland de i förra momentet af § 162 i detalj uppräknade åligganden för styresmannen äfven omförmåla skyldigheten att emottaga ifrågakommande föreskrifter från nämnda styrelse.

På sätt Brukssocieteten och Bergmästaren i Gefle-Daladistriktet anfört, lärer det föreslagna stadgandet i § 168, att de delegare, som lemnat fyllnadstillskott för grufvearbetes bedrivande i större utsträckning, än öfrige delegare med lika röstetal funnits villiga att medgifva, skulle ega att för hvad de derigenom fått att fordra hos bemälde öfrige delegare hålla sig till desses andelar i bolagets egendom och afkast-

ningen deraf, kunna för de delegare, hvilka till arbetet velat eller förmått lemna endast mindre tillskott, medföra följder, som icke vore med rättvisa och billighet förenliga, samt lätteligen leda derhän, att desse delegare komme att utan ersättning gå förlustige sina lotter i bolaget. En sådan påföljd skulle försätta dem i en sänre ställning, än om de, med tillämpning af hvad i § 169 föreslagits, för sin del beslöte, att företaget skulle nedläggas, och att sålunda icke vidare skulle lemnas något tillskott, i hvilken händelse de egde att efter vederbörlig uppskattning njuta ersättning för sina andelar åtminstone i annan bolagets egendom än sjelfva grufvan med de för dennas styrka och bestånd nödiga byggnader; och något giltigt skäl att vid lika röstetal för de skiljaktiga meningarna låta dem, som ville deltaga i arbetets drifvande och därför göra tillskott efter hvad de finna omständigheterna medgifva, löpa större äfventyr och utsättas för ett strängare förfarande, än som kunde drabba dem, hvilka icke vore villige att fullfölja arbetet och att därför vidare tillskjuta några medel, torde ej vara för handen.

Mot den af Bruks societeten föreslagna jemkning i ifrågavarande stadgande, att de, som gjort fyllnadstillskott, endast skulle ega att, enhvar i förhållande till sitt tillskott, därför hålla sig till det mineral, som under det pågående grufvearbetet vunnas och belöpte på de öfrige lottegarnes andelar i grufvan, synes icke något annat vara att i hufvudsak erinra, än att de, som röstat för grufvans drifvande i mindre omfång, då skulle, antagligen ganska ofta, nödgas lemna sina tillskott utan att kunna af dem påräkna något slags afkastning, enär de, som lemnat fyllnadstillskotten, egde att af samma afkastning först uttaga ersättning för dessa tillskott. Tvifvelsutän är denna fråga synnerligen svår att reglera, och en väsentlig fördel för den mindre kapitalstarke lotteparen i grufvan skulle vara, om saken kunde lösas i den rigtning, som af nyssbemälda Bergmästare blifvit antydd; hvilket väl dock, i hvad vidkommer flerehanda detaljer, möter vanskligheter att genom bestämmelser i en författning åvägbringa och väl måste i åtskilliga hänseenden lemnas till uppgörelse genom bolagsregler eller annat aftal. Emellertid skulle, åtminstone för det fall, som i den förevarande paragrafen afses, eller att rösterna å ömse sidor vore lika många, kunna ifrågasättas, huruvida icke såsom allmänna grunder för en föreskrift i ämnet kunde uppställas, att de delegare, hvilka vid bolagsstämman röstade för grufvearbetets drifvande under året i mindre omfattning och sålunda för lemnaude af mindre tillskott, skulle vara berättigade att af den afkastning, som af grufvedriften kunde vinnas, njuta sin andel, beräknad efter de mindre tillskottens belopp i förhållande till de

störres, samt att, der visas kunde, att grufvedriften under viss tid icke lemnat någon vinst, såsom ofta nog inträffar, bland annat vid nya arbetens anläggande, men grufvedriften sedermera blefve vinstgifvande, rättigheten för dem, som lemnat de mindre tillskotten, att, för vinnande af större andel i afkastningen, få för sina lotter öka tillskotten eller tillskjuta samma belopp som de öfrige delegarne skulle, der sådant af dessa äskades, bero på erläggandet för den förflutna tiden af sådant belopp, som erfordrades för utjemnandet af skilnaden emellan det större och det mindre tillskottet under samma tid. Men finnes en dylik anordning icke mot ändamålet svarande, och medgifvas bör, att genom densamma invecklade förhållanden i lottegarnes mellanhafvanden icke alltid skulle kunna förebyggas, synes enklast vara, att, sedan i samband med stadgandet i § 158 viss form för vinnandet af utslag vid lika röstetal för skiljaktiga meningar faststälts, göra äfven angelägenheter af den art, som i § 168 åsyftas, beroende af bolagsstämmas i behörig ordning fattade beslut, till följd hvaraf paragrafen, såsom då varande öfverflödig, skulle utgå, under det att deremot stadgandet i § 169 borde såsom ett undantag bibehållas.

Den af Bruks societeten, i sammanhang med dess yttrande rörande meranämnda § 168, omförmälda tilläggsfrågan angående rätt för delegare, som det fordrar, att, efter lottnings, af vunnit mineral bekomma och sjelf omhändertaga hvad som på hans lott må belöpa, synes lämpligen kunna utgöra föremål för bestämmelse i en bolagsordning eller för särskild öfverenskommelse, i stället för att genom ett lagstadgande afgöras.

Jemte det att den i § 170 förekommande anvisning angående ämnen, som »här ofvan omförmälas», synes, såsom saknande nödig begränsning, böra gifvas den lydelse, att anvisningen inskränker sig endast till de ämnen, som utgöra föremål för bestämmelserna i det ifrågasvarande kapitlet »om grufvebolag», lärer det mot slutet af paragrafen upptagna förbehåll böra så affattas, att stadgandet, formelt betraktadt, icke medgifver någon afvikelse vare sig från den i § 160 införda bestämmelse med deri af Kollegium föreslagna tillägg, eller från den i § 161 gjorda erinran att styresmannen skall ställa sig de i författningen gifna föreskrifter till efterrättelse.

De på grund af Kongl. Förordningen angående grufvors utmål m. m. den 6 December 1757 tillkomna grufve- eller malm-öres-kassor, som vid utfärdandet af 1855 års grufvestadga funnos inom jernbergs-lagerne bildade, hafva, jemlikt föreskrift i § 61 af samma stadga, hittills varit ställda under Bergmästarens och tvänne af delegarne valda

kassaföreståndares förvaltning samt Bergsöfverstyrelsens inseende och kontroll. Dessa kassor, af hvilka endast de inom Filipstads bergslager äro af någon egentlig betydighet, måste anses såsom delegarnes tillhörighet, ehuru sådan kassas medel skola »hufvudsakligen användas till de grufvors understöd vid påkommande behof, hvarifrån malmören blifvit till fonden behörigen inbetalda» samt »delning af den gemensamma grufvekassan, likasom uttagning af de medel någon viss grufva tillskjutit», icke må i något fall tillåtas. Genom Kongl. Förordningen angående utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 September 1859, § 4, stadgades, att de vid författningens trädande i kraft befintliga hammarsmeds- och masmästare-kassor, öfver hvilkas rätta användande Bergsöfverstyrelsen dittills ock haft inseende, skulle af delegarne gemensamt förvaltas och, utan att få förskingras, till det med kassorna afsedda ändamål användas, hvaröfver Bergmästaren egde hålla tillsyn. Och något skäl att hädanefter annorlunda förfara i fråga om de så kallade malmöreskassorna, eller att bibehålla föreskriften, att kassorna skola stå under Bergsöfverstyrelsens »inseende och kontroll», synes icke vara att anföra. Som emellertid i hvad angår tre af dessa kassor, nemligen de så kallade Nora, Lekebergs och Lerbäckes bergslagers malmöreskassor, förekommer, att, sedan erläggande af föreskrifna afgifter till kassorna icke egt rum, eganderätten till samma kassor af vederbörande förverkats, så att några »delegare» i kassorna, i den mening författningen afser, icke förefinnas, torde nödigt vara att, efter behörig utredning angående dessa trenne kassor, frågan om rätt till användande af eller förfogande öfver desamma göres till föremål för särskildt nådigt beslut.

Med afseende å nu angifna förhållanden, tillstyrker Kollegium, att, i stället för de i tionde kapitlet af förslaget upptagna bestämmelser, måtte i fråga om förvaltningen och användandet af de grufve- eller malmöres-kassor, till hvilka vederbörande grufveegare genom erläggande af föreskrifven malmöresafgift bevarat sin eganderätt, meddelas ett efter ändamålet för kassornas bildande lämpadt stadgande i likartadt syfte med den i nämnda Kongl. Förordning den 20 September 1859, § 4, rörande hammarsmeds- och masmästare-kassorna lemnade föreskrift; hvarjemte, beträffande de förenämnda, delegare saknande trenne kassorna, hvilka för närvarande förvaltas af Bergmästaren och personer i orten, som åtagit sig att vara kassaföreståndare, frågan om, huru med dessa kassor bör förfaras, torde framdeles få särskildt underställas Eders Kongl. Maj:ts nådiga ompröfning.

Äfven om den bestämmelse, som i § 184 afses, må i viss mening låta sig fattas såsom varande af »öfvergående» natur, lära dock de i § 185 upptagna föreskrifter, genom hvilka förut gällande bestämmelser förklaras icke vidare skola lända till efterrättelse, och vid hvilka föreskrifter således är fäst begreppet af fortvaro för obegränsad tid, ej rätteligen vara att hänföra under den för elfte kapitlet valda rubrik af »Öfvergående stadganden», utan torde antingen det med berörda föreskrifter åsyftade förklarande lämpligen kunna, såsom ske plägar, i inledningsorden till författningen meddelas, eller ock rubriken å kapitlet böra ändras till »Öfvergångsstadganden», hvilket synes uttrycka hvad med de i kapitlet upptagna bestämmelser är att förstå.

Enär de i §§ 189 och 190 föreslagna bestämmelser äro af beskaffenhet att föranleda väsentliga och hämmande ingrepp i de förhållanden, hvilka genom författningen skulle regleras, så i afseende å förvärfvandet af område genom inmutning, som beträffande inmutad fyndighets förseende med utmål, och således måste, under den tid dessa bestämmelser skulle tillämpas, för åtskillige vederbörande medföra ett tillstånd af osäkerhet och äfven gifva anledningar till andra olägenheter af flerehandta slag, samt följaktligen är önskvärdt, att öfvergångstiden härutinnan, hvilken blifvit föreslagen till tio år, måtte, så vidt ske kan och tillgodoseendet af äldre grufveinnehafvares berättigade och billiga anspråk det medgifver, inskränkas, synes kunna ifrågasättas, huruvida icke, i sådant syfte, vore att föredraga att gifva stadgandena den form, att vederbörande utmålsinnehafvare, som vill begagna sig af den honom medelst de ifrågavarande bestämmelserna tillernade rätt, skall, för ändamålet, inom viss kortare tid, exempelvis ett eller två år, från den dag författningen trädte i kraft, hos Bergmästaren om saken göra anmälan och framställa sitt yrkande i denna del.

Slutligen tillåter sig Kollegium erinra, att, sedan nu genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga förordning om mått och vigt den 22 November 1878, förändrade föreskrifter i dithörande ämnen utfärdats, omföring, i erforderliga delar, till uttryck i nya måttet af de såväl i förslaget som i ofvan afgifna utlåtande upptagna måttbestämmelser häraf föranledes, dervid ett utjemnande till de bestämmelserna närmast motsvarande hela tal af nya måttet torde böra ega rum.

Utdrag af Kollegii protokoll, innefattande af undertecknad Wærn
yttrad särskild mening i ärendet, bifogas i underdånighet, och Kollegium
framhårdar med djupaste vörndnad,

Stormächtigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåtar

C. FR. WÆRN.

S. J. STENBERG.

Frans Ant. Crælius.

Stockholm den 30 December 1878.

*Utdrag af Protokollet hos Kongl. Maj:ts och Rikets Kommers-
Kollegium den 30 December 1878.*

Närvarande:

Herr t. f. Presidenten, Kommendören med Stora Korset af Kongl.
Nordstjerne-Orden, m. m., *Wærn*,
Herrar Kommers-Råden och Riddarne *af Ström,*
Sjöberg,
Grönlund,
Stenberg.

Sedan Kongl. Maj:t genom nådig remiss anbefalt Kongl. Kollegium att, efter vederbörande Bergmästares hörande, afgifva underdånigt utlåtande i anledning af ett af dertill i nåder förordnade kommitterade den 25 April 1874 till Kongl. Maj:t afgifvet Betänkande och Förslag till Ny Grufvestadga, samt, efter det yttranden i ämnet från Bergmästarne till Kongl. Kollegium inkommit, ärendet blifvit, på föredragning af Herr Kommers-Rådet Stenberg, vid flera särskilda sammanträden af Kongl. Kollegium handlagdt; så afslutades nu granskningen af samma betänkande och förslag, hvarefter Kongl. Kollegium beslöt underdånigt utlåtande af innehåll, som registraturet utvisar.

Herr t. f. Presidenten, hvilken under ärendets handläggning yttrat särskild mening i ämnet, anförde i sådant afseende följande:

»Då till Kollegii behandling blifvit hänskjutet ett omfattande förslag till en ny grufvestadga, så kan jag i den omständighet, att Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse den 12 Maj 1872, som föranledt ärendets upptagande, icke ifrågasatt inmutningsrättens upphörande i allmänhet utan blott för stenkol, så mycket mindre inse något skäl för Kollegium att icke ingå i pröfning af frågan om behovet af denna rätts bibehållande eller ändamålsenligheten af dess afskaffande i all-

mänhet, som icke blott den Kommitté, af hvilken det nya förslaget blifvit utarbetadt, i främsta rummet såsom bestämmande för de grunder, som i förslaget borde följas, utförligt angifvit sina åsikter i denna hufvudfråga, utan ock de myndigheter och korporationer, som öfver förslaget blifvit hörde, derom uttalat vidt skiljda tänkesätt och önskningsar.

För min del anser jag den allmänna inmutningsrätten obehöflig och för sjelfva bergshandteringen skadlig.

Äfven framför den nedsättning i eganderättens helgd, som tvånget för jordegaren att till inmutare afstå delar af sin mark, innebär och hvars menlighet jag ingalunda vill underskatta, anser jag inmutningsrättens väsentligaste fel vara dess ändamålsvidrighet.

En säker af lag skyddad eganderätt till de föremål, i hvilka deras kapital nedläggas, måste för bergsbruksidkare vara lika angelägen som för jordegare eller andra industri-idkare, men till de ställen, från hvilka de för deras industri nödiga råämnena, malm eller stenkol, hemtas, och till de för grufvornas styrka och bestånd nödiga grufvebyggnaderna kunna bergsbruksidkarne icke erhålla full och obetingad eganderätt. Utgår malmen i en grufva eller kan ett stenkolsfält icke längre med någon fördel bearbetas och måste grufveegaren af denna eller annan orsak öfvergifva arbetet, så öfvergår eganderätten till grufvan med dertill exproprierad mark och nämnde byggnader utan ersättning till den förste, som anmäler sig till grufvearbetets öfvertagande, och fortsättes ej grufvedriften så hemfaller all marken till grufveegaren. Låter egaren borttaga byggnader eller inventarier, är han förfallen till böter och kan dömas skyldig att återställa byggnaderna i deras förra skick. Det kan invändas att olägenheterna af dessa bestämmelser icke kunna blifva synnerligen stora, enär grufveegaren kan förekomma dem genom s. k. försvarsarbete, och att sådana fall, derest ej grufveegaren sett sig särdeles illa före, endast undantagsvis kunna förekomma, förr än han under mångårig besittning af sin grufva haft tillfälle att göra sig för alla kostnader betald; men försvarsarbete är under nämnda förhållanden blott en ny ändamålslös utgift, och osäkerheten af lyckliga resultat af grufvehandteringen är visserligen icke mindre än den af andra yrken, i hvilka det dock aldrig ifrågasättes att ju icke en hvar får behålla hvad han med sina penningar betalt. Kunskapen om att, derest ett grufveföretag misslyckas, egaren ej kan rädda något af de stora summor, som för inköp af mark och bekostande af de väsentligaste grufvebyggnaderna erfordras, måste hos hvarje förtänksam man verka afskräckande för nya företag. Dertill kommer en mycket stor olägenhet, som egarne till äfven de mest värdefulla gruf-

vor i följd af nämnda bestämmelser blifvit underkastade, nemligen att alla grufvor vid domstolar betraktas såsom löseegendom och följaktligen ej kunna intecknas.

Då lagstiftaren genom inmutningsrätten bemyndigat hvem som helst att för ett visst ändamål bemäktiga sig delar af en annans egendom, så kan han icke underlåta att för alla de förhållanden, som derigenom uppkomma, gifva bestämda och minutiösa föreskrifter. Det skulle annars icke finnas några rättsgrunder för afdömande af den mångfald af tvister, som mellan inmutare och jordegare kunna uppkomma. Men lagstiftaren kan ej för hvarje af honom känt eller tänkbart fall gifva mer än en föreskrift och denna måste vara allmänt giltig, huru olika än i verkligheten de förhållanden kunna vara, som derunder måste inrymmas. De väsentligaste villkoren för grufvehandterings tillvaro och utöfning blifva derigenom underkastade ett tvång, som mången gång måste blifva hämmande för dess utveckling, på samma gång, som det aldrig kan så som det fria aftalet tillfredsställa alla parters fordringar eller finna det speciellt för hvarje särskildt sakförhållande riktigaste.

Exempelvis är bland sådana tvångsbestämmelser främst att nämna utmålets storlek. Såsom allmän regel kan ju sägas att det bör vara stort nog för att lemna utrymme för en på rätt bergsvis ordnad grufvedrift, som för inmutaren kan blifva lönande, men ej så stort att det väsentligt öfverskjuter hans behof, hvarigenom det, på samma gång, som jordegaren utan förnuftigt skäl beröfvades den fria dispositionen af en del af sin egendom, kunde hända att en del af en fyndighet ej under obehörigt lång tid blefve bearbetad. Men tillämpningen af denna likasom af hvilken som helst annan regel, som skulle kunna uppställas, saknar alla allmänt giltiga förutsättningar, ty huru stort det område bör vara, inom hvilket en på rätt bergsvis ordnad och lönande grufvehandtering skall kunna inrättas, måste blifva beroende af den eftersökta malmens eller fossilets förekomst och beskaffenhet, hvilka variera i det oändliga. Dertill kommer att, huruvida en grufvedrift i praktiken blir ändamålsenlig och lönande eller ej, beror icke blott af de nämnda naturliga förhållandena, utan ock af grufveegarens förmåga och kapitaltillgångar. Det är därför omöjligt att genom lag ändamålsenligt bestämma huru stort det område bör vara, som för en grufveanläggning är lämpligast och tillräckligt. Blir utmålet för litet, så hämmas industrien, blir det för stort, så blir en större eller mindre del af grufvefältet liggande obearbetad och oåtkomlig, d. v. s. just motsatsen inträffar af det, som med inmutningsrätten afses. I ett en gång anvisadt utmål af den i

grufvestadgan bestämda högsta storlek, är nu ej annan förändring möjlig än att, derest flere innehafvare af särskilda utmål skulle vilja dem till ett sammanlägga, så kan Bergsöfverstyrelsen på gjord ansökning derom förordna efter som lämpligt pröfvas. Kommittén har föreslagit större utmål med rätt för innehafvare af mindre områden att, der fritt fält finnes, erhålla tillökning, men äfven de nya utmålen skola i många fall befinnas för små och i andra för stora med samma påföljd som förut.

Öfverlemnades det deremot åt parterna, — grufvespekulanten och jordegaren, — sjelfve att genom fritt aftal öfverenskomma om hvad som för dem ömsesidigt och gemensamt vore bäst, så rättade sig deras beslut just efter de särskilda förhållandena. Jordegaren nämnde det pris, till hvilket han vore villig att sälja en ifrågasatt del af sin egendom och grufvespekulanten uppgåfve storleken af det område han för ögonblicket behöfde, men gjorde tillika till vilkor för köpet att jordegaren skulle förbinda sig att i mån af uppkommande behof för grufvearbetets utsträckning lemna honom ett ytterligare område till samma eller annat bestämdt pris och således ej sälja angränsande mark till annan grufvespekulant; funne jordegaren den erbjudna köpeskillingen sådan, att försäljningen äfven med dervid fästade vilkor vore för honom fördelaktig, så inginge han derpå, dock med bestämmande af viss tid, efter hvilken gjorda förbindelser, om ej der förut tagna i anspråk, skulle upphöra. Skulle åter parterna ej komma öfverens om dylika vilkor och det af denna eller annan anledning hända att flera små grufvor med för hvardera otillräckligt utrymme komme att ligga i hvarandras närhet, så behöfde de ej embetsmyndighets tillstånd att för lättnad i arbetet och gemensam grufvedrift sammanlägga sina områden till ett enda. Skulle åter en grufveegare finna sig ega större jordområde än han för sin handtering behöfde, så kunde han återsälja den för honom öfverflödiga marken till den jordegare, af hvilken han köpt den, eller till hvem han behagade.

Med hänsyn till de tvister, som mellan särskilda inmutare kunna uppkomma och för att så vidt möjligt gifva dem alla lika rätt, måste, så länge inmutningsrätten bibehålles, grufvestadgan innehålla bestämmelser ej blott om utmålen storlek utan ock om deras form, såsom största längd och bredd, dessas förhållande till hvarandra m. m.; men i betraktande af malmlagers och stenkolsfälts ständigt varierande lokala förekomst, måste äfven här antagas att den för området till hvarje grufvefält bäst passande form skulle lämpligare kunna bestämmas genom fritt aftal än genom i lag på förhand gifna tvångsbestämmelser.

Äfven med hänsyn till personliga förhållanden medför inmutningsrätten följer, som ej kunna vara för bergsbrukets befrämjande gynsamma. I hvarje annan industrigren anses den lyckliga utgången af ett företag vara beroende af de personliga kvalifikationerna hos den eller dem, som leda detsamma, och af hans eller deras besittning af eller förmåga att skaffa de för företagets ändamålsenliga utförande nödiga kapitaltillgångarne. Äro den enskildes egenskaper eller tillgångar ej tillräckliga att försäkra framgång, så bildas bolag, i hvilka delaktigheten afpassas på det sätt, som säkrast och med minsta uppoffring för öfrige delegare leder till det felandes erhållande. När åter bearbetande af en mineralanledning ifrågakommer, så tillhör dispositionsrätten öfver företaget uteslutande den, som först hos bergmästaren anmält sig för erhållande af mutsedel; och hurudana än hans personliga kvalifikationer eller möjliga disqualifikationer att bringa något företag till lycklig utgång må vara, så är äfven jordegaren inskränkt till valet att med honom ingå i delaktighet i grufveanläggningen eller helt och hållet från densamma afstå. Deremot har jordegaren i lagen en anvisning att ej förr än den angifna mineralanledningen hunnit undersökas och blifva känd, anmäla om han vill begagna sin rätt att i grufvanläggningen deltaga eller ej. Det första arbetet måste då bekostas och utföras samt, om företagets öfvertagande af ett bolag befinnes lämpligt, dess organisation ske i okunnighet om de, som derom förena sig, komma i besittning af hälften eller en större del eller det hela af företaget, hvars utgång dock härpå måste i betydlig mån vara beroende. Dessa bestämmelser förbjuda ju ej frivilligt aftal för åstadkommande af det i hvarje särskildt fall ändamålsenligaste resultat, men de minska väsentligt möjligheten af dess uppnående.

Kommittén har föreslagit, att inmutare, som, på grund af att jordegare icke anmäler sig till delaktighet i grufveanläggning, tillträder hela jordegarelotten, skall såsom vederlag därför till jordegaren erlægga en viss andel af allt det mineral, som uppfordras. Jag har för mycket deltagit i de slutligen med framgång krönte sträfvandena för afskaffande af alla särskilda skatter för bergsbruket, för att kunna förstå nyttan af en ny ständig afgifts införande derpå, och svårt att tänka mig förbindelsen att erlægga en afgift såsom vederlag för förlusten af det kapital, den affärserfarenhet och det intresse, som jordegarna skulle kunna tillföra bergsbruket, men har ej för afsigt att vid detta tillfälle ingå i närmare bedömande af nämnda förslag, utan anför det här endast för att, då det synes mig tänkbart att en dylik afgifts temporära utgående skulle kunna ifrågakomma i stället för betalning af mark, på-

peka fördelarne af frihet för bestämmande genom aftal, såväl om en afgift skall utgöras eller ej, som i förra fallet af dess belopp, dervid alla förhållanden kunde för hvarje särskildt fall tagas i betraktande, framför ett lagtvång, påbjudande samma bestämmelser för de mest olika fall.

Näst efter den vilkorliga och osäkra eganderätten till grufvor och nödvändigheten af lagbestämmelser för reglerande af förhållanden, hvilka genom frivilligt aftal kunna mera ändamålsenligt ordnas, anser jag den mutsedelshandel, till hvilken inmutningsrätten ger anledning, böra mot lämpligheten af dess bibehållande såväl ur allmän, som särskildt från bergsbrukets synpunkt anföras.

Endast undantagsvis kan förutsättas att bergsbruksidkare eller kapitalister sjelfve skulle sysselsätta sig med malmletning eller borring efter stenkolsfält. Lika litet kan det i allmänhet antagas att jordegare personligen skulle hafva därför erforderliga kunskaper eller dertill kunna använda sin tid. Funnes ej inmutningsrätten, så skulle den bergsbruksidkare, som funne sig vara i behof af malm eller stenkol, likasom den kapitalist, som ville blifva bergsbruksidkare, med egaren af den mark, under hvilken det förefunnes anledning att antaga att det eftersökta mineralet vore tillfinnandes, göra aftal om tillåtelse till undersökningar och företrädesrätt under viss tid till grufveanläggning i det fall värdefull fyndighet anträffades. Han skulle derefter för anställande af fullständiga undersökningar använda unge män med alla dertill nödiga kunskaper, och ej hafva svårt att finna sådane, som innan de sjelfve ingått i yrke eller förtjent förmögenhet vore villige att åtaga sig dylikt arbete. På samma sätt skulle den jordbrukare förfara, som ville veta huruvida icke hans jord inneslöte några förborgade underjordiska rikedomar. Så länge inmutningsrätten bibehålles, kan deremot ett sådant sätt att tillvägagå icke användas, ty lagen erkänner ej jordegarens rätt till mineralier under hans mark och ett dylikt aftal, som det förenämnda skulle därför blifva utan betydelse. Risker att för kostnaden af omfattande undersökningar ej erhålla någon valuta blefve därför allt för stor.

Under dessa förhållanden blir det en naturlig följd af den nationalekonomiska lagen om arbetets fördelning, att inmutare blifva en särskild klass af yrkesidkare, hvilkas göromål blifva inmutning, letning efter fyndigheter, försöks- och försvarsarbeten, anmälningar om utmåsläggning o. s. v., samt slutligen försäljning af mutsedlar. Lika med hvad för alla yrkesidkare är fallet, måste deras utkomst blifva beroende af att de reducera sina kostnader till det minsta möjliga, som för än-

damålets vinnande är tillräckligt och vid försäljning betinga sig högsta möjliga pris samt uppdrifva sin handtering till största görliga omfång. Finna de ej enskilde köpare, så måste de, för att med vinst blifva sina mutsedlar qvitt, söka åstadkomma stora bolag, och hafva dertill så mycket mera anledning, då vid en större affärs upptagande beloppet af den första köpesumman tyckes vara af mindre betydighet och stora anspråk derföre lättare beviljas.

Det skulle leda till alltför stor vidlyftighet att vidare utveckla följderna häraf. Att de icke i allmänhet äro gynsamma, tyckes vara af erfarenheten bekräftadt. Det var företeelser af detta system, som för- anledde anhållan i Riksdagens skrifvelse den 13 Maj 1872 att Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida inmutningsrätten i fråga om stenkol kunde upphäfvast, och det derpå följande förbudet mot utfärdandet af mutsedlar å stenkolsfyndigheter genom Kongl. Kungörelsen den 24 i samma månad. I sitt yttrande öfver Kommitténs förslag till ny grufvestadga yttrar Kristianstads läns hushållningssällskap att, ehuru flera år förflutit efter det inmutning af stenkolsfyndigheter i länets nordvestra del skett, andra åtgärder för kolbrytning icke synas blifvit vidtagna än försök att under de mest lockande förespeglingar afyttra mutsedlarne; och i samma anda yttra sig Malmöhus och Hallands läns hushållningssällskaper. Och att dylika följder icke äro egendomliga för stenkolsindustrien eller endast i det sydligaste Sverige förekomma, framgår af Bergmästarens i Gefle-Daladistriktet yttrande, i hvilket han omtalar, att ett handverk uppkommit att förvärfva och sälja inmutningsrätt med minsta möjliga qvantitet af verkligt grufvearbete, och att inmutare mindre söka personer med sakkunskap, yrkeserfarenhet, förmåga att bedöma och medel att bedrifva en näring, än sådana, som utan nämnda egenskaper kunde finnas mest benägna att förlita sig på lifliga beskrifningar och löftesrika planer.

Sådana företeelser synas mig mindre vara att förebrå de personer, som följa ett af lagen anvisadt yrke, eller tiden, som stundom är mera, stundom mindre gynsam för deras framträdande, än det system, som tillskapat de förhållanden, af hvilka de äro en omedelbar följd.

Särskildt för bergshandteringen har mutsedelshandeln två stora olägenheter; den ena att priset på nya mineralanledningar oskäligt uppdrifves, och den andra bildandet af stora bolag med otillräcklig kapitaltillgång för ändamålsenlig grufvedrift på de större fält, som de genom inköp af en mängd mutsedlar på en gång slå under sig.

Det har af trovärdige män blifvit mig uppgifvet, att två stenkolsgrufvebolag i Skåne för mutsedlarne till sina grufvefält, — det vill egent-

ligen säga endast för lagligt tillstånd att bearbeta dem, — betalt det ena 650,000 kronor och det andra 500,000 kronor. »Huru annorlunda och för stenkolsbrytningen, ja! för hela landet fördelaktigare hade det» frågar Malmöhus läns hushållningssällskap »ej varit, om de af inmutningsrätten skapade mellanhänderna ej funnits till, utan bolagen sjelfve hade fått träffa öfverenskommelse med jordegarna och sjelfve utfört borrhningarne? Huru mycket kapital kunde ej då varit hopsparadt till förmån för stenkolsbrytningen, huru många svindlande företag — — — hade ej då varit ogjorda och huru mycket större förtroende hade ej då skänkts åt och huru mycket längre hade man ej då hunnit vid brytningen af våra stenkol?»

Det är emellertid ej blott de stora summor, som utan egentlig nytta blifvit för mutsedlar utbetalde, som göra de stora bolag, till hvilka mutsedelshandeln ger anledning, kapitalsvaga. En annan orsak ligger deruti att det vid bildande af så stora bolag alltid blir svårt att erhålla fullt tillräckligt kapital och att derföre en mängd små aktietecknare måste uppsökas och medtagas, hvilka vid första teckningen ingå för sina besparingar, men, då nytt kapital visar sig erforderligt, sakna vilja och förmåga att öka sin teckning.

Om bolagen kunde börja i mindre skala och småningom utvidga sig, så skulle de bättre kunna rätta sina företag efter sin kapitaltillgång, men för tillgodogörande af de i flötser förekommande stenkolsfälten tvingar inmutningsrätten dem att genast från början inmuta stora områden, hvilka de derefter hafva att genom arbete försvara, emedan, om de det skulle underlåta, främmande bolag genast skulle genom inmutning sätta sig i besittning af angränsande fält till det, med hvars bearbetande de ville göra en början.

Ofta kan inmutningsrätten medföra motsatsen af hvad, som dermed åsyftas, — upptäckande och snart tillgodogörande af värdefulla mineralier. Det har redan i det föregående blifvit nämnt hurusom detta inträffar, då en inmutare erhåller större utmål, än han med arbete belägger. Den af honom oberörda delen deraf är ej åtkomlig. Vidare inträffar enligt svensk lagstiftning så kallad fältspärning för samtliga inmutade områden med hänsyn till alla för inmutaren obekanta fyndigheter af annan art, än den, hvarå han uttagit mutsedel. Inmutning å silfver, bly, koppar- eller jernmalm får ej ske å utmål, som blifvit utlagdt för svafvelkis, grafit eller stenkol, eller vice versa, ej heller på mindre afstånd än 50 fannar från förut befintlig grufva, för hvilken visst utmål ännu ej hunnit utläggas. Inmutare, som funnit eller trott sig finna eller blott fått den idé att han möjligen kan finna ett visst mineral

under en annans mark, kan således genom uttagande af mutsedlar för några kronor förvärfva en jordegaren ej tillkommande rättighet att från grufvearbete af allt slag utestänga ej blott jordegaren, utan äfven verkliga uppfinnaren af värdefullare mineral, än det han vill söka, och kan under årtal bibehålla denna rätt utan att söka utmål eller betala den mark, för hvilken han erhållit den. Endast i det undantagsfall att egaren till en, det inmutade området angränsande, grufva på djupet anträffar en förut okänd fyndighet, må han i det inmutade fältet med fältort eftersätta annan fyndighet än den, som der förut är under arbete, dock endast till dess inmutaren med arbete från sitt utmål möter. I de utländska länder, från hvilka svenska lagstiftare i allmänhet hemtat förebilder för grufvestadgans bestämmelser, har äldre inmutare endast under kort tid företrädesrätt till inmutning af annat inom hans utmål upptäckt mineral, än det hvarå hans mutsedel lyder; men då i dessa länder särskilda inmutares rätt att å olika malmer upptaga särskilda grufvor i samma fält ledt till de mest svårlösta förvecklingar, vill jag ingalunda påstå att svenska grufvestadgans föreskrift i detta fall är mindre praktiskt lämplig, endast påpeka att inmutningsrätten ej kunnat konsekvent genomföras och att den i detta fall tydligen motverkar sina egna angifna syften, i det att för hvarje inmutadt område allt intresse för malmletning eller anläggning af bergsbruk af alla slag borttages hos alla andra än den, som för grufvedrift af visst särskildt slag å det området uttagit mutsedel.

Fältspärrning sker ytterligare i Sverige i stor skala genom försvarsarbete och hvilostånd. Med de små arbetskvantiteter, som i grufvestadgan föreskrivas för det förra, kan ingen verklig grufvedrift ske och känt är att det i regeln sker utan att medföra någon som helst annan nytta än att betrygga inmutarens besittningsrätt. Kommittén har deruti föreslagit en väsentlig förhöjning, men man skulle enligt min uppfattning dermed ej kunna vinna något annat än att antalet hviloståndsansökningar och i de fall, der dessa afslogos, antalet af utan nytta förspilda dagsverken skulle betydligt ökas. Verklig nyttig grufvedrift kan ej åstadkommas af någon annan anledning än att den i och för sig är lönande; och om, såsom äfven jag tror, inmutningsrätten leder till missbruk, så är det väl bättre att upphäfva den, än att genom stränga stadganden och dermed följande förbindelser afskräcka från dess begagnande, hvilket, så länge den bibehålles, vill säga detsamma som från upptagande af nya grufvor.

Slutligen har jag mot inmutningsrätten att anmärka den högst betydliga nationalförlust, som det af densamma betingade försvarsar-

betet medför. Statistiska uppgifter, på hvilka en noggrann beräkning deröfver skulle kunna uppgöras, felas, men i Bergmästarens för det södra distriktet yttrande öfver Kommitténs förslag finner man angifvet att i detta distrikt under de senaste fem åren flera hundratusen kronor blifvit i försvarsarbeten uppförade, och då man vet huru ringa antalet af nytillkomna verkliga grufvor är, samt väl får antaga att hvarje inmutad fyndighet under flera år försvaras, så blir man af uppgifterna i bergmästarens berättelser att t. ex. år 1871 inalles 9,438 och år 1872 inalles 14,734 mutsedlar utfärdades, under det att hviloständsresolutionerne samma år voro respektive 2,431 och 1,448, ledd att, långt ifrån att i nämnde uppgift se någon öfverdrift, snarare tro förlusten för hela riket stundom hafva under ett enda år uppgått till anförda belopp.

Sedan jag angifvit hufvudgrunderna för min åsigt att inmutningsrätten å enskildes jord borde upphävas, åligger det mig att uttala mig om de skäl, som af Kommittén blifvit för dess bibehållande anförda.

Det främst nämnda och af Kommittén såsom tillräckligt ansedda skälet är att grundsatsen om bergsbrukets frihet och oberoende af eganderätten till grunden sedan århundraden tillbaka under olika form skulle gjort sig gällande i de flesta europeiska länders lagstiftning, att denna grundsats redan från slutet af det tolfte århundradet kan spåras i den tyska bergslagstiftningen och att den svenska lagstiftningen i ämnet från forna tider utvecklats sig på grundvalen af samma åsigt.

Men om eganderätten till grunden under längre eller kortare tid, i flera eller färre länder och i större eller mindre mån varit underkastad inskränkningar, kan ju icke inverka på frågan om inmutningsrättens lämplighet, utan för den frågans afgörande är det väl särskildt denna rätts ålder, allmänna giltighet och väsentliga inflytande på den svenska bergslagsstiftningens utveckling, som böra tagas i betraktande. Det är bergverksregalet, icke inmutningsrätten, som har den af Kommittén nämnda ålder och efterfrågar man dess historia och inflytande på bergsbruket, så erfar man att det i de flesta länder, der det varit infördt, blifvit upphäfdt eller högst väsentligt modifieradt, att bergsbruket i de länder, som icke eller blott i ringa mån haft det, kraftigast utvecklats sig och att det aldrig blifvit till fullo infördt i Sverige. Inmutningsrätten har visserligen sin historiska grund i bergverksregalet, men är betydligt yngre, har aldrig blifvit införd i Frankrike, ej heller i de flesta af de länder, hvilkas bergslagsstiftning nu är grundad på den franska; och äfven i de tyska länderna, i hvilka den egentligen blifvit utbildad, har den ej för alla värdefullare mineralier varit införd i dem

alla. Uppfattad i den speciela mening, i hvilken det nu är fråga om inmutningsrätten skall bibehållas eller upphävas, d. v. s. om inmutaren skall hafva rätt att tilltvinga sig en del af jordegarens mark, är den i Sverige blott 120 à 140 år gammal, ty uti den af Kommittén anförda jernbergsordningen den 6 Juli 1649 heter det uttryckligen, att den, som ny grufva uppfunnit hafver, »skall gifvas sin hittelön för omaket, och sedan ingen mera rätt hafva ther til, efter helt oskäligt är, at en eller två skola allena hafva gagn af en grufva, som til ofventyrs kunde vara så stor at et hundrade man theraf nog hade» och vidare att den, »som et nyt jernstrek upfinner skal thet icke behålla för sit eget», hvar-efter först följer den af Kommittén citerade utlofvade fördelningen i obestämde lotter och med uppfinnaren förbehållen rätt af en tredje- eller fjerdpart; och ännu uti Kongl. Plakatet den 27 Augusti 1723 är det endast uti det fall att »jordäganden sjelf intet vil uptaga verket eller theruti participera» som han förklarar »wara skyldig at låta then, som det åstundar, samma uptaga» hvaremot det at angifvaren är »först efter wanligheten hittelön» som utlofvas och derefter villkorligen, »ther något beständigt strek eller verk sedan ther af blifver» att han skall »vidare undfå en anständig och vacker vedergällning i sølf eller pengar, jemväl ock ega tillstånd att participera uti sjelfva verket», hvartill ytterligare är tillagdt »förmår uppfinnaren kostnaden ther til ej draga, må han samma sin andel til jordäganden, men ther han then ej behålla wil, tå til participanterna, emot skälig förnöjelse förötra», — hvaraf allt framgår att uppfinnaren, när han ej sjelf var jordegare, icke hade disposition öfver företaget och ej kunde sälja sin rätt till någon annan än förutvarande delegare i grufvan. Det är genom Kongl. Förordningarne om grufvors utmål den 20 Oktober 1741 och den 6 December 1757, som uppfinnaren erhållit dispositionsrätt öfver företaget, och väl först, då genom sistnämnda förordning hans andel blef höjd från en fjerdedel till hälften, som en tvångsrätt öfver jordegaren tillkom honom. Efter min uppfattning är det derföre först sent och mycket långt efter det alla de stora bergslagsgrufvorna blifvit upptagna och kommit i blomstrande skick, som inmutningsrättens införande i den svenska bergslagstiftningen egt rum. Då blott mycket få större grufvor sedan dess tillkommit, torde det inflytande den haft icke böra bedömas efter lagstiftningens utveckling från forna tider, utan med större ledning för omdömet om dess ändamålsenlighet efter de företeelser deraf, som vi i våra dagar sett.

Näst inmutningsrättens ålder är det dess fortfarande förekommande såsom grund för de flesta länders lagstiftning, i synnerhet de länders,

hvilkas utveckling och förhållanden inom detta lagstiftningsområde mest likna våra, som af Kommittén nämnes såsom den omständighet, hvilken i förening med den allmänna uppfattningen här i landet för Kommittén inneburit tillräcklig anledning att finna tanken på inmutningsrättens upphäfvande vådlig.

För att göra påståendet om inmutningsrättens allmänna förekommande riktigt, har dock Kommittén här måst gifva en särskild definition deråt, som synes mig upphäfva tillämpligheten af det förebragta skälet för dess bibehållande i Sverige. Kommittén säger nemligen att den med inmutningsrätt vill beteckna den hvar man förunnade frihet att utan afseende på eganderätten till grunden uppsöka och förvärfva vissa mineral, men icke kan den omständighet, att man i Frankrike och flera länder, som följt dess lagstiftning, i hvilka man icke ens vet hvad inmutning vill säga, förbehållit staten rättighet att till hvem helst den vill, uppfinnare, jordegare eller annan person, gifva concession å grufveanläggning, vara ett föredöme för att i Sverige gifva den förstkommande, som gör anmälan att han vill anlägga en grufva, rätt att bemäktiga sig en annans mark. I ett af dessa länder, der grufvedriften i all synnerhet blomstrar, Belgien, har man i direkt motsats mot principen af uppfinnarens eller inmutarens bättre rätt, genom lag försäkrat jordegaren om förtråde vid concessioners utdelande. Lika litet kan väl den omständighet, att man i Ryssland och Nordamerikas förenta stater lemna hvem som vill frihet att göra grufveanläggningar på statsdomäner, vara något skäl att i Sverige tillåta det på enskildes mark.

Om man lemna åsido Mexiko och andra fordom Spanien tillhöriga länder i Amerika, i hvilka under förhållanden, som icke hafva någon likhet med våra, inmutningsrätten blifvit införd och bibehållen, så torde det vid närmare undersökning befinnas vara endast i de tyska länderna, inclusive Österrike och möjligen i några kantoner i Schweiz, samt i Norge och Finland, som en inmutningsrätt liknande den svenska finnes. Också måste det, då Norge hemtat sin bergslagstiftning från Tyskland och Finland från Sverige, samt dessa båda länder hafva ett jämförelsevis mindre betydligt bergsbruk, vara de tyska länderna, som Kommittén afsett, då den såsom ett föredöme i synnerhet nämnt lagstiftningen i de länder, hvilkas utveckling och förhållanden inom detta lagstiftningsområde mest likna våra. Jag kan dock ej medgifva rättigheten af detta sista påstående och då väsentliga olikheter i tyska och svenska förhållanden synas mig vara af den natur att de på

omdömet om frågans afgörande böra inverka, kan jag icke underlåta att här framhålla dem.

Den svenska bergslagstiftningen är, i synnerhet efter inmutningsrättens införande i densamma, tydligen en efterhärming af den tyska, men häraf följande likhet i lagparagrafer kan icke förändra ursprungliga skiljaktigheter i nationela rättsförhållanden, ej heller har den hindrat olika utveckling af förhållanden inom lagstiftningsområdet. Inmutningsrätten är en omedelbar följd af bergverksregalet, af hvilket de tyska furstarne funno sig icke kunna på annat eller bättre sätt hemta inkomster, än genom att för en hvar göra det fritt att mot tionde hvar som helst göra bergverksanläggningar, men den historiskt rättsliga grund, på hvilken sjelfva bergverksregalet hvilar, har icke i Sverige funnits. Detta regale är en utgrening af feodalsystemet, som uppkom, då under den tidigare medeltiden hela länder eröfrades af främmande folkstammar, som i dem bosatte sig. De eröfrade folkens konungar konfiskerade och tillegnade sig då en mängd gods eller större och mindre landsträckor och stundom länder, såsom sin egendom, men gäfvo slott och borgar med tillhörande gods eller hela provinser i län med ärftlig eller lifstidsbesittning till sina häranförare och hofmän, dervid dock förbehållande sig vissa egande- eller höghetsrättigheter, bland hvilka bergverksregalet blef en. Till följd häraf uppkom skillnaden mellan allodiala och feodala gods. Till de förra hade innehafvaren egande- eller odalrätt, till de senare blott besittningsrätt, men under århundraden af laglöshet, våld och förtryck funno i Tyskland egarne af allodialgods sin fördel i att till konungar eller furstar öfverlemna sina gods och derefter åter mottaga dem i län, hvarigenom de visserligen blefvo länspligtige och förlorade en förut egande sjelfständighet, men deremot fingo anspråk på ett skydd, af hvilket de funno sig vara i trängande behof. På detta sätt upphäfdes i Tyskland småningom odalrätten till alla andra gods än dem, hvilka furstarne såsom egna behållit och, då äfven dessa lemnades i län, försvann den slutligen helt och hållet. Bergverksregalet blef derigenom allmänt och ingick i folkens rättsbegrepp och ländernas lagar. De värdefulla under detta regale innefattade mineralierna äro i Tyskland en af den egentlige egaren till jorden bibehållen egendom, under det att jorden i öfrigt blifvit fränskiljd först med blott besittningsrätt, men senare ock med feodalsystemets upphörande såsom laglig och säljbar egendom. Men i Sverige, som aldrig varit eröfradt och ej heller till den grad förtryckt, att odaljordsegarne afhändt sig sin egande rätt, har derföre också trots många försök bergverksregalet icke kunnat

genomföras, och den under frihetstiden från Tyskland införda inmutningsrätten möter alltjemt vid sin tillämpning en känsla af kränkt eganderätt.

Såsom vederlag för inmutningsrätten betingades i Tyskland bergverkstionden och utgår der fortfarande. I Sverige har den blifvit antagen såsom skatt, men åter blifvit afskaffad.

I båda länderna hafva senare tiders åskådningssätt medfört minskade skatter och större frihet i utöfningen af bergshandteringen; men de förbättringar, som under de sista årtiondena i denna rigtning blifvit gjorda, hafva i Sverige, som hvarken haft så många skatter eller ett sådant förmynderskap under talrika statstjenstemän, som det hvilket den tyska bergshandteringen blifvit underkastad, varit både tidigare och mycket större, än dem, som hittills kunnat i Tyskland genomföras. Att nu hos oss taga sista tyska bergslagstiftning till föredöme, innebär derföre ett tillbakagående eller åtminstone stillastående.

Emot Kommitténs anförande af den allmänna uppfattningen i landet kan jag endast hänvisa derpå att de korporationer, som öfver Kommitténs förslag blifvit hörde, hafva uttryckt olika åsigter. Då Kommittén, såsom särskildt beaktansvärd, framhållit den allmänna uppfattningen i de gamla bergsdistrikten, der man skulle anse bergsbrukets framtid vara af inmutningsrättens bibehållande väsentligen beroende, tyckes det med uppskattningen af dess vikt stå i strid att Kommittén ansett lämpligast att inom de gamla bergslagsodalgrufvornas fält helt och hållet förbjuda inmutning. Man måste annars med logisk slutföljd tro att den allmänna uppfattningen hos invånarne i de gamla bergsdistrikten skulle vara att rätt till inmutning vore bra på andras, men borde vara förbjuden på deras egen mark.

De för dem, som önska bibehållande af inmutningsrätten, mest bestämmande af de motiver, som af Kommittén till dess försvar blifvit anförda, äro antagligen att den, genom de fördelar den erbjuder, innebär ett verksamt medel att befordra nya upptäckter af malmfynd och att den undanrödjer väsentliga hinder för fyndigheternas bearbetande.

I förra hänseendet anför Kommittén, att många underjordiska skatter säkerligen skulle allt för länge blifva okände och obegagnade om upptäckten och åtkomsten deraf blefve för framtiden beroende endast af jordegaren, och säger erfarenheten i detta afseende vara upplysande, i det att den visar att de allra flesta mineralstreck blifvit upptäckta icke af egaren till jorden utan af andra personer; — men dessa skäl kunna icke hafva någon vikt i annat fall än att upphäfvande af in-

mutningsrätten skulle vara liktydigt med förbud för alla andra än jordegare att sysselsätta sig med malmletning och grufvedrift. Deras vikt blir därför beroende på riktigheten af Kommitténs i det följande framställda åsigt att jordegaren har en så naturlig obenägenhet mot en grufvas anläggande på sin mark att hans tillstånd dertill icke skulle kunna erhållas, och tillhör då frågan om inmutningsrättens fördelar i att undanrödja hinder för fyndigheters upptagande. Här torde det i afseende på den åberopade erfarenheten vara tillräckligt att anmärka att den bevisar för mycket för att bevisa något alls, ty antalet af upptäckta fyndigheter och tillvaron af en blomstrande bergshandtering hafva icke varit mindre under tider och i länder, i hvilka inmutningsrätt icke funnits, än i dem, i hvilka den varit införd; och huruvida det är jordegare eller andre personer som i flera eller färre fall upptäcka malmstreck, är icke beroende af inmutningsrätten, utan af deras sysselsättning i allmänhet och de kretsar, i hvilka de lefva. Ganska säkert sker malmletning af jordegare oftare i Sverige, der inmutningsrätt finnes, än i England, der den icke finnes, och likväl ökas antalet af verkliga bearbetade grufvor hastigare i det senare landet än i det förra.

Utan allt tvifvel innebär inmutningsrätten en eggelse, dock säk-rare till inmutning än till upptäckande af fyndigheter, hvilken dermed icke står i något ovilkorligt samband, ty af de tvänne åtgärder, hvilka för inmutaren äro af väsentlig vikt, uttagande af mutsedel och dess försäljning med vinst, är upptäckande af fyndighet för den förra fullkomligt obehöflig och för den senare visserligen nyttig men ej oundgänglig. Deremot gör inmutningsrätten, på sätt jag redan i det föregående anmärkt, det omöjligt för bergsbrukssidkare eller annan person, som har håg för grufvedrift, att med jordegare i den trakt, der anledning till förekomst af värdefullt mineral finnes, träffa aftal om uteslutande rätt under viss tid till upptagande af grufvor, derest genom anställd undersökning fyndighet skulle anträffas, och jordegaren kan ej heller sjelf egna sig åt omfattande malmletning eller låta af sakkunnige personer anställa fullständig undersökning om på hans mark finnas fyndigheter, utan att inmuta sin egendom. Men då kostnaderna för uttagande af mutsedlar och deraf följande försvarsarbete öfver hela den trakt, som en fullständig undersökning borde omfatta, skulle blifva alltför stora och kunna vara svåra att på förhand beräkna, så afskräcker inmutningsrätten från ett arbete, hvars frukt man ej hade någon trygghet att få behålla. Det är därför svårt att säga om inmutningsrätten ger anledning till upptäckande af flere fyndigheter, än som, derest den

upphäfdes, skulle med arbete beläggas; men med ledning af erfarenheten från de länder, som icke haft den, eller i hvilka den blifvit afskaffad, tyckes man med säkerhet kunna antaga att nya upptäckter af fyndigheter icke skola saknas, så snart ökadt behof af mineralier göra dem lönande.

Den skilnad, som uppkommer, torde egentligen vara att, der inmutningsrätt finnes, en stor mängd mutsedlar uttagas i jemförelse med ett fåtal verkligen anlagda grufvor, att nya grufvor upptagas utan att bergsbruket är i ökadt behof af mineralier, att äfven många af de företag, i hvilka större kostnader nedläggas, blifva långt ifrån lönande, och att personer, som sjelfva alls ej äro bergsbruksidkare, men spekulera i mutsedlar eller aktier i grufvebolag, någon gång hastigt blifva rika, men oftare göra stora och stundom ruinerande förluster. Kommittén uttalar i detta afseende den åsigt att det måste i synnerhet i afseende på denna näringsgren, der hvarje företag är förenadt med så stor risk, vara af vigt att söka föröka spekulanternas antal och locka kapitalisterna till företagsamhet; men jag tror för min del icke att hasardens ökade inflytande kan medverka till sund utveckling af någon näringsgren.

Angående inmutningsrättens berättigande på den grund att den undanrödjer väsentliga hinder för fyndigheters bearbetande, måste jag först och främst bestrida att den skildring, Kommittén gör af jordegares bristande företagsamhet och af deras obenägenhet att till andra afstå det allra minsta område, skulle vara öfverensstämmande med svenska förhållanden. Kommittén anför i förra afseendet, att man med visshet kan antaga att, om grufvenäringen i vårt land varit beroende uteslutande af jordegarens egen företagsamhet, denna näring icke skulle hafva nått någon synnerlig utveckling; och dock äro i Sverige de jordegande och bergsbruksidkande klasserna allt ifrån de äldsta tider identiska, och ännu i dag äro de allra flesta verkliga bergsmän fortfarande tillika jordegare. Det är jordegare, hvilka haft grufvotter, som upptagit grufvor och byggt smälthyttor för att i dem tillgodogöra sin malm och skogsprodukterna från sina egendomar, och jordegare, som anlagt stångjärnsbruk, kopparverk, bly-, nickel- och koboltgrufvor o. s. v. De flesta grufvebolag bestå af jordegare och många säkert uteslutande af sådane. I senare fallet åter, der Kommittén skildrar jordegarens naturliga obenägenhet att till andra äfven mot ersättning afstå det allra minsta område, som han icke för tillfredsställande af sitt intresse vill af egen drift afyttra, är det svårt att tänka sig denna skildrings öfverensstämmelse med verkliga förhållandena i ett land, der egendomsför-

säljning är vanlig, hemmansklyfning nått sina yttersta gränser och jordafsöndring är tillåten af de minsta områden, af odalåker så väl som af utmark, samt är en ofta återkommande företeelse för de mest olika ändamål, såsom för fabriksanläggningar, skolhusbyggnader o. s. v.

Svenska jordegarna äro en upplyst och kunnig klass, intresserad såväl för allmänt som enskildt väl, och om det visat sig att de haft obenägenhet mot inmutare, så torde detta helt visst härrört just af inmutningsrätten och det sätt på hvilket inmutaren velat deraf begagna sig. Föreståndare för nybildade grufvebolag, så väl som enskilde inmutare hafva sagt mig att de icke mött någon svårighet af jordegare, och denna uppfattning tyckes bekräftad af de många ansökningar om hvilostånd innan utmål blifvit lagdt, som i Kollegium blifvit företedde och enligt grufvestadgans föreskrift varit åtföljda af intyg om jordegarens medgifvande deraf. Ofta visa dessa handlingar att jordegaren på förhand sålt sin jordegarelott, hvilket icke tyckes utvisa obenägenhet mot uppgörelser med inmutaren.

För all industri fordras utrymme, men man hör ej garfware eller färgare m. fl. på landsbygden beklaga sig öfver, att jordegares obenägenhet att afstå det allra minsta område gör det omöjligt att erhålla plats, der den är för dem vid vattendrag nödvändig. I fråga om tillgodogörande af på annans mark befintliga varp, säger Kommittén sjelf att någon svårighet att erhålla jordegarens tillstånd till deras arbetande icke kan antagas vara för handen.

Kommittén anser sig deremot hafva funnit bevis för jordegares obenägenhet att till andra afstå minsta område deruti, att lag om expropriation af mark för allmänna ändamål ansetts behöflig, men expropriationslagens tillvaro bevisar ej omöjligheten af fritt aftal. Den bevisar blott att lagstiftaren ansett ändamålet i fråga kunna vara så stort, att mark derföre ej finge af någon anledning nekas, och lagen medgifver derföre endast i det fall expropriation att Konungen pröfvar nödigt att jord eller lägenhet, som enskild man tillhör, skall begagnas till rikets försvar, till allmän väg eller till dylikt allmänt behof.

Särskilda ej i naturens ordning grundade, utan genom privilegier eller annan undantagslagstiftning åstadkomna förmåner och företrädesrättigheter äro sällan om någonsin i verkligheten för någon industri gynsamma. Snarare är att antaga att de just för densamma skola föranleda konstlade förhållanden och en missrigtning, som för dess utveckling blifva skadliga. Och om denna regel är allmänt giltig, kan den ej blifva det mindre om företrädesrättigheterna klädas i de välviljan fängslande orden, undanrödjande af hinder.

Det kan t. ex. ej för någon industri vara gynsamt om många och svaga anläggningar för dess utöfning göras. I tingens vanliga ordning motverkas detta af den kritik, som utöfvas af dem, hvilkas intressen af en ifrågasatt ny anläggning beröras. Den som är i besittning af något, som ger en inkomst, öfverger det ej för att ingå i något nytt, utan att öfvertyga sig om att det nya är i sig sjelft bra och bättre än det han förut hade. Men vid inmutningsrättens utöfvande finnes alls ej någon sådan kritik. Jordegaren får ej utöfva den och huru dålig än en mineralanledning må vara, så måste, om någon finnes, som tänker att det ju ändå möjligen för honom kunde medföra fördel att inmuta den, jordegaren afstå den plats, der han hade ett lönande åkerbruk eller en rationel skogshushållning.

Väckes åter företagsamheten till någon ny lofvande industri, för framgång i hvilken dock många svårigheter äro att öfvervinna, och mycken sakkunskap och stora kapitaler erfordras, såsom t. ex. fallet var i afseende på bearbetandet af stenkolsfälten i Skåne, så måste det för uppnående af lyckliga resultat med minsta möjliga uppoffring af penningar och arbete vara fördelaktigast, om de krafter, som kunna egna sig deråt, förenas till ett från början väl utrustadt företag och nya grufveanläggningar ej ske förr än erfarenhet vunnits, så väl om mineralets förekomst och beskaffenhet, som om bästa sättet att åtkomma detsamma, och hvilka byggnader och anstalter därför äro de mest ändamålsenliga. Om stenkolsfälten tillhöra jordegare, som i medvetande om sin eganderätt tryggt kunna afvakta lämpligaste tidpunkten för verkligt tillgodogörande af sin egendom och afvisa alla omogna planer, så möter ett sådant förfaringssätt intet hinder, men med inmutningsrätten är det ej möjligt. Besittningen af de underjordiska skatterna tillfaller den förste inmutaren med vilkor af arbete, och denne är, för att af inmutningen hemta vinst, hänvisad till bolags bildning och mutsedels- eller aktieförsäljning medan företagsamheten ännu är rigtad särskildt åt detta håll och konjunkturerna därför goda. Spekulanter tillströmma i stort antal, krafterna blifva splittrade, stora summor gå förlorade i inmutningar samt onödigt arbete, och äfven det verkliga grufvearbete, som verkställles, medför i följd af allmän erfarenhet stora kostnader med mindre resultat, än som annars kunnat ernås.

Då till försvar för inmutningsrätten anföres obenägenheten hos jordegare att äfven till högsta pris afstå det allra minsta område, som han icke för tillfredsställande af sitt intresse vill af egen drift afyttra, så ledes fantasien till föreställning om en företagsamb ergsbruksidkare,

för hvilken intet annat hinder möter att till allmän och egen nytta upptaga en ny grufva, än oginhet och trilskhet hos en fördomsfull jordegare. Men man kan också tänka sig en upplyst och för bergsbruk intresserad jordegare, som i grufvespekulanten finner en man, för hvilken verklig grufvedrift är likgiltig och som, om han deråt ville egna sig, saknar de egenskaper och medel, hvilka för att lyckas äro erforderliga, samt äfven i det yrke, som han valt, mutsedelshandel och bolagsbildning, ej inger förtroende.

Antages emellertid det förra fallet, så är det utan tvifvel egnadt att väcka beklagande, att ett, menskligt att döma, nyttigt företag blir omintetgjordt, och förtrytelse öfver jordegarens beteende; men innan lagstiftaren af denna anledning inför eller bibehåller tvång för jordegaren att underkasta sig expropriation af mark, som han vill för annat ändamål använda, så bör väl ihågkommas att den magt, jordegaren vill utöfva, obetingadt tillerkännes honom i fråga om hvarje annan industri af huru stor betydighet som helst, att det icke i regel kan med någon säkerhet beräknas om det af grufvespekulanten ifrågasatta företaget blir mera vinstgifvande och förmånligt än det bruk, hvartill jordegaren använder marken, att det egentligen endast är förhoppningar, som för spekulanten förloras, att det hinder mot underjordiska skatters tillgodogörande, som en jordegares personliga motvilja bildar, är temporärt, och att det är alldeles omöjligt att afgöra om malmlagrets eller stenkolsfältets upptagande i sin helhet under en tidigare än under en senare period för landet medför större nytta.

Inmutningsrätten kan missbrukas till utpressningar, till inmutning af någon värdelös mineralanledning för åtkommande af värdefulla leror eller annat icke inmutningsbart och jordegaren obestridligt tillhörande mineral, samt till aktiesvindel. Om den verkliga fältspärrning, till hvilken inmutningsrätten med deraf följande utmål, som icke vidare äro inmutningsbara, ofta helt och hållet förspilda försvarsarbeten och betingande af hvilostånd ger anledning, har jag i det föregående yttrat mig. Likaså har jag i det föregående anmärkt, hurusom inmutare i regeln icke äro bergsbruksidkare, utan önska sälja den gjorda inmutningen, hvaraf ofta följt att det hinder, en annans eganderätt utgjort för grufveanläggning, blifvit för den verkliga bergsbruksidkaren till följd af inmutningen vida dyrare att öfvervinna, än om han blott haft med jordegaren att göra.

Ännu ett skäl mot inmutningsrättens upphäfvande har af Kommittén blifvit anfördt. Det är att det, enligt Kommitténs åsigt, skulle vara nära nog omöjligt att beräkna följderna af en lagförändring i detta syfte.

Det förefaller mig dock som om denna beräkning icke skulle vara så svår, och att man dervid kan tillvägagå på flera sätt.

Ett sätt är det, som jag i det föregående sökt utföra, nemligen en noggrann pröfning af de skäl, som för inmutningsrättens bibehållande blifvit anförda. Kommer man dervid till det resultat att de icke äro giltiga, så bör faran af denna rätts upphäfvande med hänsyn till dervid berörda förhållanden icke kunna vara af någon betydighet, och det återstår endast att undersöka om tillvaron under längre tid af inmutningsrätten kunnat föranleda uppkomsten af intressen, hvilka genom dess afskaffande skulle blifva lidande. Lyckligtvis är detta icke förhållandet. Lagen har uttryckligen sagt, huru de rättigheter, hvilka genom inmutning förvärfvats, skola bibehållas, nemligen genom grufvearbete. Fortsatt inmutning på samma ställe, för att derigenom bibehålla rättigheten att der anlägga grufva, har visserligen förekommit, men har varit ett missbruk, till hvars förhindrande Kommittén sjelf gjort förslag. Någon häfdvunnen rätt att få idka inmutning som yrke kan ej medgifvas, helst grufvestadgan från början till slut förutsätter att af inmutaren skall blifva grufveegare.

Ett annat sätt att undersöka, om följderna af inmutningsrättens upphäfvande kunna blifva vådliga, är att tillse hurudana följderna varit af borttagande af andra friheter och förmåner i allmänhet och särskildt för bergshandteringen. Ett sådant borttagande har varit karakteristiskt för den ekonomiska lagstiftningen under detta århundrade och i all synnerhet för bergshandteringen. Följderna hafva alltid varit goda och särskildt har bergshandteringen vunnit på att blifva allt mer och mer likstäld med öfriga näringar och yrken.

Ett tredje sätt är att rådfråga erfarenheten om bergshandterings utveckling i de länder, i hvilka bergverksregale eller inmutningsrätt icke blifvit införde, eller der de till jordegarens förmån blifvit afskaffade, och om i senare fallet de någonsin af missnöje med förändringens följder blifvit åter införde. Man finner då att bergshandteringen ingenstädes så kraftigt utvecklats sig som i Storbrittanien och Nordamerikas förenta stater, der, med undantag för England af guld och silfver, å hvilka inga grufvor i landet finnas, och tenn i Cornwall, bergverksregalet ej blifvit infördt och inmutningsrätt å enskildes mark varit okänd; att i bergverksregalets och inmutningsrättens hemland, Tyskland, allt från forna tider undantag derifrån egt rum för jernmalmer i Schlesien och stenkol i Sachsen, men jernstillverkningen i det förra och stenkolsindustrien i det senare landet icke varit mindre blomstrande än jemförliga industrier i det öfriga Tyskland; att inmutnings-

rätten å tenn i Cornwall 1752 gjordes beroende af jordegarens samtycke, och att bergverksregalet afskaffades till jordegarnes förmån 1782 i Ryssland och 1788 i Toscana, utan att i dessa länder hafva blifvit åter införda, och att det visserligen, sedan de italienska länderna blifvit till ett rike förenade, ifrågasatts att för vinnande af likhet i lagstiftningen underkasta Toscana den sardinska från Frankrike hemtade lagen, men att detta från landet sjelft mött motstånd; samt att slutligen, hvad särskildt Sverige angår, de allra flesta nämnvärda grufvorna blifvit upptagna utan inverkan af bergverksregalet och innan inmutningsrätten blef införd, samt att denna rätt blifvit afskaffad för berg- och jordarter, deribland särskildt nämnda bergsalt, alun, porphyrer, jaspis, agat, kalk och limsten, ställsten samt marmor, utan att tillgången på dessa materialier blifvit för allmänheten försvårad eller fördyrad eller veterligen någon annan olägenhet deraf följt.

Det återstår mig att uppgifva de förändringar i grufvestadgan, hvilka af upphäfvande af inmutningsrätten å enskildes mark böra blifva en omedelbar följd, att utreda i hvilka delar grufvestadgan bör för bevarande af allmän och enskild rätt tillämpas äfven å sådana grufvor, som efter förändringen komma att å enskildes mark utan inmutning upptagas, samt slutligen att angifva de lagbestämmelser i öfrigt, hvilka kunna blifva erforderliga för ernående af de med förändringen åsyftade fördelar.

Det är i § 3 af nu gällande grufvestadga, som inmutning är påbudet, då någon vill å egen eller annans grund med arbete belägga mineralanledning af den art, som i § 1 är nämnd. Om rätten till inmutning å enskildes jord upphäfves, bör det i stället för »å egen eller annans grund» heta: å kronojord.

En med inmutningsrätten likartad förmån är i § 50 medgifven den, som, då egare till grufva anmält sig vilja den nedlägga och öfvergifva, inom viss tid först hos bergmästare anmäler sig till grufvearbetets öfvertagande och fortsättande. Samma förmån är ock tillförsäkrad den, till hvilken egaren af sönad grufva kan dömas att densamma afträda. Förmånen består i berättigande att utan ersättning komma i besittning af de för grufvans styrka och bestånd verkstälde grufvebyggnader och att mot skälig lösen få tillhandla sig vatten- och berguppfodringsverk samt i öfrigt till grufvan hörande byggnader, maskinerier och redskap. Å enskildes jord bör, med upphäfvande af inmutningsrätten, äfven denna förmån för den förstkommande afskaffas, och i den mån, den anses böra bibehållas, tillfalla jordegaren. I enlighet med denna åsigt bör derföre ock § 51 ändras. För grufvor, som efter

förändringen på enskildes jord anläggas, kommer förmånen att försvinna, derest ej jordegare, som lemnat annan person rätt att å honom tillhörig mark anlägga grufva, gjort förbehåll om åtnjutande af dylik rättighet i händelse af grufvans öfvergifvande, i hvilket fall genom af-tal öfverenskomna bestämmelser blifva gällande. Men för nuvarande å enskildes jord anlagda grufvor måste en det nu gällande stadgandet motsvarande bestämmelse finnas, och jag anser den då böra blifva att jordegare, som vill öfvertaga en på hans mark belägen, nedlagd eller sönad grufva, skall vara berättigad att mot skälig lösen komma i besittning af de för grufvans styrka och bestånd verkställda byggnaderna, och deremot grufveegaren att erhålla fri dispositionsrätt till öfrige byggnader, äfvensom till maskinerier och redskap. Samma, men ej större förmån, anser jag ock böra tillkomma den, som inmutar en å kronojord sönad grufva, och den, som, derest en å kronojord anlagd grufva anmäles skola nedläggas, först hos Bergmästaren gör anmälan om grufvedriftens öfvertagande.

Med inmutningsrätten likartade äro vidare de förmåner, som i § 53 mom. 1, 2 och 3 af gällande grufvestadga utlofvas åt den, som inom eller utom grufvefält företager eller fullföljer stollarbete. De böra upphävas och mineralier, som vid stollarbete brytas, tillfalla jordegaren eller, der stollarbetet inom utmål drifvits, grufveegaren mot ersättning af brytnings- och utförningskostnaderna.

Deremot bör stadgandet i § 52, att jordegare eller annan enskild grufveegare i samma fält icke må kunna hindra verkställigheten af stollarbete, kvarstå, ty stollar äro att anse såsom allmänt nyttiga utfartsvägar och kunna antagligen icke blifva jordegaren till men eller hinder.

Genom § 41 har grufveegare, som erhållit mindre utmål, än hvad i § 31 är tillåtet, fått en vilkorlig rättighet till nytt utmåls läggande. Med inmutningsrättens upphäfvande måste denna rättighet, i hvad den rörer enskildes jord, äfvenledes afskaffas; men då derigenom intrång skulle kunna ske i en bestående af viss person redan förvärfvad rätt, så torde grufveegare, som på grund af denna § anser sig berättigad att erhålla större utmål än det han innehar, böra under ett år efter det lagförändringen i öfrigt träder i kraft, få göra föreskrifven ansökning hos Bergsöfverstyrelsen, då hans anspråk blifva i hittills gällande ordning pröfvade.

Med samma afseende på redan förvärfvade rättigheter bör stadgandet i § 2 mom. 2, att inmutning af fyndighet ej må ske inom visst afstånd från förut befintlig grufva, för hvilken utmål ännu ej i stadgad ordning hunnit utläggas, så framt icke den äldre grufvans innehafvare

dertill samtyckt, förklaras tillämpligt för upptagande af ny grufva på enskilds jord, så att jordegare icke på sin egen mark må få anlägga grufva i omedelbar närhet till inmutadt fält förr än antingen inmutaren dertill samtyckt eller ock ett år förflutit från den tid, då utmål kunnat och bort utläggas, utan att inmutaren gjort den till erhållande deraf i § 26 föreskrifna anmälan.

I enlighet med hvad i § 2 mom. 1 är föreskrifvet derom att inmutning ej är tillåten inom visst afstånd från boningshus, annan åbyggnad, tomtplats eller trädgård utan tillstånd af såväl jordegaren, som den, hvilken dertill har nyttjanderätt, bör det ej heller vara jordegaren sjelf tillåtet, att derest en annan har nyttjanderätt till boningshus, åbyggnad, tomtplats eller trädgård å hans mark, utan dennes samtycke upptaga grufva i omedelbar närhet derintill; men han bör ej vara hindrad från att å sin mark anlägga grufva, der fyndighet dertill gifver anledning, derföre att en granne tätt intill hans område uppfört byggnad eller anlagt trädgård, ty genom ett sådant stadgande skulle, utan en jordegares samtycke eller någon hans åtgärd, ett servitut kunna å hans egendom uppkomma, af hvilket han kunde hafva stort men. Nu gällande grufvestadga anger ej med full tydlighet om i sistnämnda fall inmutning är tillåten eller ej.

Skulle en jordegare vilja å sin mark ånyo upptaga en äldre grufva, som anses öfvergifven, gälle naturligen om förre innehafvarens rätt detsamma som i § 11 mom. 2 är stadgadt för den händelse, att inmutning af sådan äldre grufva skett.

Om en jordegare, som ej sjelf är innehafvare af sin jord, vill derå anlägga eller tillåta annan person att anlägga grufva, böra, om afgifter och ersättning för skada till innehafvaren, bestämmande af afgiftens eller ersättningens belopp, samt skyldighet att tillkännagifva arbetets påbörjande och dess nedläggande, i fall grufveanläggningen skulle öfvergifvas, samma stadganden tillämpas, som i nu gällande grufvestadga finnas intagna i §§ 12, 13, 14, 17 och 38 eller i ny grufvestadga kunna blifva bestämda för inmutares skyldigheter i dessa hänseenden. Naturligen har ock jordegaren i nämnda fall den i § 37 af gällande grufvestadga omtalade förbindelse att hålla innehafvaren skadeslös för hvad han i sin nyttjanderätt mister, och att, derest för grufveanläggning afsondring sker af jord, som är för fordran intecknad, tillhandahålla inteckningshafvare den lösesumma, som kan blifva bestämd.

Någon annan föreskrift i en blifvande grufvestadga torde ej i förenämnda hänseenden vara behöflig, än att den i tillämpliga delar skall vara gällande jemväl för de grufvor, som å enskildes mark af jordegare

sjelfva eller med jordegares samtycke af annan person upptagas. Särskildt torde böra anmärkas, att detta gäller med hänsyn till de föreskrifter, hvilka bergmästare kunna till förekommande af olyckor gifva; och på det att den tillsyn, som för sådant ändamål åligger bergmästarne, skall kunna af dem utöfvas, är angeläget att den, som å enskilds egör vill anlägga grufva, skall hafva samma skyldighet att derom hos bergmästare göra anmälan, upptagande grufveanläggarens namn, hemvist och yrke, mineralanledningens art och ställets belägenhet, som i § 3 af gällande grufvestadga för inmutare är föreskrifven, åliggande det bergmästare att å sådan anmälan i stället för mutsedel gifva anmälningsbevis; att det likaledes skall åligga grufveegare, som vill nedlägga grufva, att derom hos bergmästare göra anmälan; samt att det skall åligga bergmästare att öfver alla dessa anmälningar föra ordentliga anteckningar, af hvilka sammandrag årligen skola till Bergsöfverstyrelsen insändas.

De förmåner, som genom förändringen för grufveegare och bergshandteringen åsyftas, vinnas till stor del blott derigenom, att skyldigheten att göra inmutning, för att komma i åtnjutande af rättigheten att å egen eller annan enskild persons grund få bearbeta fyndighet, upphäfves, så att anläggning af grufva, då jordegare vill å egen mark upptaga en sådan, blir helt och hållet beroende af hans fria vilja, och då en grufvespekulant vill å annans mark göra en dylik anläggning, afhängig af det aftal, som kan mellan honom och jordegaren träffas, dervid de få full frihet att om det för grufvan nödiga områdets storlek och form, m. m., efter sig för hvarje särskildt fall företeende omständigheter öfverenskomma.

Förmånen af full och ovilkorlig eganderätt till grufva blir, sedan den nya lagen inträdt i kraft, endast beroende deraf att grufveegare tillika blir egare af den mark, på hvilken grufvan är anlagd. Eger han redan den jord, på hvilken detta skett, så behöfves derfor ingen särskild åtgärd, men är detta ej fallet, så måste han, för att erhålla ovilkorlig eganderätt till grufvan, genom köp af hela egendomen eller genom afsöndring af utmålet eller det öfverenskomna grufveområdet, eller, der omständigheterna dertill gifva anledning, genom hemmansklyfning eller skifte förvärfva uteslutande eganderätt till marken. Emot den i § 51 af nu gällande grufvestadga grundegaren förbehållna eventuella rätt till all den mark, som blifvit till inmutare afstådd, kan icke, äfven der utmål blifvit lagdt och ersättning för den afträdda marken betald, nuvarande grufveegare erhålla ovilkorlig eganderätt till grufva förr än han med jordegare öfverenskommit om afstående af all dennes

rätt, samt afsöndring af utmålet skett. Först derefter kan ock grufveegare, som utan erhållet hvilostånd vill för någon tid nedlägga grufva, utan risk inställa försvarsarbete.

Stadgandet i § 41 mom. 2 om skyldighet för innehafvare af särskilda utmål, som gränsa intill hvarandra, att, om de vilja dem till ett enda sammanlägga, derom hos Bergsöfverstyrelsen göra ansökning, förfaller naturligen så snart de till sina grufvor förvärfvat ovilkorlig eganderätt och således icke längre hafva skyldighet till försvarsarbete.

Huruvida och på hvilka vilkor egare af grufva, som blifvit upptagen eller framdeles kan upptagas på kronojord, bör lemnas förmånen att genom afsöndring få dertill förvärfva full eganderätt, är en fråga, som fordrar särskild utredning, i hvilken jag icke anser lämpligt att här ingå.

Rättighet att låta för fordran inteckna grufvor bör beviljas alla de grufveegare, som hafva ovilkorlig eganderätt till den mark, hvarå grufvan blifvit anlagd, och sådan inteckning alltid vara för mark och grufva gemensam; men då grufvor hittills varit såsom löseegendom ansedda, så kan icke i något fall säkerhet i grufva tillerkännas nuvarande innehafvare af inteckning i jord. Ej heller synes mig, derest inmutningsrätten å enskildes jord afskaffas, framdeles skeende inteckning i jordegendom böra medföra säkerhet i grufva, som å egendomen är eller blir anlagd, med mindre än att sådant vid inteckningens beviljande särskildt bestämmes, utan samma rättsgrundsats böra i detta fall erkännas, som i den franska grufvestadgan blifvit antagen, nemligen att upptäckt fyndighet är ny egendom. Derigenom vunnes ock likhet i detta afseende mellan nuvarande och blifvande inteckningshafvares rätt, der ej genom särskild förskrifning de senare erhållit annan rätt än de förre.

I alla de delar af grufvestadgan, som icke röra inmutningsrätten å enskildes jord och af mig i det föregående blifvit vidrörde, instämmer jag i de åsigter, som af referenten blifvit uttalade och af Kollegii öfrige ledamöter gillade.»

Stockholm som ofvan.

In fidei:

OTTO FR. ULFF.